༄༅། །མཎྜལ། །

mandel

།ས་གཞི་སྤོས་ཀྱིས་བྱུགས་ཤིང་མེ་ཏོག་བཀྲམ།

sashi pukyi jukshing metok tram,

།རི་རབ་གླིང་བཞི་ཉི་ཟླས་བརྒྱན་པ་འདི།

rirab lingshi nyinde gyenpa di,

།སངས་རྒྱས་ཞིང་དུ་དམིགས་ཏེ་དབུལ་བར་བགྱི།

sangye shingdu mikte ulwar gyi,

།འགྲོ་ཀུན་རྣམ་དག་ཞིང་ལ་སྤྱོད་པར་ཤོག །།

drokun namdak shingla chupar shok.

།ཨི་དཾ་གུ་རུ་རཏྣ་མཎྜ་ལ་ཀཾ་ནིརྻཱ་ཏ་ཡ་མི། །

Idam guru ratna mandalakam niryatayami.

Offering the Mandala

Here is the great Earth,
Filled with the smell of incense,
Covered with a blanket of flowers,

The Great Mountain,
The Four Continents,
Wearing a jewel
Of the Sun, and Moon.

In my mind I make them
The Paradise of a Buddha,
And offer it all to You.

By this deed
May every living being
Experience
The Pure World.

Idam guru ratna mandalakam niryatayami.

༄༅། །སྐྱབས་འགྲོ་སེམས་བསྐྱེད། །

kyabdro semkye

།སངས་རྒྱས་ཆོས་དང་ཚོགས་ཀྱི་མཆོག་རྣམས་ལ།

sangye chudang tsokyi choknam la,

།བྱང་ཆུབ་བར་དུ་བདག་ནི་སྐྱབས་སུ་མཆི།

jangchub bardu dakni kyabsu chi,

།བདག་གིས་སྦྱིན་སོགས་བགྱིས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱིས།

dakki jinsok gyipay sunam kyi,

།འགྲོ་ལ་ཕན་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག །།

drola penchir sangye druppar shok.

Refuge and The Wish

I go for refuge
To the Buddha, Dharma, and Sangha
Until I achieve enlightenment.

By the power
Of the goodness that I do
In giving and the rest,

May I reach Buddhahood
For the sake
Of every living being.

༄༅། །བསྔོ་བ། །

ngowa

།དགེ་བ་འདི་ཡིས་སྐྱེ་བོ་ཀུན།

gewa diyi kyewo kun,

།བསོད་ནམས་ཡེ་ཤེས་ཚོགས་རྫོགས་ཤིང་།

sunam yeshe tsok-dzok shing,

།བསོད་ནམས་ཡེ་ཤེས་ལས་བྱུང་བའི།

sunam yeshe lejung way,

།དམ་པ་སྐུ་གཉིས་འཐོབ་པར་ཤོག །།

dampa kunyi topar shok.

Dedication of the Goodness of a Deed

By the goodness
Of what I have just done
May all beings

Complete the collection
Of merit and wisdom,

And thus gain the two
Ultimate bodies
That merit and wisdom make.

༄༅། །མཆོད་པ། །

chupa

།སྟོན་པ་བླ་མེད་སངས་རྒྱས་རིན་པོ་ཆེ།

tonpa lame sanggye rinpoche,

།སྐྱོབ་པ་བླ་མེད་དམ་ཆོས་རིན་པོ་ཆེ།

kyoppa lame damchu rinpoche,

།འདྲེན་པ་བླ་མེད་དགེ་འདུན་རིན་པོ་ཆེ།

drenpa lame gendun rinpoche,

།སྐྱབས་གནས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་མཆོད་པ་འབུལ།

kyabne konchok sumla chupa bul.

A Buddhist Grace

I offer this
To the Teacher
Higher than any other,
The precious Buddha.

I offer this
To the protection
Higher than any other,
The precious Dharma.

I offer this
To the guides
Higher than any other,
The precious Sangha.

I offer this
To the places of refuge,
To the Three Jewels,
Rare and supreme.

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III
Level Five of Middle Way-Philosophy (Madhyamika)

Course Syllabus

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).*

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. The folios numbers correspond to ACIP electronic editions TD3871 and S5436, respectively. Each lesson is accompanied by the full detailed outline of the relevant section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Reading One
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part I

Contemplation One: We Need to See Emptiness
(COMMENTARY ONLY, FOLIOS 114A-114B)
Contemplation Two: What Goes First for Wisdom
(ROOT TEXT FOLIO 30B; COMMENTARY FOLIOS 114B-115A)
Contemplation Three: The Two Realities
(RT 31A; COM 115B-116A)
Contemplation Four: We Can See Ultimate Reality
(RT 31A; COM 116A-117A)

Reading Two
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part II

Contemplation Five: Only Two Kinds of People
(RT 31A; COM 117B-118B)
Contemplation Six: Things are Empty and Things Still Work
(RT 31A; COM 118B-119A)
Contemplation Seven: What it Means When We Say Things Work
(RT 31A; COM 119A)
Contemplation Eight: Things That Exist Deceptively Do Exist
(RT 31A; COM 120A)

Contemplation Nine: Empty Virtues Do Work Perfectly
(RT 31A; COM 120A-120B)
Contemplation Ten: Emptiness and Rebirth Work Perfectly Together
(RT 31A; COM 120B)
Contemplation Eleven: The Difference between Good and Bad is Empty and Perfectly True
(RT 31A; COM 120B-121A)
Contemplation Twelve: The Difference between Freedom and the Circle of Suffering is Empty and Perfectly True
(RT 31A-31B; COM 121A-121B)

Reading Three
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part III

Contemplation Thirteen: How Do We See the Illusion?
(RT 31B; COM 121B-123A)
Contemplation Fourteen: How Then are We Aware of our Minds?
(RT 31B; COM 123A-123B)
Contemplation Fifteen: How Buddhas Take Offerings
(RT 32A; COM 128A-128B)

Reading Four
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part IV

Contemplation Sixteen: On the Need to See Emptiness
(RT 32A; COM 128B-129A)
Contemplation Seventeen: About the Lesser Way
(RT 32A-32B; COM 129A-129B)
Contemplation Eighteen: Destroying Mental Afflictions Forever
(RT 32B; COM 130B-131A)
Contemplation Nineteen: On Desire and Self-Existence
(RT 32B; COM 131B-132A)
Contemplation Twenty: On Emptiness and Nirvana Alone
(RT 32B; COM 132A)
Contemplation Twenty-One: On Ending the Two Obstacles
(RT 32B-33A; COM 133A-133B)

Reading Five
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part V

Contemplation Twenty-Two:The Two Kinds of Grasping to Self-Existence
(COM 133B-134A)
Contemplation Twenty-Three: The Person and the Parts
(RT 33A; COM 134A-134B)
Contemplation Twenty-Four: Karma and its Consequences, Despite No Self
(RT 33B; COM 137A-137B)

Reading Six
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part VI

Contemplation Twenty-Five: Consequences and No-Self
(RT 33B; COM 137B-138A)

Contemplation Twenty-Six: The Final Defeat of Ignorance
(RT 33B; COM 138B)

Contemplation Twenty-Seven: Neither the Parts nor the Whole
(RT 33B-34A; COM 138B-140A)

Contemplation Twenty-Eight: The Emptiness of the Parts of Parts
(RT 34A; COM 140A-140B)

Reading Seven
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part VII

Contemplation Twenty-Nine: The Emptiness of Feelings
(RT 34A-34B; COM 140B-141B)

Contemplation Thirty: The Emptiness of the Mind
(RT 34B; COM 143B)

Reading Eight
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part VIII

Contemplation Thirty-One: The Sliver of Diamond
(RT 35A-35B; COM 146A-146B)

Contemplation Thirty-Two: What Emptiness is Empty Of
(RT 36A; COM 150A-150B)

Contemplation Thirty-Three: Things are Empty Because They are Dependent
(RT 36A-36B; COM 151A-151B)

Reading Nine
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part IX

Contemplation Thirty-Four: The Emptiness of Becoming and Ending
(RT 36B; COM 151B-152B)

Contemplation Thirty-Five: The Emptiness of Love and Hate
(RT 36B; COM 152B-153A)

Reading Ten
Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part X;
Contemplations on the Practice of Dedication

Contemplation Thirty-Six: The Final End
(RT 37A-37B; COM 155A-155B)

Contemplation Thirty-Seven: Pray They All Be Bodhisattvas
(RT 37B; COM 156A-157A)

Contemplation Thirty-Eight: For the Teacher and the Teachings
(RT 40A; COM 163A)

Supplemental Reading

Chapter Ten, The Chapter on Dedicating the Power of Good Deeds

This, the final chapter of the *Guide*, was not included as part of this Course. Geshe Michael translated and taught this chapter from three-year retreat subsequent to the completion of this Course. The verses of the root text from the tenth chapter are provided here, but are not a part of this Course and have no study requirements. The full transcript of Geshe Michael's commentary on the tenth chapter is available on-line at www.world-view.org.

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading One: Contemplations of the Perfection of Wisdom, Part I

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 30B-31A and 114A-117A, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation One
We need to see emptiness

།།བཞི་པ་ལྷག་མཐོང་གི་ངོ་བོ་ཤེས་རབ་ལ་བསླབ་ཚུལ་ལ་གཉིས། ལེའུའི་གཞུང་བཤད་པ་དང་། ལེའུའི་མཚན་ནོ།

The fourth principal section, how to train oneself in wisdom, the essence of special insight, has two parts of its own: an explanation of the body of the [ninth] chapter, and an explanation of the chapter's name.

།དང་པོ་ལ་གསུམ། ཐར་པ་ཐོབ་པར་འདོད་པས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་

དགོས་པར་བསྟན་པ་དང་། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཇི་ལྟར་བསྐྱེད་པའི་ཐབས་དང་། དེས་ན་དེ་བསྐྱེད་པ་ལ་འབད་པར་གདམས་པའོ།

The first part has three sections of its own: a demonstration that those who wish to reach freedom must develop the wisdom which realizes thusness; the way to develop wisdom which realizes thusness; and advice that one should, therefore, make great efforts to develop this wisdom.

།དང་པོ་ལ་གཉིས། སྤྱིའི་དོན་དང་། ཡན་ལག་གི་དོན་ནོ།

The first of these sections comes in two steps: the general point, and secondary points.

།དང་པོ་ནི། གཞན་རྒྱུད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་མཐའ་དག་ཞི་བར་བྱེད་ལ་བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་དགོས་པས། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་དགོས་ཀྱང་རང་རྒྱུད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བ་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་ཅི་དགོས་སྙམ་ན། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་ཇི་སྲིད་ཕུང་པོར་འཛིན་ཡོད་པ། དེ་སྲིད་དེ་ལ་ངར་འཛིན་ཡོད། །ཅེས་ཕུང་པོ་བདེན་འཛིན་ཡོད་པ་དེ་སྲིད་དུ་ང་དང་ང་ཡི་བར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་འཇིག་ལྟ་མི་ལྡོག་པར་གསུངས་ལ། ཉན་རང་དགྲ་བཅོམ་པས་འཇིག་ལྟ་ཟད་པར་མ་སྤངས་པ་སུ་ཡང་མི་འདོད་ཅིང་། དེ་ལ་ཕུང་པོ་བདེན་འཛིན་ཟད་དགོས་པས་ཉན་རང་འཕགས་པས་ཀྱང་ཕུང་པོ་བདེན་མེད་དུ་རྟོགས་པར་བཞེད་པ་ལྟར། སློབ་དཔོན་འདིས་ཀྱང་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བ་ལ་ཡང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་དགོས་པར་བཞེད་དོ། འོག་ཏུ་ཡང་འཆད་པར་འགྱུར་རོ།

Here is the first section. One might have the following thought:

> It's true that, in order to help put an end to the entire amount of suffering that exists in other people, we must achieve matchless enlightenment. And for this reason we must realize thusness. How could it be though that, in order to put an end only to that suffering which exists in ourselves, we would also have to realize thusness?

Remember though that our Protector, Nagarjuna, has said the following:

> As long as a person possesses the habit
> Of grasping to the heaps as true,
> For just this long will they also grasp
> To the thought that these are "me."

He is saying here that, as long as we still possess the habit of grasping to our heaps as true, then for just this long will we find ourselves unable to reverse our "view of destruction": our tendency to view these heaps as being "me" or "mine," in a way where they exist through some nature of their own. To do this though, one must finish off one's tendency to grasp to the heaps as existing in truth.

Now there is no one at all who would claim that enemy destroyers of the Listener or Self-Made Buddha types have not yet eliminated their "view of destruction" in its entirety. As such, the Protector is here stating the position that realized beings of these two types as well have realized that the heaps have no true existence. And in keeping with this position, the present master [Shantideva] also holds the position that—even just to put an end to the sufferings of the cycle of life—one must still realize thusness. This point will also be discussed further on.

Contemplation Two
What goes first for wisdom

།ཡན་ལག་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི།

།ཐུབ་པས་ཤེས་རབ་དོན་དུ་གསུངས།

All of these branches then were stated
By the Able Ones to be
Something for the purpose of wisdom.

།ཡན་ལག་འདི་དག་ཅེས་པ་ལེའུ་བརྒྱད་པ་ནས་བཤད་པའི་ཞི་གནས་ཙམ་ལ་འཆད་པ་དང་། སྦྱིན་སོགས་ཕར་ཕྱིན་ལྷག་མ་ཐམས་ཅད་ལ་འཆད་པའི་ལུགས་གཉིས་ལས། ལེའུ་སྔ་ཕྱི་གཉིས་ཙམ་གྱི་འབྲེལ་བ་ལ་སྦྱར་ན་སྔ་མ་ཡང་རུང་མོད་ཀྱང་འདིར་ཕྱི་མ་ལྟར་བཤད་ན་ལེགས་སོ།

There are two different ways of explaining the phrase "these branches" in the root text at this point. Sometimes it is explained as referring only to the practice of quietude which was covered in the eighth chapter. But it is also explained as referring to all of the remaining perfections, of giving and the rest. If we restrict ourselves only to the relation between the present and the preceding chapters, then the former method of explaining the phrase is also admittedly appropriate. Here though it would be better if we commented upon the phrase in its latter sense.

།སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡན་ལག་ཤེས་རབ་ཀྱི་དོན་དུ་གསུངས། །ཞེས་པ་ལ་དོགས་པ་འདི་ལྟར་བཅད་དེ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཐོས་བསམ་གྱིས་རྟོགས་པ་ལ་སྦྱིན་སོགས་སྔོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། སྤྱིར་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པ་ལ་ཚོགས་བསག་དགོས་ཀྱང་འདིར་བཤད་པ་འདྲ་བའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་སྔོན་དུ་འགྲོ་མི་དགོས་ཏེ་སློབ་དཔོན་ཞི་འཚོས་སྟོང་ཉིད་ཐོས་བསམ་གྱིས་གཏན་ལ་འབེབས་ཚུལ་གཉིས་བཤད་པ་བཞིན་ནོ།

The full phrase here in the root text says that the branches of giving and the rest were stated to be for the purpose of wisdom. There are a number of questions raised by this statement which bear examination.

It is not the case that, to realize thusness through the processes of learning and contemplation, giving and the rest must come before. Although it is true that one must accumulate great merit in order to realize emptiness, it is not necessary that the kinds of bodhisattva activities described here come first. We could for example mention the two methods of coming to an understanding of emptiness, through learning and contemplation, as described by Master Shantarakshita.

།སྟོང་ཉིད་ལ་ཡིད་འགྱུར་བའི་སྟོང་བ་སྐྱེ་བ་ལ་ཡང་དེ་དག་སྔོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པའང་མིན་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་མི་རྟག་པ་རྟོགས་པ་ལྟ་བུའི་ཉམས་སྟོང་ལའང་དེ་དག་སྔོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པ་མཚུངས་སོ།

Neither is it the case that, in order to have an experience of emptiness that would lead to a deep conviction in it, these other perfections would have to come first. If this were so, then they would also have to come first in order for a person to have a deep experience of something like the realization of impermanence—the two causes would be just the same.

།སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་སྒོམ་བྱུང་གི་ལྷག་མཐོང་སྐྱེ་བ་ལ་དེ་དག་སྔོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པའང་མིན་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་དེ་དག་སྔོན་དུ་མ་སོང་ཡང་ཉན་རང་གིས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཚུལ་སྔར་བཤད་པ་བཞིན་ནོ།

It is not even the case that these have to come before one is able to develop the kind of special insight which realizes emptiness and which comes through the process of meditation. This is true because, as we have just mentioned, persons of the Listener and Self-Made Buddha types are able to realize thusness without the activities of a bodhisattva having come before.

།སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཆོས་སྐུའི་ཉེར་ལེན་བྱེད་ཅིང་སྦྱིན་སོགས་ཐབས་རྣམས་ཀྱིས་དེའི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྐྱེན་བྱེད་པས་ཤེས་རབ་ཀྱིས་འབྲས་བུ་དེ་ཐོབ་པ་ལ་སྦྱིན་སོགས་རྣམས་ཀྱིས་ཕན་དགོས་པས་དེ་དག་ཤེས་རབ་ཀྱི་དོན་དུ་གསུངས་སོ་ཞེ་ན། དེ་ལྟ་ན་ཤེས་རབ་དེ་དག་གི་དོན་དུ་གསུངས་ཞེས་གོ་ལྡོག་ན་ཡང་མཚུངས་སོ།

One may assert the following:

> The wisdom wherein one realizes emptiness provides the material cause for the dharma body, and the perfections which relate to "method"—that is, giving and the like—provide the contributing factors for this body. Therefore giving and the others must make their contribution in order for wisdom to help us to attain this goal. And this is why the text says that "they were stated to be for the purpose of wisdom."

If this were true though, we could just as well reverse the statement, and say that "wisdom was stated to be for the purpose of them."

།དེས་ན་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་མེད་ན་སྒྲིབ་གཉིས་གང་གི་ཡང་ས་བོན་ཟད་པར་བྱེད་མི་ནུས་ལ་ཉོན་སྒྲིབ་ཀྱི་ས་བོན་ཟད་པ་ཙམ་ལ་ཚོགས་མཐའ་ཡས་པས་བརྒྱན་པ་མི་དགོས་ཀྱང་། ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་ས་བོན་ཟད་པ་ལ་དགོས་ཤིང་འདིར་ཡང་གཙོ་བོ་ཤེས་སྒྲིབ་ཟད་པའི་དོན་དུ་ཡིན་པས་ཡན་ལག་འདི་དག་ཤེས་རབ་དོན་དུ་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ།

The real point then is as follows. Without the wisdom which realizes emptiness, you could never finish off the seeds of any one of the two obstacles; and it is not necessary that one be enriched with limitless masses of merit in order to finish off just the seed of those obstacles which relate to the mental afflictions. In order to finish off the seed of those obstacles which relate to seeing all existing objects, however, it is necessary to be enriched in this way. And since our work here is concerned primarily with finishing off the obstacles to seeing all objects, then we can say that *"these branches were stated to be something for the purpose of wisdom."*

Contemplation Three
The Two Realities

།ཀུན་རྫོབ་དང་ནི་དོན་དམ་སྟེ།
།འདི་ནི་བདེན་པ་གཉིས་སུ་འདོད།

We accept the truths as being two:
The one which is deceptive,
And the one which is the ultimate.

།གཉིས་པ་ལ་གསུམ། བདེན་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་དང་། ཐར་པ་ཙམ་ཐོབ་པར་འདོད་པས་ཀྱང་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་དགོས་པར་བསྒྲུབ་པ་དང་། སྟོང་ཉིད་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པ་རྒྱས་པར་བཤད་པའོ།

The second part, [the way to develop wisdom which realizes thusness,] has three sections of its own: a presentation of the two truths; a proof that, even if all you hope to do is to reach freedom, you must still realize emptiness; and a detailed explanation of the different types of reasoning used to prove emptiness.

།དང་པོ་ལ་གཉིས། དངོས་དང་། སྟོང་ཉིད་ལ་དགོས་ནུས་མེད་པའི་རྩོད་པ་སྤང་བའོ།

The first of these three has two divisions of its own: the actual presentation, and disproving the argument that emptiness is pointless and useless.

།དང་པོ་ལ་གསུམ། བདེན་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་བ་དང་། མཚན་ཉིད་དང་། དེ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་གང་ཟག་ངོས་བཟུང་བའོ།

The first of these two divisions covers three topics: a division of existence into two truths; the definition of the two truths; and identifying the type of person who can establish the nature of the two truths.

།དང་པོ་ནི། བསླབ་བཏུས་སུ་ཡབ་སྲས་འཇལ་བའི་མདོ་དྲངས་པ་ལས། འདི་ལྟར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་པ་གཉིས་ཐུགས་སུ་ཆུད་དེ་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡང་ཀུན་

རྫོབ་དང་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་འདིར་ཟད་དོ། །དེ་ཡང་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་རབ་ཏུ་གཟིགས། རབ་ཏུ་མཁྱེན། ལེགས་པར་མངོན་དུ་བྱས་པས་དེའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཞེས་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡང་ཞེས་པས་ཤེས་བྱ་དབྱེ་གཞི་དང་། འདིར་ཟད་དོ་ཞེས་པས་བདེན་གཉིས་སུ་གྲངས་ངེས་པ་དང་། བདེན་པ་གཉིས་ཀ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཐུགས་སུ་ཆུད་པའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་བསྟན་ཏོ། །དེས་ན་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ཤེས་བྱ་མ་ཡིན་པ་དང་བློ་གང་གིས་ཀྱང་མ་རྟོགས་པ་སྤྱོད་འཇུག་གི་དགོངས་པར་འཆད་པ་ནི་ལོག་པར་འཆད་པའོ།

Here is the first of the three. The following quotation from the *Sutra on the Meeting of the Father and the Son* appears in the *Compendium of the Trainings:*

> Thus do Those Who Have Gone That Way fathom the deceptive and the ultimate: and so, knowable objects are either deceptive truth or ultimate truth, and nothing else. So too do the Conquerors see them perfectly as emptiness; know them so, perfectly, and bring them to reality with excellence; and this is why they we call them the All-Knowing.

The fact that all knowable objects are the thing which is divided into two truths is conveyed by the words "...and so, knowable objects." The phrase "and nothing else" expresses the fact that there are exactly two truths, no more and no less. The point too is that, because Those Who Have Gone That Way fathom both the truths completely, they are all-knowing. As such, the explanation that it is the intent of the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life* to say that ultimate truth is not a knowable object, or that it cannot be realized by any state of mind at all, is an explanation which is completely wrong.

Contemplation Four
We can see ultimate reality

།དོན་དམ་བློ་ཡི་སྤྱོད་ཡུལ་མིན། །བློ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པར་བརྗོད།

The ultimate is not something which is
An object of the mind; the mind
Is something said to be deceptive.

གཉིས་པ་ནི། གཞན་གྱི་ལུགས་དགག་པ་དང་། རང་གི་ལུགས་བཞག་པ་གཉིས་ཀྱིས་ཤེས་པར་བྱ་བའོ།

For the second topic, [the definition of the two truths,] we will proceed in two steps: refuting the opponent's position, and presenting our own position.

།དང་པོ་ནི། སྔོན་གྱི་སྔོད་ལུང་རྒྱ་དམར་ལ་སོགས་པ་ཁ་ཅིག་དོན་དམ་བློ་ཡི་སྤྱོད་ཡུལ་མིན་ཞེས་པའི་རྐང་པ་དང་པོ་དམ་བཅའ་དང་ཕྱི་མ་རྟགས་སུ་བྱས་ནས་དོན་དམ་བདེན་པ་རྟོག་པ་དང་རྟོག་མེད་ཀྱི་ཤེས་པ་གང་གི་ཡང་ཡུལ་དུ་མི་རུང་སྟེ་བློ་དང་བློའི་ཡུལ་ཡིན་ན་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་ཡིན་པས་ཁྱབ་པ་རྐང་པ་འོག་མས་བསྟན་པས་གྲུབ་བོ་ཞེས་འདོད་པ་ནི། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མི་རིགས་ཏེ་ཐེག་ཆེན་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་ན་བློ་མེད་པར་ཁས་ལེན་ན་རྒྱུད་ཕན་གྱི་གཞུང་བཙུགས་པར་འགྱུར་ཏེ། དེས་འཆི་ཁ་རྒྱུན་ཆད་དུ་རིག་པ་ཡོད་ལ་དེ་ནས་རྒྱུན་ཆད་པར་འདོད་ཅིང་། ཁྱེད་ཀྱིས་ཀྱང་སྦྱོར་ལམ་ཐ་མ་རྒྱུན་ཆད་དུ་བློ་ཡོད་ལ་གནས་ལུགས་ཀྱི་དོན་ལ་མཉམ་པར་བཞག་པའི་ཚེ་མེད་པར་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར།

Here is the first of the two steps. Certain Tibetans of the past, such as Gyamar of Tulung, have taken the following position:

> The first line of this section, "The ultimate is not something which is an object of the mind," is presenting an assertion by the author. The second line is a reason to support his assertion. The point of both is to say that ultimate reality could never be an object of any

> state of mind, whether it be a conceptual state or a non-conceptual state. This is proven by the fact that the latter line is stating that anything which is either a state of mind or the object of any state of mind must always be deceptive truth.

This position though is completely mistaken. If you accept the idea that during the deep meditation of a realized being on the greater way there is no state of mind at all, then you are introducing beliefs found in the texts of the Lokayata, [a non-Buddhist sect in ancient India which said that there were no future lives, and no such thing as karma and its consequences.] They believe that, up to the point of death, the mind does exist; but that after this point it discontinues. You too believe that, up to the very end of the path of preparation, there is mind; but that while this person is engaged in deep meditation upon the actual state of reality, there is no mind.

གཞན་ཡང་དོན་གང་ཞིག་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པས་དྲི་མ་ཟད་པར་བྱེད་པའི་ཤེས་བྱ་ཞིག་ཁས་མི་ལེན་ན། དྲི་མ་ཟད་པ་མི་སྲིད་པས་སངས་རྒྱས་དང་སེམས་ཅན་གང་ཡང་བཞག་ཏུ་མེད་པའི་སྐུར་འདེབས་འབའ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་ལ། ཁས་ལེན་ན་དོན་དམ་བདེན་པ་ཡུལ་དང་དེ་རྟོགས་པའི་བློ་མི་འདོད་པ་འགལ་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་ན། དོན་དམ་མི་འཇལ་བས་ཁྱབ་པར་འདོད་ན། དོན་དམ་བདེན་པ་རང་ཉིད་ཀྱིས་རང་ཉིད་འཇལ་བ་མི་སྲིད་པས་འཇལ་བྱེད་མེད་པའི་ཕྱིར་གཏན་མེད་དུ་འགྱུར་ལ། དེ་མེད་ན་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱས་པ་ལ་དགོས་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད།

Beyond that, suppose we were to assert that there were no object at all which was such that, if you realized it directly, this would function to allow you to finish off every impurity. Since it would then be impossible to finish off one's impurities, we could never say that some beings were enlightened and others were not—and this would be a gross example of discounting something that was actually true.

If on the other hand we asserted that such an object did exist, then it would be a contradiction to refuse the existence of ultimate truth and the state of mind which realizes it. If further we were to assert that, if something were the deceptive type, it could never engage in the ultimate, then there would be no state of mind which could ever engage in the ultimate, since it's a complete impossibility for the ultimate to engage in itself. And in this case there would be no ultimate truth at all; with it gone, what point would there ever be then in making the division of objects into the two truths?

གཞན་ཡང་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པས་སྟོང་པ་ཡིན་ན་བདེན་སྟོང་ཉིད་དོན་དམ་བདེན་པར་ཁས་བླངས་པ་ལ་གནོད་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ལ་དེ་མིན་ན་ཀུན་རྫོབ་བདེན་གྲུབ་ཏུ་འགྱུར་ཏོ། །རྩོད་ཟློག་ལས། རང་བཞིན་མེད་པ་ཉིད་ཟློག་ན། །རང་བཞིན་ཉིད་དུ་རབ་གྲུབ་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །

Moreover there is no contradiction raised at all when we assert that, if the voidness of true existence is itself void of deceptive truth, then it must be ultimate truth. And if this were not the case, then this voidness would have to be deceptive reality. As *Ending all Debate*, [a text by the realized being Nagarjuna,] states:

> If we were to refuse the lack
> Of any nature to things,
> They would then be forced to have
> A nature of their own.

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life,* to accompany the Contemplations in Reading One

IV. How to train yourself in wisdom, which is the essence of special insight

A. An explanation of the body of the chapter

1. A demonstration that those who wish to reach freedom must develop the wisdom which realizes thusness

a. The general point

[Contemplations One and Two are found here]

b. Secondary points

2. The way to develop the wisdom which realizes thusness

a. A presentation of the two truths

i) The actual presentation

a1. A division of existence into two truths

[Contemplation Three is found here]

b1. The definition of the two truths

a2. Refuting the opponent's position

[Contemplation Four is found here]

b2. Presenting our own position

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Two: Contemplations of the Perfection of Wisdom, Part II

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 31A-31B and 117B-121B, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Five
Only Two Kinds of People

།དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་རྣམ་གཉིས་མཐོང་།

།རྣལ་འབྱོར་པ་དང་ཕལ་པའོ།

This one in the world we find of two types:
These are the high practitioners,
And common people as well.

།དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་ཕལ་པ་ནི།

།རྣལ་འབྱོར་འཇིག་རྟེན་གྱིས་གནོད་ཅིང་།

།རྣལ་འབྱོར་པ་ཡང་བློ་ཁྱད་ཀྱིས།

།གོང་མ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་གནོད།

Now this common one in the world
Is disproved by the one we call
The "world practitioner."
Even high practitioners "disprove"
Each other by mental qualities
At relatively higher levels.

གསུམ་པ་ལ་གཉིས། བདེན་གཉིས་གཏན་ལ་འབེབས་འདོད་པའི་གང་ཟག་གི་དབང་དུ་བྱས་པའི་དབྱེ་བ་དང་། བློ་མཐོ་དམན་གྱི་ཁྱད་པར་བཤད་པའོ།

The third part, [identifying the type of person who can establish the nature of the two truths,] includes two points: a division based on the type of person it is who seeks to establish the nature of the two truths, and the distinction between relative degrees of understanding.

།དང་པོ་ནི། བདེན་གཉིས་གཏན་ལ་འབེབས་འདོད་པའི་གང་ཟག་ནི་དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་ཏེ་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པའི་གང་ཟག་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་སུ་མཐོང་སྟེ། ཞི་ལྷག་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་ལྡན་པའི་རྣལ་འབྱོར་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རྟོགས་པ་དང་། ཕལ་པ་དངོས་པོར་སྨྲ་བའོ། །གཙོ་བོའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་སྟོང་ཉིད་ཐོས་བསམ་གྱིས་རྟོགས་པ་དང་གྲུབ་མཐས་བློ་མ་བསྒྱུར་བའི་གང་ཟག་རྣམས་ཀྱང་དེ་དག་གི་ཕྱོགས་སུ་གཏོགས་པར་བྱའོ།

Here is the first. *This* person who seeks to establish the nature of the two truths is called *"one in the world,"* in the sense that he is a person which is projected based upon the heaps. And *two types* of these persons are *found:* those who are *high practitioners* possessed of the single-pointed concentration which combines quietude and special insight—that is, those who have realized that every object which exists is empty of any nature of its own; *and common people as well*—that is, those who profess that things which function exist truly. This division by the way is only made with the primary type in mind; those who have been able to realize emptiness, through the processes of learning and contemplation, and those whose minds have not been affected by any particular philosophical school are also included into the relevant group.

།གཉིས་པ་ནི། དེ་ལ་འཇིག་རྟེན་ཕལ་པ་རྡུལ་ཕྲན་ཆ་མེད་དང་ཤེས་པ་སྐད་ཅིག་ཆ་མེད་དང་དངོས་པོ་ཙམ་བདེན་པར་འདོད་པ་ནི་རྣལ་འབྱོར་པ་ཡང་ཡིན་ལ་འཇིག་རྟེན་པ་ཡང་ཡིན་པས། རྣལ་འབྱོར་འཇིག་རྟེན་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་གང་ཟག་དེས་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་གྲུབ་མཐའ་འོག་མ་རྣམས་ལ་གནོད་ཅིང་ཞི་ལྷག་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་རྣལ་འབྱོར་པ་ཡང་གོང་མ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་འོག་མ་རྣམས་ལ་གནོད་དེ།

Here is the second. First consider those *in the world* who are *common* people: those who believe that there are atoms which are partless, that the mind is partless in the sense of existing in indivisible instants, and that functional objects as such exist in truth. *The "world practitioners"*—so called because they are both high practitioners and persons in the world—are people who have realized that things have no nature of their own. These latter *disprove* the system of the former, that lower system followed by those who assert that functional things exist in truth. Even within high practitioners who are able to combine quietude and special insight, those at each succeeding, higher level disprove those at each preceding and lower level.

དབུ་མ་པས་སེམས་ཙམ་པ་ཤེས་པ་བདེན་པར་འདོད་པ་རིགས་པས་ཁེགས་ལ། དེས་མདོ་སྡེ་པ་རྡུལ་ཕྲན་ཆ་མེད་ཁས་ལེན་པ་རིགས་པས་ཁེགས་པའོ། །སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་པ་ནང་ཕན་ཚུན་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་མི་གནོད་དམ་སྙམ་ན་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་པ་ཡང་བློའི་ཁྱད་པར་གྱིས་ས་གཉིས་པ་ལ་སོགས་པ་གོང་མ་གོང་མ་ལ་གནས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ས་དང་པོ་ལ་སོགས་པས་འོག་མ་ལ་གནས་པ་རྣམས་ལ་གནོད་པ་སྟེ་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ་ཡིན་ནོ།

This is true because of the following. Those of the Middle-Way School utilize reasoning to overthrow those of the Mind-Only School, who believe that the mind exists in truth. Those of this latter school use reasoning to overthrow those of the Sutrist School, who assert that there are atoms which are partless. This fact may lead you to wonder whether those high practitioners who have realized emptiness could somehow *disprove each other.* It is true that *even* within those *high practitioners* who have realized emptiness, some are distinguished from others *by* certain *qualities* of their state of *mind.* Those staying *at relatively higher levels,* such as the second bodhisattva level, can be said to "disprove" those of relatively lower levels, such as the first or whatever it may be, in the sense that they outshine them.

།རྒྱུད་གཅིག་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན་བློ་འཕེལ་བའི་ཁྱད་པར་གྱིས་ས་འོག་མར་སྒོམ་སྤངས་ཀྱི་ས་བོན་ལ་གནོད་མི་ནུས་པ་ས་གོང་མས་གནོད་པ་སོགས་ཀྱང་དོན་གྱིས་འཕངས་པ་ཤེས་པར་བྱའོ། །གཞུང་འདི་དག་བཀོད་པའི་དགོས་པ་ནི་བློ་ལ་ཀུན་རྫོབ་རྟོགས་པའི་བློ་དང་དོན་དམ་རྟོགས་པའི་བློ་གཉིས་སུ་ངེས་པར་བྱས་ནས། ཀུན་རྫོབ་རྟོགས་པའི་ཚད་མས་ཀྱང་དོན་དམ་རྟོགས་པའི་བློ་ལ་མི་གནོད་ན་རྡུལ་ཕྲན་ཆ་མེད་དུ་ཞེན་པ་རྣམས་ཀྱིས་གནོད་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས། དོན་དམ་རྟོགས་པའི་བློས་མཐར་འཛིན་ཐམས་ཅད་ལ་གནོད་པར་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ནོ།

You should further understand that the above fact implies others; even if we restrict ourselves for example to one person's mind, certain seeds which are eliminated through the path of habituation may not be stopped at some lower level of realization—but the mind at a higher level may then be able to do so, all due to a steadily increasing mental ability. What is the purpose for including these particular lines? We begin with the step of ascertaining with certainty the fact that there are only two states of mind: that in which we realize deceptive truth, and that in which we realize ultimate truth. And since it is the case that not even the valid perception in which we realize deceptive truth can do anything to disprove the state of mind in which we realize ultimate truth, then there is no need to mention that states such as the belief in a partless atom could never do so either. We are meant by the lines to understand that, not only is this true, but the state of mind in which we realize ultimate truth itself disproves all other states of mind which hold to mistaken extremes.

Contemplation Six
Things are Empty and Things Still Work

།གཉི་ག་ཡང་ནི་འདོད་པའི་དཔེས།

།འབྲས་བུའི་དོན་དུ་མ་དཔྱད་ཕྱིར།

Through examples accepted
By no less than both; and because
For the goals they don't examine.

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། དངོས་དང་། དེ་ལ་གནོད་པ་སྤང་བའོ།

The second part, [disproving the argument that emptiness is pointless and useless,] includes two points: the actual presentation, and disproving attempted attacks upon our system.

།དང་པོ་ནི། ཕལ་པའི་གྲུབ་མཐའ་ལ་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་པའི་རིགས་པས་གནོད་པ་མི་འཐད་དེ་རང་བཞིན་མེད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། རང་བཞིན་མེད་ན་འབྲས་བུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་དོན་དུ་སྦྱིན་སོགས་ལ་སློབ་པ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན།

Here is the first. One might make the following claim:

> It's incorrect to say that the logic used by high practitioners who have realized that things have no nature of their own disproves the school of those known as "common persons." This is because there exists no proof that things have no such nature. And if nothing has any nature of its own, then it's completely meaningless for a person to train themselves in giving and the rest in order to reach the final goal of Buddhahood.

རང་བཞིན་མེད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་མེད་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། དབུ་མ་པ་དང་དངོས་སྨྲ་བ་གཉིས་ཀ་ལ་ཡང་ནི་རྫུན་པར་གྲགས་ཤིང་འདོད་པའི་རྨི་ལམ་དང་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པའི་དཔེས་ཏེ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་བཞིན་མེད་པར་གྲུབ་པའི་ཕྱིར།

Isn't it though _not_ true that there exists no proof that things have no nature of their own? Because can't we prove that things have no nature by utilizing the examples—that is, *through* the *examples*—of a dream, an illusion, or anything of the like; which are *accepted,* agreed upon by convention, as being false, *by no less than both* those of the Middle-Way School and those who assert that things which function exist truly?

རང་བཞིན་མེད་ན་སྦྱིན་སོགས་ལ་སློབ་པ་དོན་མེད་དུ་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། སངས་རྒྱས་ལ་སོགས་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པའི་དོན་དུ་སྦྱིན་སོགས་བདེན་པར་མ་གྲུབ་ཀྱང་མ་བརྟགས་མ་དཔྱད་པ་རྫུན་པ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་ནས་འཇུག་པའི་ཕྱིར། རང་བཞིན་མེད་རྟོགས་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་མ་ཟིན་ན་ཕར་ཕྱིན་ལྷག་མ་རྣམས་ཀྱིས་ཕར་ཕྱིན་གྱི་མིང་མི་ཐོབ་ཅིང་དེའི་དམིགས་བུ་དང་བཅས་པ་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་དུ་བགྲོད་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ།

And isn't it _not_ the case that, if something has no nature of its own, then training oneself in giving and the rest is meaningless? *Because* isn't it rather true that a person engages in giving and the rest *for* achieving *the goals* of Buddhahood and such, but all along with thoughts imbued by that wisdom which realizes that these practices are false, like an illusion? One thus engages in practices which do not exist in truth, but does so *without* actively considering or *examining* their real nature. The fact is that, unless they are imbued with the wisdom which realizes that things have no nature of their own, the remaining perfections don't even deserve to be called "perfections." And it is only when they are guided by the eyes of wisdom that the other five perfections are able to make the journey to the city of all-knowingness.

Contemplation Seven
What it Means When We Say Things Work

།འཇིག་རྟེན་པ་ཡིས་དངོས་མཐོང་ཞིང་།
།ཡང་དག་ཉིད་དུའང་རྟོག་བྱེད་ཀྱི།
།སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་མིན་པས་འདིར།
།རྣལ་འབྱོར་པ་དང་འཇིག་རྟེན་རྩོད།

Those in the world can see
Things that function;
They also imagine them pure,
But not as being just like
An illusion; thus practitioners
And those in the world do argue.

།བཙོ་སྲེག་ལ་སོགས་པའི་དོན་བྱེད་ནུས་པའི་མེ་ལ་སོགས་པ་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་པ་འདི་ཁྱེད་ཀྱང་ཁས་ལེན་ན། ཁོ་བོ་ཅག་འདི་ལ་བདེན་པར་གྲུབ་པ་ཞེས་ཟེར་བ་ཡིན་པས་ཁྱེད་ཅག་རྩོད་དོན་མེད་ལ་འདི་ཁས་མི་ལེན་ན་མངོན་སུམ་དང་འགལ་བ་སོགས་ཀྱི་གནོད་པ་དུ་མར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན།

Someone may assert the following:

You do accept, as well as we do, the fact that we can see with our own eyes objects such as a fire which has the ability to perform a function such as cooking food or the like. Since this is what it means for us when we say that something exists in truth, you and we have nothing to argue about. If on the other hand you refuse that these objects exist, then you are disproved in a great many ways—including the way you would then contradict what we can all see with our own eyes.

འདི་དག་ནི་དངོས་པོ་རང་བཞིན་གྱིས་མེད་ན་ཡེ་མེད་དུ་འགྱུར་ཞིང་ཡོད་ན་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་དགོས་སྙམ་པ་བདེན་གཉིས་འགལ་བར་འཛིན་པའི་རྩོད་པའོ། །དབུ་མ་པ་དང་དངོས་

པོར་སྨྲ་བའི་འཇིག་རྟེན་པ་ཡིས་མེ་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་གཉིས་ཀས་ཚད་མས་མཐོང་ཞིང་ཁས་ལེན་པ་ཡིན་ཡང་དངོས་པོར་སྨྲ་བས་ཡང་དག་པར་གྲུབ་པ་ཉིད་དུ་རྟོག་ཅིང་ཁས་ལེན་པར་བྱེད་ཅིང་བདེན་སྟོང་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུར་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་མིན་ལ། དབུ་མ་པས་ཁོང་དུ་ཆུད་པས་འདིར་ཡང་རྣལ་འབྱོར་པ་དབུ་མ་པ་དང་འཇིག་རྟེན་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྩོད་པ་ཡིན་ནོ། །ཡང་ན་འཇིག་རྟེན་པ་སྔ་མ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་འབའ་ཞིག་ལ་སྦྱར་རོ།

Your argument though is one based on the idea that the two truths cannot coexist: you think that if functional things have no nature of their own, then they must not exist at all; and that if these things do exist, then they must exist with some nature of their own. It is true that *those in the world* who are of the Middle-Way school and those who are members of the group which asserts that functional things must exist truly *can* both *see things that function,* such as fire, with valid perception, and both therefore accept the existence of these objects. Those who believe that functional things exist truly though *imagine* or believe that *these* things exist *pure*ly; they can*not* grasp the fact that they are void of any true existence, that they *are just like an illusion.* Those of the Middle-Way school though do grasp this fact, and *thus* there really is an *argument* here between the "high *practitioners,"* those of the Middle-Way school, *and those in the world* who assert that things which perform a function exist truly. By the way, you can also interpret the first reference to "those in the world" here as applying only to those who assert that functional things exist truly.

Contemplation Eight
Things That Exist Deceptively Do Exist

།ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་འགལ་ཞེ་ན།

།རྣལ་འབྱོར་ཀུན་རྫོབ་ཉེས་མེད་དེ།

།འཇིག་རྟེན་ལ་ལྟོས་དེ་ཉིད་མཐོང་།

།གཞན་དུ་བུད་མེད་མི་གཙང་བར།

།ངེས་རྟོག་འཇིག་རྟེན་གྱིས་གནོད་འགྱུར།

One may object it contradicts
Even in the deceptive; but high
Practitioner's deceptive is not.
Relative to the world, thusness
Is seen; if not, then that of the world,
The woman as pure, would disprove.

དང་པོ་ནི། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་འདུས་བྱས་མི་རྟག་པར་སྒྲུབ་པ་འགལ་ཏེ་འཇིག་རྟེན་ན་སྔ་དྲོའི་དངོས་པོ་དེ་ཉིད་ཕྱི་དྲོ་ཡོད་པ་སོགས་རྟག་པར་གྲགས་པའི་ཕྱིར་ཅེ་ན། འཇིག་རྟེན་ན་གཟུགས་སོགས་རྟག་པར་གྲགས་ཀྱང་མི་རྟག་པར་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པའི་ཉེས་པ་མེད་དེ་མི་རྟག་སོགས་རྣལ་འབྱོར་པའི་ཀུན་རྫོབ་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་གྲུབ་པའི་ཕྱིར།

Here is the first point, [a refutation of the idea that things could not exist even deceptively.] *One may* make the following *objection* [regarding the Middle-Way belief that perceptions about objects in deceptive reality are still valid]:

> *Even in the* realm of *deceptive* reality, *it is a contradiction* to attempt to prove that all produced things are changing, since functional things are considered by the conventions of the world to be unchanging; that is, the thing that is here in the evening is considered to be the very same thing that was here in the morning, and so on.

Even though physical objects and the like are by convention considered unchanging, it is *not* the case that there exists any *contradiction* where they cannot be established by a valid perception as being changing. And this is true

because whether or not a thing is changing or such can be established by a *deceptive,* valid perception which belongs to a *high practitioner,* and which is operating in a merely nominal sense.

འོ་ན་མི་རྟག་སོགས་མཐོང་བ་དེ་ཉིད་མཐོང་བར་བཤད་པ་དང་འགལ་ཞེ་ན་མི་འགལ་ཏེ། འཇིག་རྟེན་པ་གཙང་བདེ་རྟག་སོགས་སུ་ཞེན་པ་ལ་ལྟོས་ནས་དེ་ཉིད་མཐོང་བས་བཞེད་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལས་གཞན་དུ་འཇིག་རྟེན་ན་གྲགས་ཚད་ཚད་མ་ཡིན་ན་བུད་མེད་མི་གཙང་བར་ངེས་པར་རྟོག་པ་མི་སྡུག་པ་སྒོམ་པའི་རྣལ་འབྱོར་པ་ལ་བུད་མེད་གཙང་བར་ཞེན་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱིས་གནོད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ།

One may continue with the following objection:

> But isn't it contradictory to say something like, "To see that things are changing and such is to see thusness itself"?

It is not. This is only talking about the fact that we can *see* a *"thusness"* or a real nature of certain things *relative to* what *the world* wrongly believes about them—where the world believes, for example, that things are pure, happy, unchanging, or the like. *If* this were *not* the case, and if everything that the world agreed to by the conventions of the world were totally correct, then the belief *of the world* that a woman's body is something pure *would* have to *disprove* the perception of a high practitioner who is meditating upon the fact of repulsiveness, and who ascertains correctly that a woman's body is something impure.

Contemplation Nine
Empty Virtues Do Work Perfectly

།སྒྱུ་འདྲའི་རྒྱལ་ལས་བསོད་ནམས་ནི།
།ཇི་ལྟར་དངོས་ཡོད་ལ་ཇི་བཞིན།

The merit that comes from victorious
Buddhas is like an illusion;
Just as things that existed.

གཉིས་པ་ནི། རང་བཞིན་གྱིས་མེད་ན་རྒྱལ་བ་མཆོད་པ་སོགས་ལ་བསོད་ནམས་འབྱུང་བར་བཤད་པ་དང་འགལ་ལོ་ཞེ་ན་མི་འགལ་ཏེ་བདེན་མེད་སྒྱུ་མ་དང་འདྲ་བའི་རྒྱལ་བ་ལ་མཆོད་པ་ལ་བསོད་ནམས་འབྱུང་བ་ནི། ཅི་ལྟར་ཁྱོད་རྒྱལ་བ་བདེན་པའི་དངོས་པོར་ཡོད་པར་འདོད་པ་ལ་བསོད་ནམས་འབྱུང་བར་འདོད་པ་ཅི་ལྟ་བ་བཞིན་ནོ། །བདེན་རུང་མི་བདེན་རུང་དངོས་པོ་དང་མཐུན་པར་བསོད་ནམས་འབྱུང་བ་ཡིན་ནོ།

Here is the second point, [a refutation of the idea that you could never accumulate the collections needed to produce the body and mind of a Buddha]. One might continue with yet another objection:

> Isn't it contradictory to say that things have no nature of their own, and at the same time to state that a person can gain meritorious karma from acts such as making offerings to the victorious Buddhas?

And yet it is no contradiction. It is in fact true that one obtains *merit*orious karma *from* making offerings to *victorious Buddhas* who are themselves void of any true existence—who are just *like an illusion.* Think of the way in which you believe that meritorious karma comes relative to victorious Buddhas that you think to exist as *things* which perform a function and *which exist* in truth. This kind of karma actually does come from functional things *just as* you thought, in exact accord with what they are, regardless of whether they are true or not in the sense you take it.

Contemplation Ten
Emptiness and Rebirth Work Perfectly Together

།གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་སྒྱུ་འདྲ་ན།

།ཤི་ནས་ཇི་ལྟར་སྐྱེ་ཞེ་ན།

།ཇི་སྲིད་རྐྱེན་རྣམས་འཚོགས་གྱུར་པ།

།དེ་སྲིད་སྒྱུ་མའང་འབྱུང་བར་འགྱུར།

One may ask: "If beings are like
An illusion, how can they take
A rebirth after they die?
Even an illusion will occur
As long all the conditions
Needed for it are together.

།རྒྱུན་རིང་ཙམ་གྱིས་ཇི་ལྟར་ན།

།སེམས་ཅན་བདེན་པར་ཡོད་པ་ཡིན།

How could it be that living
Beings exist in truth
Simply because they've been longer?

གསུམ་པ་ནི། གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་བདེན་མེད་སྒྱུ་མ་དང་འདྲ་ན་སྒྱུ་མའི་སེམས་ཅན་ཞིག་ནས་སླར་མི་འབྱུང་བ་ལྟར་སེམས་ཅན་ཤི་ནས་ཇི་ལྟར་སྐྱེ་ཞེ་ན་སྒྱུ་མ་དང་སེམས་ཅན་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་འདྲ་བར་ཁས་མ་བླངས་ཀྱི་བདེན་པར་གྲུབ་མ་གྲུབ་འདྲ་བར་ཁས་བླངས་ལ། དེ་ཙམ་ལ་སྐྱོན་དེ་འཇུག་ན་ཁྱོད་རང་གིས་ཀྱང་རྨི་ལམ་དང་སྒྱུ་མ་རྫུན་པར་ཁས་བླངས་པས་སྐྱོལ་གཞི་དེ་རྟར་སྣང་ན་བོང་བུར་ཇི་ལྟར་མི་སྣང་ཞེས་སླས་ན་མཚུངས་སོ།

Here is the third point, [a refutation of the idea that there could be no rebirth]. *One may ask* the following question as well:

> *If* living *beings* lack any true existence, and *are like an illusion,* then *how can they take a rebirth after they die*? Wouldn't they be similar to a being created by a magical illusion; wouldn't they disappear once, and then never come back?

It's not that we're asserting that a magical illusion and a living being are in every respect alike. And if you claim that the problem you propose would apply even to our limited analogy, consider the way in which you yourself accept the fact that dreams and illusions are something false: it would be the same as if you were asking, "If the object around which a magician creates his illusion can appear as if it were a horse, then how come it can't appear as a donkey?"

།དེས་ན་རྫུན་པ་ལ་ཡང་ཇི་སྲིད་རྐྱེན་རྣམས་ཚོགས་པར་གྱུར་ན་དུས་དེ་སྲིད་སྒྱུ་མའང་འབྱུང་བར་འགྱུར་བ་བཞིན་མ་རིག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྐྱེན་ཚོགས་ན་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱང་ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བ་ཡིན་ནོ།

Remember too that *even an illusion,* although it is something false, *will* continue to *occur* for exactly *as long as all the* different *conditions needed for it*s occurrence continue to be present *together.* Here the case is just the same: beings continue to cross into a new rebirth just as long as ignorance and the other conditions necessary for them to do so continue to be present together.

།དེ་མི་མཚུངས་ཏེ་སེམས་ཅན་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་རྒྱུན་རིང་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། རྒྱུན་རིང་བ་ཙམ་གྱིས་ཇི་ལྟར་ན་སེམས་ཅན་བདེན་པར་ཡོད་པ་ཡིན་ལ་སྒྱུ་མ་རྒྱུན་ཐུང་བས་རྫུན་པའི་ཁྱད་པར་མི་འཐད་པར་ཐལ། དེ་ལྟ་ན་སྒྱུ་མ་དང་རྨི་ལམ་སོགས་ཀྱང་རྒྱུན་རིང་ཐུང་ཡོད་པས་བདེན་རྫུན་གྱི་ཁྱད་པར་ཁས་བླང་དགོས་པའི་ཕྱིར་ཏེ་རྨི་ལམ་དུ་བསྐལ་པ་དྲན་པ་དང་ཞག་གཅིག་དྲན་པ་སོགས་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ།

One may respond as follows:

> It's not the same thing, because we are talking about living beings that have been around for a very long time—for time with no beginning, in fact.

How could it be though *that, simply because they have been* around for a *longer* time, *living beings* must *exist in truth*? And that, because it is of a shorter

duration, an illusion must then be false? It is wrong for you to make a necessary correlation between the duration of an object and its truth or falsehood; if this held true, then since there are also differences in the duration of magical illusions and dreams and the like, then you would have to accept a distinction where some were more true and others were more false. This is true for example because in some dreams you can think that an entire eon has passed, while in others you can only remember the events of a single day.

Contemplation Eleven
The Difference between Good and Bad is Empty and Perfectly True

།སྒྱུ་མའི་སྐྱེས་བུ་བསད་སོགས་ལ།
།སེམས་མེད་ཕྱིར་ན་སྡིག་མེད་དེ།
།སྒྱུ་མའི་སེམས་དང་ལྡན་པ་ལ།
།བསོད་ནམས་དང་ནི་སྡིག་པ་འབྱུང་།

When you kill an illusory being
Or such there's no bad deed,
Since it has no mind;
Merit and bad deeds do occur
Towards those who possess a mind
Which is an illusory one.

།སྔགས་སོགས་རྣམས་ལ་ནུས་མེད་ཕྱིར།
།སྒྱུ་མའི་སེམས་ནི་འབྱུང་བ་མེད།

Since incantations and so on
Have no such power, no mind
Happens with an illusion.

།སྣ་ཚོགས་རྐྱེན་ལས་བྱུང་བ་ཡི།
།སྒྱུ་མ་དེ་ཡང་སྣ་ཚོགས་ཉིད།
།རྐྱེན་གཅིག་གིས་ནི་ཀུན་ནུས་པ།
།གང་ན་ཡང་ནི་ཡོད་མ་ཡིན།

Even illusions which occur
Through a variety of conditions
Can be various themselves.
It is never the case
At all that a single
Condition can create them all.

བཞི་པ་ནི། རང་བཞིན་མེད་པ་སྒྱུ་མ་དང་འདྲ་ན་སེམས་ཅན་བསད་པ་སོགས་ལ་སྡིག་པ་འབྱུང་བར་བཤད་པ་དང་འགལ་ལོ་ཞེ་ན། སྒྱུ་མའི་སྐྱེས་བུ་བསད་པ་སོགས་ལ་ཡང་མིར་འདུ་ཤེས་ཏེ་གསོད་འདོད་ཀྱིས་མཚོན་བསྣུན་པ་སོགས་བྱས་ན་སྦྱོར་བའི་སྡིག་པ་ཡོད་ལ་སྲོག་གཅོད་དངོས་གཞིའི་སྡིག་པ་མེད་དེ་དེ་ལ་སེམས་མེད་པའི་ཕྱིར་ནའོ། །མི་ལ་སོགས་པ་སྒྱུ་མའི་སེམས་དང་ལྡན་པའི་སེམས་ཅན་ལ་ཕན་བཏགས་པས་བསོད་ནམས་དང་ནི་གནོད་པ་བྱས་པས་སྡིག་པ་འབྱུང་བ་ཡིན་ནོ།

Here is the fourth point, [a refutation of the idea that there would be no distinction between good deeds and bad deeds]. One might return with yet another objection:

> When you say that living beings have no nature of their own, and that they are like an illusion, don't you contradict the explanation that a person who kills such a being collects a bad deed?

Remember though that, even if you attempt to *kill or* do any *such* act towards *a being* who turns out to be only an *illusion* created by some magic, you still strike with your weapon or whatever desiring to kill them, and conceiving of them as an actual human being. And then you still collect the bad deed of undertaking to kill someone, even though—*since it had no mind—there is no bad deed* in the sense of the actual event. Suppose on the other hand that you act *towards* a human or the like, *those* beings *who* do *possess a mind which is* itself *an illusory one.* It <u>is</u> then the case that there *do occur merit*orious deeds when you do something to help them, and *bad deeds* when you do something to hurt them.

།རང་བཞིན་མེད་པར་མཚུངས་པ་ལ་སེམས་ཡོད་མེད་དུ་སྐྱེ་བ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། སྒྱུ་མའི་རྫས་སྨན་དང་སྔགས་རྣམས་ལ་སྒྱུ་མ་སེམས་ལྡན་དུ་བསྐྱེད་པའི་ནུས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་སྒྱུ་མའི་ཧ་གླང་ལ་སེམས་ནི་འབྱུང་བ་མེད་དོ། །སྣ་ཚོགས་པའི་རྐྱེན་ལས་བྱུང་བའི་སྒྱུ་མ་དེ་ཡང་སྣ་ཚོགས་ཉིད་དུ་སྣང་བ་ཡིན་ཏེ་ཡང་གི་སྒྲས་སེམས་ཅན་དུ་མ་ཟད་པའོ། །འབྲས་བུ་སྣ་ཚོགས་ལ་རྒྱུ་སྣ་ཚོགས་འབྱུང་དགོས་པ་ནི་རྐྱེན་གཅིག་གིས་ནི་འབྲས་བུ་ཀུན་བསྐྱེད་ནུས་

པ་གང་ནའང་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།

One may continue with this question:

> If they are all exactly the same in having no nature of their own, then why is it that some of these objects occur with a mind, and others occur without a mind?

The different things used to create an illusion, whether they be magic powders or special *incantations, have no power* to create an illusion which also possesses a mind. *Therefore* a *mind* can *never happen with a* horse or cow which is a magical *illusion. Even* magical *illusions* though can *occur in a* great *variety* of forms, coming as they do *through a* great *variety of conditions.* The word "even," by the way, is meant to indicate that this fact is not restricted to actual living beings. The point is that there is *never* any *case* at *all* where *a single condition can* create *all* the different kinds of results: for a variety of results to occur, there must occur a variety of causes.

Contemplation Twelve
The Difference between Freedom and the Circle of Suffering
is Empty and Perfectly True

།གལ་ཏེ་དོན་དམ་མྱ་ངན་འདས།
།འཁོར་བ་ཀུན་རྫོབ་དེ་ལྟ་ན།
།སངས་རྒྱས་ཀྱང་ནི་འཁོར་འགྱུར་བས།
།བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པས་ཅི་ཞིག་བྱ།

Suppose the ultimate were nirvana,
And this of the deceptive cycle
Of suffering; in this case then
Buddhas too would be circling.
What would the use be then
Of bodhisattva activities?

།རྐྱེན་རྣམས་རྒྱུན་ནི་མ་ཆད་ན།
།སྒྱུ་མའང་ལྡོག་པར་མི་འགྱུར་གྱི།
།རྐྱེན་རྣམས་རྒྱུན་ནི་ཆད་པས་ན།
།ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་མི་འབྱུང་ངོ་།

Unless you cut off the stream
Of conditions, not even illusions
Can ever come to a stop.
If one cut off the stream
Of conditions, it couldn't happen,
Even deceptively.

ལྔ་པ་ནི། དབུ་མ་པས་དོན་དམ་དུ་སྐྱེ་བ་དང་རྒ་བ་སོགས་མེད་ཅིང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་རང་བཞིན་གྱི་མྱང་འདས་སུ་ཁས་བླངས་ཤིང་སྐྱེ་རྒ་སོགས་ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་གྲུབ་པ་རྣམས་འཁོར་བར་ཁས་བླངས་པ་ལ་མདོ་སྡེ་པ་ན་རེ། གལ་ཏེ་དོན་དམ་པའམ་རང་བཞིན་

གྱིས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཡིན་ན་མྱང་འདས་ཡིན་ཞིང་འཁོར་བ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་དོན་དམ་པའི་མྱང་འདས་ཡིན་ཡང་འཁོར་བ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་སྐྱེ་འཆིའི་རྒྱུན་གྱིས་འཁོར་བ་དེ་ལྟ་ན། འཁོར་བ་དང་མྱང་འདས་གཞི་མཐུན་ཡོད་པར་འགྱུར་ལ་དེ་ཡིན་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱང་ནི་འཁོར་བར་འཁོར་བར་འགྱུར་བས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པས་ཅི་ཞིག་བྱ་དོན་མེད་པར་ཐལ་ལོ་ཞེ་ན་སྐྱོན་མེད་དེ། རང་བཞིན་གྱི་མྱང་འདས་དང་གློ་བུར་རྣམ་དག་གི་མྱང་འདས་ལ་ཁྱད་པར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ།

Here is the fifth point, [a refutation of the idea that there would be no fixed distinction between the cycle of suffering and transcending this cycle]. Those of the Middle-Way school say that there is no birth or aging or anything of the like which exists in an ultimate way. They also assert that the fact that all objects are void of any nature of their own is necessarily a natural state of nirvana. They assert finally that the cycle of suffering consists of the events of birth, aging, and the rest, all occurring through the power of karma and mental afflictions. To these points the Sutrists make the following objection:

> *Suppose* that if something is a kind of nirvana which exists *ultimate*ly, or which comes by nature, then it *is* necessarily a kind of *nirvana.* Suppose further that the fact that the *cycle of suffering* is void of any nature of its own is itself *this* ultimate kind of nirvana; but that a person circles around in this circle of suffering, in a stream of births and deaths, all as a kind of *deceptive* reality. If this were true then there would have to exist a thing which was, simultaneously, both the cycle of suffering and nirvana. And *in this case then Buddhas* themselves *would too be circling* around in the cycle of suffering. *What then would the use be* for bodhisattvas to engage in the *activities of a bodhisattva,* in order to achieve the state of Buddhahood? It would be totally pointless.

And yet there is no such problem, for there exists a distinction between the natural state of nirvana and that nirvana which consists of a state of purity which occurs through circumstances.

།རང་བཞིན་གྱིས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནི་ལམ་ལ་གོམས་པ་ལ་ལྟོས་པ་མ་ཡིན་ཏེ་ལམ་ལ་གོམས་མ་གོམས་ཀུན་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཡིན་པས་སོ། །གློ་བུར་དྲི་བྲལ་གྱི་མྱང་འདས་ནི་སྐྱེ་འཆིའི་རྒྱུན་གྱིས་འཁོར་བར་འཁོར་བ་ཆད་པ་ལས་ཐོབ་དགོས་པས་རང་བཞིན་མེད་པ་ཡིན་

ཡང་རྐྱེན་རྣམས་རྒྱུན་ནི་མ་ཆད་ན་འཁོར་བར་མ་ཟད་སྒྱུ་མའང་ལྡོག་པར་མི་འགྱུར་གྱི། མ་རིག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྐྱེན་རྣམས་རྒྱུན་ནི་ཆད་པ་ན་འཁོར་བ་ཡང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་མི་འགྱུར་རོ།

The nirvana which comes by nature is not something which depends upon one's practice of the path; this is because it is, rather, the very nature of everything, whether they involve any practice of the path or not. The nirvana which occurs through circumstances, and consists of becoming free of all impurity, must be achieved through cutting off the process through which, in a stream of births and deaths, a person circles around in the cycle of suffering. And even though these things may have no nature of their own, it is still the case that, *unless you cut off the stream of conditions* that bring them about, you would find it impossible not only to end the cycle of suffering, but *ever* to bring *even* simple *illusions to a stop.* On the other hand, it would be impossible for the cycle of suffering to *happen even* in a *deceptive* way, *if one* were able to *cut off the stream of* the *conditions* which bring it about: conditions such as ignorance and the like.

།སྔར་གྱི་རྩོད་པ་དེ་ལ་དོན་དམ་པའི་མྱང་འདས་མྱང་འདས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཕྱེ་ནས་ལན་འདེབས་དགོས་ཀྱི་གཞན་གྱིས་ལན་མི་ཐེབས་ཏེ་སངས་རྒྱས་མི་འཁོར་ལ་སེམས་ཅན་འཁོར་བ་ཕྱིར་རྒོལ་ཡང་འདོད་པས་སོ།

Incidentally, in the argument that came before, one should answer in terms of distinguishing between an ultimate nirvana and nirvana, but not with any other reply. This is because the opponent in this case also accepts the principle that Buddhas do not circle around in the cycle of suffering, whereas living beings do.

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life,* to accompany the Contemplations in Reading Two

c1. Identifying the type of person who can establish the nature of the two truths

a2. A division based on the type of person it is who seeks to establish the nature of the two truths

[Contemplation Five begins here]

b2. The distinction between relative degrees of understanding

[Contemplation Five ends here]

ii) Disproving the argument that emptiness is pointless and useless

a1. The actual presentation

[Contemplations Six and Seven are found here]

b1. Disproving attempted attacks upon our position

a2. A general refutation of the positions held by those who assert that functional things exist truly

a3. Refuting attack which is based on direct perception

b3. Refuting attack based which is based on scriptural authority

a4. A demonstration that scriptures which teach that produced things are changing, and so on, are only figurative

b4. A refutation of the idea that these scriptures could be literal

c4. A refutation of the idea that our position is inconsistent

a5. A refutation of the idea that things could not exist even deceptively

[Contemplation Eight is found here]

b5. A refutation of the idea that you could never accumulate the collections needed to produce the body and mind of a Buddha

[Contemplation Nine is found here]

c5. A refutation of the idea that there could be no rebirth

[Contemplation Ten is found here]

d5. A refutation of the idea that there would be no distinction between good deeds and bad deeds

[Contemplation Eleven is found here]

e5. A refutation of the idea that there would be no fixed distinction between the cycle of suffering and transcending this cycle

[Contemplation Twelve is found here]

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Three: Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part III

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 31B-32A and 121B-128B, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Thirteen
How Do We See the Illusion?

།གཉིས་པ་སེམས་ཙམ་པའི་འདོད་པ་བྱེ་བྲག་ཏུ་དགག་པ་ལ་འདོད་པ་བརྗོད་པ་དང་། དེ་དགག་པའོ།

Here is the second part: a more particular refutation, of the position of the Mind-Only School. Here we will proceed in two steps: stating their position, and then refuting it.

དང་པོ་ནི། གལ་ཏེ་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་མེད་ན་སྒྱུ་མ་འཛིན་པའི་ཤེས་པ་འཁྲུལ་པའང་ཡོད་པ་མིན་ན་སྒྱུ་མ་བློ་གང་གིས་དམིགས་པར་འགྱུར་ཏེ། མི་འགྱུར་བས་སྒྱུ་མའང་

མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན་འདི་ཡང་ཡོད་ན་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་དགོས་སྙམ་པའི་རྩོད་པའོ།

Here is the first of the two. One may begin with the following objection:

> If there is no object at all that has any nature of its own, then the mistaken state of mind which perceives the illusion cannot exist either. If this were so, then there would be no state of mind that could ever take the illusion as its object. And if this were the case, then the illusion itself could not exist either.

This argument too is another version of the idea that, if something exists, it must have a nature of its own.

གཉིས་པ་ལ་རྩོད་པ་མཚུངས་པ་དང་། དེའི་ལན་དགག་པའོ།

The second of the two has two sections of its own: a demonstration that the same arguments apply to them instead, and then a refutation of their attempted rebuttal in response to this demonstration.

།གང་ཚེ་ཁྱོད་ལ་སྒྱུ་མ་ཉིད།
།མེད་ནའང་དེ་ཚེ་ཅི་ཞིག་དམིགས།
།གལ་ཏེ་དེ་ཉིད་དུ་གཞན་ཡོད།
།རྣམ་པ་དེ་ནི་སེམས་ཉིད་ཡིན།

You would say there'd also
Be no illusion itself;
On what then would it focus?
Suppose those same exist
In another way; the forms
Consist of the mind itself.

དང་པོ་ནི། གང་གི་ཚེ་སེམས་ཙམ་པ་ཁྱོད་ལ་གཟུང་བྱ་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་དུ་སྣང་བ་སྣང་བ་ལྟར་དུ་གྲུབ་ན་ཕྱིར་རོལ་གྱི་དོན་ཡོད་པས་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་དང་དེ་དམིགས་བྱེད་མེད་པར་འགྱུར་ལ། སྣང་བ་ལྟར་དུ་མ་གྲུབ་ན་རང་བཞིན་གྱིས་མེད་པས་ཁྱོད་ལྟར་ན་གཏན་མེད་དུ་འགྱུར་དགོས་ལ་གཟུང་བྱ་དོན་དུ་སྣང་བ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་ཉིད་མེད་ནའང་དེའི་ཚེ་གཟུང་བྱ་ཅི་ཞིག་དམིགས་ཏེ་

གཟུགས་སྒྲ་སོགས་འཛིན་བྱེད་ཀྱང་མེད་པར་འགྱུར་རོ།

Here is the first. *You* of the Mind-Only School *would say* that, if things grasped by the mind both appear to be outer objects and also actually exist the way that they appear, then there must exist outer objects. In such a case then there would be nothing that was like an illusion, and no state of mind that could focus on it either. You would also say though that, if things that appeared to be outer objects did not actually exist the way that they appear, then they would have no nature; and then, according to you yourselves, these objects could not exist at all. In this case then *there would also be no illusion itself*—that is, no instance of the thing being grasped by mind appearing to be an outer object. If this were the case, *then* what would it be that the mind was grasping to—*what would it* be *focus*ing up*on?* Because after all, there would also be no state of mind at all that was grasping to visible objects, sounds, and so on.

གཉིས་པ་ལ་འདོད་པ་བརྗོད་པ་དང་། དེ་དགག་པའོ།

The second point has two steps of its own: stating the position of the Mind-Only School, and then refuting this position.

དང་པོ་ནི། ཁོ་ན་རེ་གལ་ཏེ་ཕྱི་རོལ་དོན་དུ་སྣང་བ་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་དོན་དེ་ཉིད་དུ་མེད་ཀྱང་དེ་ལས་གཞན་དུ་ཡོད་དེ་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་དེ་ནི་སེམས་ཉིད་ཀྱི་རྫས་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན།

Here is the first. The opponent may respond as follows:

> *Suppose* it were true that the things which appear as outer objects do not exist at all as *those same* objects, as what they appear to be. Nonetheless they do *exist in another way;* that is, *the forms* that they take, as visible objects and such, *consist of* the very substance of *the mind itself.*

།གང་ཚེ་སེམས་ཉིད་སྒྱུ་མ་ན།
།དེ་ཚེ་གང་ཞིག་གང་གིས་མཐོང་།

Suppose the mind itself
Had the illusory; what
Would then see such?

གཉིས་པ་ལ། གཉིས་མེད་ཀྱི་ཤེས་པ་གང་གིས་ཀྱང་མ་མཐོང་བ་དང་། དྲིས་པའི་ལན་གྱི་རང་རིག་དགག་པའོ།

The second step too has two parts: asking the opponent how the realization that there are no two things could itself ever be perceived by any state of mind; and refuting the self-perception of the mind that they propose in answer to our question.

དང་པོ་ནི། གང་གི་ཚེ་སེམས་ཉིད་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་དོན་དུ་སྣང་བ་ཡིན་གྱི་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་མེད་ན་དེའི་ཚེ་དོན་དང་བྲལ་བའི་ཤེས་པ་གང་ཞིག་ཚད་མ་གང་གིས་མཐོང་སྟེ་མཐོང་བྱེད་མེད་པར་འགྱུར་རོ།

Here is the first. *Suppose* it were the case that *the mind itself* was both *having the* appearance that there was this *illusory* object, but that there was in fact no outer object. In such a case, then the mind would lack any object. *What* valid perception *then would* there be to *see* just *such* a state of mind? There could never exist then any state of mind that saw it.

།འཇིག་རྟེན་གྱི་ནི་མགོན་པོས་ཀྱང་།
།སེམས་ཀྱིས་སེམས་མི་མཐོང་ཞེས་གསུངས།
།རལ་གྲི་སོ་ནི་རང་ལ་རང་།
།ཇི་ལྟར་མི་གཅོད་དེ་བཞིན་ཡིན།

The Savior of the World
Himself has stated
That "mind can't see the mind."
The mind's the same as the
Blade of a sword,
Which could never cut itself.

།གཉིས་པ་རང་རིག་དགག་པ་ལ། ཤེས་པ་འདི་ལ་ཁ་ཕྱིར་ཕྱོགས་གཟུང་བའི་རྣམ་པ་དང་། ནང་ཁོ་ནར་ཕྱོགས་པའི་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་གཉིས་ཡོད་ལ་ཕྱི་མ་རང་རིག་པའི་མངོན་སུམ་ཡིན་པས་དེས་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། དེ་ལ་ལུང་གིས་དགག་པ་དང་། རིགས་པས་དགག་པ་དང་། རང་རིག་ཡོད་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དགག་པ་དང་། བཏགས་ཡོད་རྣམས་དངོས་པོ་བདེན་གྲུབ་ཀྱི་རྟེན་ཅན་དུ་འདོད་པ་དགག་པའོ།

Here is the second. The Mind-Only School says that there are two parts to the mind: an object-oriented part which focuses outwardly, and a subject-oriented part which only focuses inwardly; and that the latter is the direct self-perception of the mind, and that it is this state of mind which perceives all states of mind. We will cover the present point then in four parts: refuting this idea through the use of scriptural authority; refuting it through the use of reasoning; refuting proofs used to support the existence of the self-perception of the mind; and refuting the position that nominally-existing entities could rely upon functional things that existed truly.

དང་པོ་ནི། ཤེས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་དེ་ཉིད་གཉིས་སྣང་ནུབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་མྱོང་ཞིང་རིག་པ་མི་འཐད་དེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ནི་མགོན་པོས་ཀྱང་གཙུག་ན་རིན་པོ་ཆེའི་མདོ་ལས་རལ་གྲིའི་སོ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་རལ་གྲིའི་སོ་དེ་ཉིད་བཅད་པར་མི་ནུས་པ་སོགས་དཔེར་བཞག་ནས་སེམས་ཀྱིས་སེམས་མི་མཐོང་ཞེས་གསུངས་སོ། །དཔེར་ན་རལ་གྲིའི་སོ་ནི་རང་ལ་རང་གིས་ཅི་ལྟར་ཡང་མི་གཅོད་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཡིད་ཀྱིས་ཡིད་མི་མཐོང་ངོ་།

Here is the first. It is incorrect to say that the mind could experience, could know, itself, in a way where the duality was repressed. *The Savior of the World has himself stated that* the mind cannot see itself; he did so in the *Sutra Requested by Crowning Jewel,* through using examples such as the fact that the blade of a sword cannot cut itself. "How, for example, could *the blade of a sword ever cut the blade* of a sword? *The mind is the same:* it *could never see the mind* itself."

།རང་རིག་ཁས་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ཉིད་རང་ཉིད་ཀྱིས་རང་ཉིད་རིག་པར་ཁས་ལེན་པས་དེའི་རིག་བྱ་དང་རིག་བྱེད་ལ་རྣམ་པ་མི་འདྲ་བར་འཆར་རྒྱུ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་པས་ལྡོག་པ་ཐ་དད་ཀྱང་མེད་པའི་གཅིག་ཏུ་ཁས་ལེན་དགོས་པས་དེ་ལྟ་བུའི་རང་རིག་ཁས་བླངས་ན་རལ་གྲིའི་སོ་རང་གིས་རང་གཅོད་པ་སོགས་ཁས་ལེན་དགོས་ཤིང་། ཚད་མས་གཞལ་བྱ་ལ་ལྟོས་མེད་དུ་གཞལ་བྱ་འཇལ་བ་སོགས་ཁས་ལེན་དགོས་པ་ཡིན་ནོ།

Those who accept the idea of a self-perception of the mind accept the concept that the subject-oriented part of the mind could perceive itself. In such a case, there could not be a single atom of a chance here that the thing being perceived and the thing perceiving it could ever appear to the mind in any way that was not exactly the same. One would have to accept then that they were one and the same thing which could never even appear in different

versions. If one accepted this kind of self-perception of the mind, then one would have to accept ideas like the blade of a sword cutting itself. And one would also have to accept ideas like a valid perception that engaged in its object without having to rely upon this object in any way.

།ཇི་ལྟར་མར་མེ་རང་གི་དངོས།

།ཡང་དག་གསལ་བར་བྱེད་བཞིན་ན།

།མར་མེ་གསལ་བར་བྱ་མིན་ཏེ།

།གང་ཕྱིར་མུན་གྱིས་བསྒྲིབས་པ་མེད།

One may claim, "It's just like
A lamp which illumines
The thing that's itself."
But a lamp isn't the illumined,
For the reason that there's no such
Thing as darkness shrouding.

གཉིས་པ་ལ། དཔེ་དགག་པ་དང་། དོན་དགག་པའོ།

Here next we begin the refutation through reasoning. We first refute the opponent's illustration, and then refute their point.

དང་པོ་ལ། མར་མེའི་དཔེ་དགག་པ་ནི། ཇི་ལྟར་ཏེ་དཔེར་ན་མར་མེ་རང་གི་དངོས་པོ་དང་གཞན་གྱི་དངོས་པོ་གཉིས་ཡང་དག་པར་གསལ་བར་བྱེད་པ་བཞིན་དུ། ཤེས་པས་ཀྱང་རང་གཞན་གཉིས་ཀ་རིག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན།

Here is the first, beginning with the refutation of the illustration of a lamp. *One may* make the following *claim:*

> *It's just like* the following illustration. Think of *a lamp, which illuminates* both *the thing that* it *is itself,* and also other things. The mind is the same: it perceives both itself, and other things as well.

དཔེ་མ་གྲུབ་སྟེ་མར་མེ་རང་གིས་རང་གསལ་བར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ་མར་མེ་རང་གིས་གསལ་བར་བྱ་བ་མིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ་རང་གིས་རང་གསལ་མི་དགོས་ཤིང་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ།

།དེ་ལྟ་ན་སྨུན་པས་ཀྱང་རང་གཞན་གཉིས་ཀ་སྒྲིབ་པར་བྱེད་པར་འགྱུར་ན་དེ་མི་རིགས་ཏེ་གང་གི་ཕྱིར་ན་སྨུན་པ་ལ་སྨུན་པས་བསྒྲིབས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །བསྒྲིབས་ན་བུམ་པ་གོས་ཀྱིས་བསྒྲིབས་པ་བཞིན་དུ་སྨུན་པའང་མི་མཐོང་བར་འགྱུར་རོ། །འདི་དག་ནི་རྩ་ཤེ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་རྒྱས་པར་ཤེས་པར་བྱའོ།

But your example does not hold true. *A lamp* is not something which illuminates itself, because it *is not* something which is *the* object *illuminated* by it. There is no need for it to illuminate itself, and it could never do so anyway. If it could, then darkness too shroud both itself and other objects. This though could never be, *for the reason that there is no such thing as darkness shrouding* darkness. If it did shroud darkness, then it would be like shrouding a vase with a piece of cloth, and we would be unable to see the darkness itself. For these points I am enlarging upon statements found in the *Root Text on Wisdom* [by the realized being Nagarjuna].

།ཤེལ་བཞིན་སྔོན་པོ་སྔོ་ཉིད་ལ།
།གཞན་ལ་ལྟོས་པ་ཡོད་མ་ཡིན།
།དེ་བཞིན་འགའ་ཞིག་གཞན་ལ་ནི།
།ལྟོས་དང་ལྟོས་མེད་པ་ཡང་མཐོང་།
།སྔོ་ཉིད་མིན་ལ་སྔོན་པོར་དེ།
།བདག་གིས་བདག་ཉིད་བྱས་པ་མེད།

"It's not a thing like crystal,
Which must rely on another;
Its blueness is its essence.
Just so certain objects rely
On something else; whereas
It's seen without relying."
Blueness is not; it's not
Something that could ever
Make itself blue by itself.

།ཤེལ་གྱི་དཔེ་དགག་པ་ནི་དཔེར་ན་ཤེལ་བཞིན་དུ་ཤེལ་དཀར་པོ་གཞིའི་དབང་གིས་སྔོན་པོར་

སྐྱེས་པ་ནི་གཞན་ལ་ལྟོས་ནས་ཡིན་གྱི་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་མ་ཡིན་ལ། བཻཌཱུརྱ་སྔོན་པོ་ཉིད་ལ་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྔོན་པོར་སྐྱེས་པ་ཡིན་གྱི། གཞན་ལ་ལྟོས་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་འགའ་ཞིག་རིག་པ་ནི་ཤེས་པ་གཞན་ལ་ནི་ལྟོས་པས་དང་། ཤེས་པ་ནི་རང་གིས་རང་རིག་པ་ཡིན་པས་རིག་བྱེད་གཞན་ལ་ལྟོས་པ་མེད་པ་ཡང་མཐོང་ཞེ་ན། བཻཌཱུརྱ་སྔོན་པོ་སྔོན་པར་རྒྱུ་གཞན་ལས་མ་སྐྱེས་པའི་དཔེ་དེ་མི་འཐད་པར་ཐལ། སྔོན་པོ་ཉིད་དུ་རྒྱུ་ལས་སྐྱེས་པ་མིན་པ་ལ་སྔོན་པོ་དེ་རང་གི་བདག་གིས་སྔོན་པོའི་བདག་ཉིད་དུ་བྱས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།

We turn now to a refutation of the illustration of a piece of crystal. One may make yet another claim, as follows:

> It's *like* a piece of *crystal.* Think of a clear piece of crystal: considered in its original condition, it could never assume a blue hue unless it were due to the influence of some other object—never by virtue of its own essence. The *blueness* of a piece of lapis though is something that assumes a blue hue by *its* own *essence;* it is *not* some*thing which must rely* up*on another* thing to be the way it is. *Just so,* the perception of *certain objects* like visible forms must *rely on something else,* upon a mind; *whereas* the mind itself can be *seen* even *without* our *relying* on anything else to perceive it, for it perceives itself.

Your example though, of a blueness of lapis which assumes its blueness without any other cause to help it do so, has to be incorrect. This is true because the *blueness* of blue itself *is not* something which has not come about through its own causes; blueness *is not something that could ever make itself* something *blue,* all *by itself.*

།མར་མེ་གསལ་བར་བྱེད་དོ་ཞེས།
།ཤེས་པས་ཤེས་ཏེ་རྗོད་བྱེད་ན།
།བློ་ནི་གསལ་བ་ཉིད་ཡིན་ཞེས།
།གང་གིས་ཤེས་ནས་དེ་སྐད་བརྗོད།

Suppose you say, "A lamp
Illumines," talk that says
"The mind does know itself."
You say the mind's illumination
Itself; but haven't told us
By what state of mind.

གཉིས་པ་ནི། མར་མེ་རང་གིས་རང་གསལ་བར་མི་བྱེད་ཀྱང་མར་མེ་གསལ་བ་ཉིད་དོ་ཞེས་ཤེས་པས་ཤེས་ཞེས་དེ་ལྟར་རྗོད་པར་བྱེད་ན་ཤེས་པ་རང་གིས་རང་གསལ་བ་མ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་ན་བློ་ནི་གསལ་བ་ཉིད་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཤེས་པ་རྫས་གཞན་གང་གིས་ཤེས་ནས་དེ་སྐད་དུ་རྗོད་པར་བྱེད་དེ་མི་རིགས་སོ།

Here is the refutation of our opponent's point. *Suppose* then that *you say,* "Even though *a lamp* does not *illuminate* itself, a lamp is illumination itself"—and you say, *"The mind does know itself."* If you *talk* this way then you are *saying* that *the mind* is not something which illuminates itself; but rather, *you are saying* in effect, it *is illumination itself.* And yet it is improper for you to talk this way, for *you have not told us what state of mind* which was different from the mind itself could perceive it.

།གང་ཚེ་འགས་ཀྱང་མཐོང་མིན་ན།
།གསལ་བའམ་ནི་མི་གསལ་བ།
།མོ་གཤམ་བུ་མོའི་འགྱིང་བག་བཞིན།
།དེ་ནི་བརྗོད་ཀྱང་དོན་མེད་དོ།

At this point none at all
Would see, so being
Illumination or not
Would be like the way a mule's
Daughter carried herself:
Meaningless to talk of.

།རྫས་གཞན་གྱིས་རིག་ན་ཐུག་མེད་དུ་འགྱུར་བས་རང་གིས་ཀྱང་མི་རིག་གཞན་གྱིས་ཀྱང་མི་རིག་ན་གང་གི་ཚེ་རིག་བྱེད་འགས་ཀྱང་ཤེས་པ་དེ་མཐོང་བ་མིན་ན། ཤེས་པ་དེ་ནི་གསལ་

བའམ་ནི་མི་གསལ་བའི་ཁྱད་པར་དེ་ནི་བརྗོད་ཀྱང་དོན་མེད་དེ་ཁྱད་གཞི་ཤེས་པ་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པར་ཕྱིར། མོ་གཤམ་བུ་མོ་མི་སྲིད་ན་དེའི་འགྱིང་བག་བརྗོད་པ་དོན་མེད་བཞིན་ནོ།

And if it took yet another state of mind to perceive this one, the whole process would become endless. In this case then the mind would be perceived neither by itself nor by something else; and *at this point* then there *would* be *no* perceiver *at all* that *saw* the mind. *So* it would become *meaningless to talk of* any distinction between the mind's *being illumination or not,* since the very thing that was supposed to have this quality or not would itself be something that a valid perception could never establish as existing at all. It *would be* like discussing *the way* that the *daughter of a mule carried herself,* when the daughter of a mule is a complete impossibility in the first place.

Contemplation Fourteen
How Then are We Aware of our Minds?

།གལ་ཏེ་རང་རིག་ཡོད་མིན་ན།
།རྣམ་ཤེས་དྲན་པར་ཇི་ལྟར་འགྱུར།
།གཞན་མྱོང་བ་ན་འབྲེལ་པ་ལས།
།དྲན་འགྱུར་བྱི་བའི་དུག་བཞིན་ནོ།

If there were no such thing as self-perception
Of the mind, then how
Could we remember consciousness?
The memory is by a relationship
With the experience of something other;
It's like the poison of a rat.

གསུམ་པ་ལ་གཉིས། རང་རིག་མེད་ཀྱང་དྲན་པ་སྐྱེ་བའི་དཔེ་དང་། རང་རིག་མེད་ན་གཞན་རིག་མི་འཐད་པ་དགག་པའོ།

The third point, [refuting proofs used to support the existence of the self-perception of the mind,] covers two points of its own: an illustration to show how, even though there is no self-perception of the mind, memory can still occur; and a refutation of the idea that, if there is no self-perception of the mind, then there can be no perception of the mind by something else.

དང་པོ་ནི། གལ་ཏེ་རང་རིག་ཡོད་པ་མིན་ན་ཡུལ་ཅན་རྣམ་ཤེས་དྲན་པར་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཏེ་མི་འགྱུར་བས་དྲན་པའི་རྟགས་ཀྱིས་མྱོང་བ་དཔོག་ནུས་ན་དེ་ཡང་ངས་སྔར་སྔོན་པོ་མཐོང་ངོ་ཞེས་དྲན་པའི་ཚེ། དྲན་པ་མྱོང་བའི་རྗེས་སུ་བྱེད་པས་སྔོན་པོ་མཐོང་ངོ་ཞེས་ཡུལ་དྲན་པའི་རྟགས་ལས་ཡུལ་མྱོང་བ་ཡོད་པར་གྲུབ་ལ་ཡུལ་མྱོང་དེ་ཉིད་བློ་འཛིན་ཡིན་ནོ།

Here is the first. [One might ask:] "*If there were no such thing as self-perception of the mind, then how could we* ever *remember* the *consciousness* which was the subject in an act of perception? We never could."

We are able though to deduce that, for the reason we do remember something, then we must have had an initial experience of it. When for example we say to ourselves, "I saw something blue, earlier," we are having a memory. A memory is something that follows from an initial experience, and so when we say "I saw something blue," and thereby remember the object of our perception, we can establish the fact that there must have been an initial experience of this object. And it is the thing which had this experience of the object which we refer to as the perception of something blue.

།ངས་མཐོང་ངོ་ཞེས་ཡུལ་ཅན་དྲན་པའི་རྟགས་ལས་ཡུལ་ཅན་མྱོང་ས་ཡོད་པར་གྲུབ་ལ་ཡུལ་ཅན་མྱོང་བ་དེ་ནི་རང་རིག་ཡིན་ལ། སྔོ་འཛིན་མྱོང་བྱེད་གང་ཡིན་མཐའ་གཞན་འགོག་པའི་རིགས་པས་ཀྱང་རང་རིག་གྲུབ་བོ་ཞེ་ན།

One may make the following claim:

> When you say "I saw," you remember the subject of the perception, and it is based on this reason that you can say that there was an experience of the subject. The experiencer of the subject in this case is a self-perception of the mind. Moreover, this self-perception of the mind can be established as true through the kind of logic where you eliminate other possibilities, in investigating just what it is that experiences the state of mind which is perceiving blue.

ཡུལ་ཅན་དྲན་པས་རང་རིག་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་ཏེ་སྔོ་འཛིན་གྱིས་ཡུལ་གཞན་སྔོན་པོ་མྱོང་བ་ན་སྔར་སྔོན་པོ་འདི་མཐོང་ཞེས་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་འབྲེལ་བ་ལས་ཏེ་འབྲེལ་བར་དྲན་པ་ལས་ཡུལ་ཅན་དྲན་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་གྱི། ཡུལ་ཅན་མྱོང་བ་ལས་སྐྱེ་བ་མ་ཡིན་ཏེ་བྱི་བའི་དུག་རྨུགས་པའི་དུས་མ་མྱོང་ཡང་ཕྱིས་དྲན་པ་བཞིན་ནོ།

It is not the case though that, because we can remember the subject, some self-perception of the mind is proven to be true. When the state of mind which perceives blue *experiences* the object which is *something other* than it—that is, blue—*the memory* of the subject *is* actually caused *by* remembering *a relationship:* by remembering the connection between the object and the subject, when you say the words, "I saw this blue thing before." It is not though that the memory of the subject is caused by an experience of the subject; *it is* rather *like* the case where, although [a hibernating animal] has no experience of *the poison* that comes from being bitten by *a rat* at the time when the rat bites it, [the hibernating animal] still remembers it later on.

།དཔེར་ན་དགུན་གྱི་དུས་སུ་བྱི་བས་ལུས་ལ་རྨུགས་པ་ན་བྱི་དུག་ཞུགས་ཡོད་ཀྱང་རྨུགས་པ་མྱོང་གི་དུག་མ་མྱོང་ངོ་། །དེ་ལས་དུས་ཕྱིས་འབྲུག་གི་སྒྲ་ཐོས་པ་ན་རྨུགས་པའི་ཚེ་དུག་ཞུགས་པར་འདུག་སྙམ་དུ་དྲན་ཀྱང་སྔར་གྱི་ཚེ་དུག་མ་མྱོང་བ་བཞིན་ནོ།

Think for example of a case where a rat bites the body [of a hibernating animal] during the wintertime. Even though the poison that comes from the rat bite has entered the body, the poison is not experienced—although the bite itself is. At some later point in time, [the hibernating animal] hears the sound of [springtime] thunder, [is awakened from hibernation,] and has a memory wherein it thinks to itself, "The poison must have entered my body when I was bitten." It is not the case though that the animal had an experience of the poison prior to this time. The situation here is the same:

།དེ་ལ་བྱི་བས་རྨུགས་པ་ནི་སྔོ་འཛིན་གྱིས་ཡུལ་མྱོང་བ་བཞིན་ནོ། །རྨུགས་པ་དང་དུས་གཅིག་ཏུ་དུག་ཞུགས་པ་ནི་ཡུལ་བཟུང་བ་དང་དུས་གཅིག་ཏུ་ཡོད་པའི་ཡུལ་ཅན་གྱི་མྱོང་བ་དང་འདྲའོ། །དེའི་ཚེ་ཡུལ་ཅན་རང་གིས་རང་མ་མྱོང་བ་ནི་རྨུགས་པའི་ཚེ་དུག་མ་མྱོང་བ་དང་འདྲའོ། །ཕྱིས་རྨུགས་པ་དྲན་པ་ནི་ཡུལ་མྱོང་བ་དྲན་པ་དང་འདྲའོ། །ཡུལ་མྱོང་དྲན་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྔར་གྱི་ཡུལ་ཅན་ཁོ་རང་གིས་ཁོ་རང་མ་མྱོང་ཡང་དྲན་པ་ནི་རྨུགས་པ་དྲན་པ་ཉིད་ཀྱི་མཐུས་སྔར་ཞུགས་པའི་དུག་མ་མྱོང་བ་དྲན་པ་དང་འདྲའོ།

Being bitten by the rat is an analogy for the experience of the object by the state of mind which perceives something blue. The fact that the poison has entered the body at the same time as the bite occurred is an analogy for the experience of a subject which exists at the same time that the object was perceived. The fact that, at this particular moment, the subject does not experience itself is represented by the way in which the poison has not been experienced at the time when the bite occurred. Remembering the bite later on is the same as remembering the experience of the object. The fact that we remember the subject solely because we remember the object (even without the previous subject ever experiencing itself) is similar to the fact that, solely through the power of remembering the bite, we remember the poison which entered the body but which was not experienced.

།འདི་ནི་རང་རིག་མེད་པར་དྲན་པ་སྐྱེ་བའི་རིགས་པ་མཁས་པའི་དབང་པོས་མཛད་པ་ཕུལ་དུ་

བྱུང་བ་ཞིག་སྣང་སྟེ་སྤྱོད་འཇུག་གི་འཕྲེལ་པ་བྱེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་བཞིན་དུ་མ་ཐོན་པ་འདྲའོ།

This line of reasoning, set out by the Lord of All Great Masters, explains how memory can occur even without any self-perception of the mind, and is clearly something which is completely amazing. It seems as though others who have commented upon the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life* have been unable to give their readers a full appreciation of these points.

Contemplation Fifteen
How Buddhas Take Offerings

།སེམས་མེད་པ་ལ་མཆོད་བྱས་པས།

།ཇི་ལྟར་འབྲས་བུར་ལྡན་པར་འགྱུར།

།གང་ཕྱིར་བཞུགས་པའམ་མྱ་ངན་འདས།

།མཚུངས་པ་ཉིད་དུ་བཤད་ཕྱིར་རོ།

"How can we gain a result
From making offerings to those
Who possess no state of mind?"
It is because of the explanation
That it's the same with those who are present
And those passed to nirvana.

གཉིས་པ་ནི། ཉན་ཐོས་པ་ཁ་ཅིག་ན་རེ་སངས་རྒྱས་ལ་རྟོག་པའི་སེམས་མེད་པ་ལ་མཆོད་པ་བྱས་ནས་ཅི་ལྟར་བསོད་ནམས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལྡན་པར་འགྱུར་ཏེ་མཆོད་པ་ལེན་པའི་རྟོག་པ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།

Here is the second point, [which is refuting an attempted argument about the demonstration of how it is correct to say that, even though the Buddhas have no conceptualization, they can still fulfill all the hopes of their disciples].

Now some Listeners have made the following argument:

> Buddhas *possess no* conceptual *state of mind,* and so neither do they have that conceptual state of mind in which one accepts an offering. *How* then *can we gain a* meritorious *result from making offerings to them?*

།སངས་རྒྱས་ལ་རྟོག་པ་མེད་ཀྱང་མཆོད་པ་བྱས་པས་བསོད་ནམས་འབྱུང་བ་འཐད་པར་ཐལ། རྒྱུ་མཚན་གང་གི་ཕྱིར་ན་སངས་རྒྱས་སྐུ་དངོས་སུ་བཞུགས་པའམ་མྱ་ངན་ལས་འདས་རྗེས་ཀྱི་སྐུ་གདུང་ལ་མཆོད་པ་གཉིས་བསོད་ནམས་མཚུངས་པ་ཉིད་དུ་བྱམས་པ་སེང་གེ་སྒྲའི་

མདོ་ལས་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ།

Isn't it though the case that, even though Buddhas have no conceptual state of mind, we can still obtain merit through making offerings to them? You may ask our reason for saying so; *it is because of the explanation,* found in the Sutra on the Lion's Roar of Loving One, *that* whether a person makes an offering to a Buddha *who is* actually *present, or* else makes the same offering to their tomb after they have *passed* in*to nirvana,* the merit from the act *is* exactly *the same.*

།མཆོད་རྟེན་བསྐོར་བའི་ཕན་ཡོན་ལས་ཀྱང་། །གང་ཞིག་བཞུགས་ལ་མཆོད་པ་དང་། །མྱ་ངན་འདས་པའི་སྐུ་གདུང་ལ། །སེམས་ནི་མཉམ་པར་དང་བ་ཡི། །བསོད་ནམས་ལ་ནི་ཁྱད་པར་མེད། །ཅེས་གསུངས་སོ།

The *Book on the Benefits of Circling an Offering Shrine* states as well that:

There is no difference at all in the merit
Of those who with equal thoughts of faith
Make offerings to One still living, or to
The tomb of One passed to nirvana.

།ཀུན་རྫོབ་བམ་ནི་དེ་ཉིད་དུའང་།
།དྲང་སྲོང་དེས་འབྲས་ལུང་ལས་ཡིན།
།དཔེར་ན་བདེན་པའི་སངས་རྒྱས་ལ།
།ཇི་ལྟར་འབྲས་བུར་བཅས་པ་བཞིན།

It doesn't matter whether
It's deceptively or ultimate;
The result is in the Word.
It's the same, for example,
As the result you'd obtain
From that to a Buddha in truth.

།སངས་རྒྱས་ལ་མཆོད་པ་སོགས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་གྲུབ་བམ་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུའང་དྲང་སྲོང་དེར་མཆོད་པ་བྱས་པས་འབྲས་བུ་འབྱུང་བ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལུང་ལས་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །དཔེར་ན་ཁྱོད་རང་བདེན་པའི་སངས་རྒྱས་ལ་ཇི་ལྟར་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་འདོད་པ་བཞིན་

ནོ། །དོན་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ལ་དཔྱད་པ་རེ་ཞིག་བཏང་སྙོམས་སུ་བྱས་ནས་བདེན་ཡང་རུང་རྫུན་ཡང་རུང་ངེད་ལ་དངོས་པོ་དང་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་བྱུང་བ་དེས་ཆོག་ཅེས་པའི་དོན་ཏོ།

It is stated *in the Word* of the Buddha that *it doesn't matter whether* an act such as making offerings to a Buddha exists *deceptively or* even in an *ultimate* way: *the result* of making the offering still occurs. *It's* just *the same, for example, as the result* that you yourselves believe *would* be *obtain*ed *from* making *that* same offering *to a Buddha* who existed *in truth.* The point here is that, suppose we leave for a moment any examination into the real nature of things. What we are trying to say is that, regardless of whether the thing is true or false, we can be satisfied simply with the fact that we obtain a result which corresponds exactly to the object involved.

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life,* to accompany the Contemplations in Reading Three

b2. A more particular refutation, of the position of the Mind-Only School

a3. Stating their position

[Contemplation Thirteen begins here]

b3. Refuting their position

a4. A demonstration that the same arguments apply to them instead

b4. Refuting their attempted rebuttal of this demonstration

a5. Stating their position

b5. Refuting their position

a6. Asking them how the realization that there are no two things could itself ever be perceived by any state of mind

b6. Refuting the self-perception of the mind that they propose in answer to our question—they say that there are two parts to the mind: an object-oriented part which focuses outwardly, and a subject-oriented part which only focuses inwardly; and that the latter is the direct self-perception of the mind, and that it is this state of mind which perceives all states of mind

a7. Refuting this idea through the use of scriptural authority

b7. Refuting this idea through the use of reasoning

a8. Refuting their illustration

b8. Refuting their point

[Contemplation Thirteen ends here]

c7. Refuting proofs used to support the existence of the self-perception of the mind

a8. An illustration to show how, even though there is no self-perception of the mind, memory can still occur

[Contemplation Fourteen is found here]

b8. A refutation of the idea that, if there is no self-perception of the mind, then there can be no perception of the mind by something else

a9. The actual refutation

b9. A refutation of the idea that we could then never say whether the illusion was the mind itself or something other than the mind

d7. Refuting the position that nominally-existing entities could rely upon functional things that existed truly

c2. A refutation of the position that, in the Middle-Way School, the path in which we realize emptiness must be pointless and useless

a3. The opponent's argument

b3. Our own response

a4. The reason why a magician can develop attachment for his own creation

b4. A demonstration of why it is perfectly correct to say that one can eliminate mental afflictions and their seeds by accustoming oneself to the wisdom which perceives emptiness

a5. A general presentation

b5. A detailed explanation

c4. A demonstration of how the ultimate result of eliminating all undesirable qualities can occur

a5. A demonstration of how it is correct to say that, even though the Buddhas have no conceptualization, they can still fulfill all the hopes of their disciples

b5. Refuting attempted argument on this point

[Reading Fifteen is found here]

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Four: Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part IV

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 32A-33A and 128B-133B, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Sixteen
On the Need to See Emptiness

།བདེན་པ་མཐོང་བས་གྲོལ་འགྱུར་གྱི།

།སྟོང་ཉིད་མཐོང་བས་ཅི་ཞིག་བྱ།

།གང་ཕྱིར་ལུང་ལས་ལམ་འདི་ནི།

།མེད་པར་བྱང་ཆུབ་མེད་པར་གསུངས།

"One achieves liberation by
Seeing the truth; what's though
The point of seeing emptiness?"

> **It's because scripture states that,**
> **Without this path,**
> **There is never enlightenment.**

།གཉིས་པ་ཐར་པ་ཙམ་ཐོབ་པར་འདོད་པས་ཀྱང་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་དགོས་པར་བསྒྲུབ་པ་ལ། རྩོད་པ་དང་། ལན་ནོ།

The second part—a proof that, even if all you hope to do is to reach freedom, you must still realize emptiness—will proceed in two steps: the opponent's argument and our own response.

དང་པོ་ནི། ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་ཁ་ཅིག་ན་རེ་བདེན་པ་བཞིའི་རྣམ་པ་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་བ་གོམས་པས་གྲོལ་བ་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པར་འགྱུར་གྱི། ཆོས་ཐམས་ཅད་བདེན་པས་སྟོང་པ་ཉིད་མཐོང་བས་ཅི་ཞིག་བྱ་དགོས་པ་མེད་ཅིང་མི་རིགས་སོ་ཞེ་ན།

Here is the first. Some people from the Listener group make the following claim:

> *One achieves liberation*—the goal of becoming an enemy destroyer—*by* habituating oneself to the experience of *seeing,* directly, the sixteen aspects of the four *truths:* impermanence and the rest. *What though would be the point of seeing* that all existing objects were *empty* of any true existence*?* There would be no purpose served; it could never be right.

ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་ཁ་ཅིག་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པར་བྱེད་པ་ལ་ཡང་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་མི་དགོས་པར་མ་ཟད་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་མིང་ཙམ་ཡང་ཁས་མི་ལེན་ཅིང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་བཀར་ཁས་མི་ལེན་པ་དེ་དག་ཕྱོགས་སྔའི་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། ཞར་ལ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་ཚད་མར་བཞེད་ཀྱང་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པ་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྟོགས་པ་མི་དགོས་པར་བཞེད་པ་དེ་དག་ཀྱང་བཀག་ནས་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཉིད་སྲིད་པ་ལས་གྲོལ་བའི་ལམ་དུ་བསྒྲུབ་བཞིན་ནས་གཞུང་འདི་དག་བཀོད་པ་ཡིན་ནོ།

There are other Listener groups who say that you don't even need to realize emptiness in order to achieve enlightenment. And not only that; they don't even accept the term "lack of any self-nature to things." Neither do they accept that the sutras of the greater way are the word of the Buddha. These kinds of people are the primary opponent in the present case. We are by the way though also refuting here those people who do consider the sutras of the greater way to be authentic, but who assert that one need not realize the lack of a self-nature to things in order to achieve the goal of becoming an enemy destroyer. The root text at this point is put here with the idea of refuting these parties, and then expressing the position that it is only wisdom which can be proven as the path to liberate oneself from a suffering existence.

གཉིས་པ་ལ་གསུམ། སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་སྲིད་པ་ལས་གྲོལ་བའི་ལམ་དུ་བསྒྲུབ་པ་དང་། མི་གནས་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ལམ་དུ་བསྒྲུབ་པ་དང་། དེས་ན་གྲོལ་བ་དོན་གཉེར་གྱིས་སྟོང་ཉིད་བསྒོམ་རིགས་པར་གདམས་པའོ། །དང་པོ་ལ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་བཀའ་ལུང་གིས་སྒྲུབ་པའི་སྒོ་ནས་བསྒྲུབ་པ་དང་། རིགས་པས་བསྒྲུབ་པའོ།

The second step has three parts of its own: proving that it is only the wisdom that realizes emptiness which is the path that can liberate one from a suffering existence; proving that it is also only this wisdom which is the path for reaching the nirvana where one no longer remains in the two extremes; and advice to those who seek to attain liberation, that it is therefore very right that they should meditate upon emptiness. The first of these has two sections: proving this fact by using scripture to prove that the scriptures of the greater way are the word of the Buddha; and proving the fact through logic.

དང་པོ་ནི། ཉན་རང་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པ་ལ་ཡང་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པ་ངེས་པར་དགོས་པར་ཐལ། རྒྱུ་མཚན་གང་གི་ཕྱིར་ན་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་མདོ་སྡེའི་ལུང་ལས་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལམ་འདི་ནི་གོམས་པ་མེད་པར་བྱང་ཆུབ་གསུམ་ག་ཐོབ་པ་མེད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།

Here is the first. It is true though that one must definitely realize emptiness even to achieve the goal of becoming an enemy destroyer. This is *because* of the fact that *scriptural* authority, in the form of the body of sutras devoted to the perfection of wisdom, *states that—without* habituating oneself to *this path,*

where you realize emptiness—one can *never* reach the three "states of *enlightenment."*

།སྤྱོད་འཇུག་འགྲེལ་ཆེན་ལས་ཡུམ་གྱི་མདོ་ལས་དངོས་པོའི་འདུ་ཤེས་ཅན་ལ་ཐར་པ་མེད་པ་དང་། དུས་གསུམ་གའི་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་དང་རྒྱུན་ཞུགས་ནས་རང་རྒྱལ་གྱི་བར་རྣམས་ཤེར་ཕྱིན་འདི་ཉིད་ལ་བརྟེན་ནས་ཐོབ་པར་གསུངས་པ་དྲངས་པ་ལྟར་ཡིན་གྱི་བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་རྐྱང་པ་ལ་བྱེད་པ་གཞུང་གི་དོན་མིན་ནོ།

The *Great Commentary* to the *Guide* quotes the *Sutra of the Mother* as saying that "those who still conceive of [self-existent] things" can never reach freedom; and that reaching total enlightenment—as well as everything from the level of a stream-enterer up to the state of a self-made "Buddha"—all depends upon this one thing: the perfection of wisdom. The intent of the root text at this point is to reflect these statements; it is not meant to indicate that this perfection is needed only for the matchless state of enlightenment.

Contemplation Seventeen
About the Lesser Way

།གལ་ཏེ་ཐེག་ཆེན་མ་གྲུབ་ན།

།ཁྱོད་ཀྱི་ལུང་ནི་ཇི་ལྟར་གྲུབ།

།གང་ཕྱིར་གཉིས་ཀ་ལ་འདི་གྲུབ།

།དང་པོ་ཁྱོད་ལ་འདི་མ་གྲུབ།

If you say the greater way's
Not true, how then are
Scriptures true for you?
"It's because it's true for the
Both of us"; but it wasn't
For you at first.

།རྐྱེན་གང་གིས་ནི་དེར་ཡིད་ཆེས།

།དེ་ནི་ཐེག་ཆེན་ལ་ཡང་མཚུངས།

།གཞན་གཉིས་འདོད་པས་བདེན་ན་ནི།

།རིག་བྱེད་སོགས་ཀྱང་བདེན་པར་འགྱུར།

Those conditions which allow
You to believe it are the same
For the greater way too.
If it's true whenever two
Accept it, the "Books of Knowledge"
And such would be as well.

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། མགོ་མཚུངས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་པ་དང་། རྣལ་མའི་རིགས་པས་བསྒྲུབ་པའོ།

Here is the second point, [using logic to prove the fact that it is only the wisdom that realizes emptiness which is the path that can liberate one from a suffering existence]. We proceed in two steps: proving this fact through a parallel argument; and proving it through specific reasoning.

དང་པོ་ནི། གལ་ཏེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་འདི་ལ་བཀར་མ་གྲུབ་ཅིང་ཚད་མར་ཁས་མི་ལེན་པས་འདི་ལ་མ་གྲུབ་ན་དེ་སྒྲུབ་བྱེད་དུ་བཀོད་ནས་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པ་ཉན་རང་གི་ཡང་ལམ་དུ་བསྒྲུབ་པ་ནི་སྒྲུབ་བྱེད་བསྒྲུབ་བྱ་དང་མཚུངས་སོ་ཞེ་ན།

Here is the first. What *if* someone *says* the following:

> *The* group of sutras belonging to the *greater way* is not, according to my belief, the word of the Buddha; nor do I accept that these sutras are authoritative. Therefore they *are not,* for me, something which is *true.* If you put these forth as evidence for proving your statement that realizing emptiness is a path for the Listener and Self-Made Buddha groups as well, then the thing you are using to prove your statement and the statement you are trying to prove are just the same!

ཁྱོད་ཀྱི་ལུང་ཁྱོད་རང་ཚད་མར་འདོད་པའི་ཐེག་དམན་གྱི་སྡེ་སྣོད་འདི་རྣམས་དཀའ་ཡིན་པར་ཇི་ལྟར་གྲུབ་དྲིས་པས་དེ་དག་བཀའ་ཡིན་ཏེ། །གང་གི་ཕྱིར་ན་ཁྱུ་བུ་ཅག་གཉིས་ཀ་ལ་ཐེག་པ་དམན་པའི་མདོ་སྡེ་འདི་བཀར་གྲུབ་བོ་ཞེ་ན།

We ask them then the following question: "Consider the *scriptures* which *you* assert are authoritative: the collection of scriptures of the lower way. Just *how* are they *truly* the word of the Buddha?"

And they answer: "They are *truly* the word of the Buddha *because* the scriptural collection of the lower way is considered by *the both of us*—by both your group and ours—as being the word of the Buddha."

རྒྱུ་མཚན་ཀུན་ནས་མཚུངས་ཏེ་ཁྱོད་སྐྱེས་མ་ཐག་པ་དང་ལུང་དོན་རིགས་པས་གཏན་ལ་མ་ཕེབས་པའི་དང་པོ་ཁྱོད་ལ་ཡང་དམན་པའི་སྡེ་སྣོད་འདི་ཚད་མར་མ་གྲུབ་ལ། དུས་ཕྱིས་ལུང་ཚད་མར་ཁས་ལེན་པའི་རྐྱེན་ཏེ་ཐབས་དག་གང་འདུལ་བ་ལ་གནང་། མདོ་སྡེ་ལ་འཇུག །མངོན་པའི་ཆོས་ཉིད་དང་མི་འགལ་བར་འཇུག་པའི་ཆེན་པོ་བསྟན་པ་སོགས་ལུང་དོན་རིགས་པས་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཐབས་གང་གིས་ནི་ལུང་ཚད་མ་དེར་ཡིད་ཆེས་པར་སྒྲུབ་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དེ་ནི་ཐེག་ཆེན་གྱི་མདོ་སྡེ་ལ་ཡང་མཚུངས་པར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ།

Then for the very same reason you should accept those of the greater way. *At first*—meaning right after you were born, and also before you were able to come to an understanding of their meaning through the use of reasoning—*not* even the scriptural collection of the lower way *was* something that *for you* was truly authoritative. Later on though *you* came *to believe* that the Teaching of the Great was authoritative, because you applied *those* various methods *which* establish it as being so, through both scriptural authority and through logic.

These are the different *conditions* or methods that *allow* one to accept scripture as authoritative; that is, it should appear [reading <u>snang</u> for <u>gnang,</u> as do other commentaries in the Tengyur, and as Gyaltsab Je's own commentary does later on] in the scriptures on vowed morality; it should relate to the collection of sutras; and it should not contradict the teachings of the "real Dharma," meaning the scriptures on higher knowledge—[in short, it should present the three trainings, as found in the three collections of scripture]. These tests for proving that a scripture is authoritative apply exactly *the same* to the scriptures of *the greater way* as they do to those of the lower way.

།དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར་གང་ཟག་གཞན་གང་ཡང་རུང་བ་གཉིས་འདོད་པས་ཚད་མར་བདེན་ན་ནི་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་སོགས་ཀྱང་བདེན་པར་འགྱུར་བར་ཐལ། གང་ཟག་གཉིས་ཀྱིས་ཚད་མར་འདོད་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ།

If this were not the case, and *if* a scripture were *truly* authoritative *whenever* any *two* people at all *accepted* that *it* was, *then* texts like the *"Books of Knowledge"* [the *Vedas* of the non-Buddhists] *and such would* have to *be* true *as well.* Why so? Because you could always find two people who believed they were authoritative.

Contemplation Eighteen
Destroying Mental Afflictions Forever

།ཉོན་མོངས་སྤངས་པས་གྲོལ་ན་དེའི།

།དེ་མ་ཐག་ཏུ་དེར་འགྱུར་རོ།

།ཉོན་མོངས་མེད་ཀྱང་དེ་དག་ལ།

།ལས་ཀྱི་ནུས་པ་མཐོང་བ་ཡིན།

If one were liberated by eliminating
Afflictions, then he would become this
In the next moment after.
They lack any mental afflictions;
We can see though they still
Possess the karmic power.

གཉིས་པ་ནི། དགྲ་བཅོམ་པ་ཐོབ་པ་ལ་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་མི་དགོས་ཀྱི་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་རྟོགས་པའི་ལམ་གོམས་པས་ཉོན་མོངས་ཟད་པར་སྤངས་པས་གྲོལ་བ་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་བོ་ཞེ་ན།

Here is the second point, [which is the absurd consequence that, if one could reach the state of an enemy destroyer simply through the path of the sixteen aspects of impermanence and the rest, then one would have to reach it through nothing more than eliminating mental afflictions in their manifest form]. Someone may make the following claim:

> It's not necessary that a person realize emptiness in order to achieve the state of an enemy destroyer. It is rather through habituating oneself to the path by which one realizes the sixteen aspects of impermanence and so on that a person finally eliminates all their mental afflictions, and thus attains liberation: the goal of becoming an enemy destroyer.

ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་ཙམ་རེ་ཞིག་སྤངས་པའི་གང་ཟག་དེའི་མངོན་གྱུར་སྤངས་པ་དེ་མ་ཐག་ཏུ་དགྲ་བཅོམ་པ་དེར་འགྱུར་བར་ཐལ། མི་རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་གི་ལམ་ཙམ་གོམས་

པས་ཉོན་མོངས་ཟད་ནས་དགྲ་བཅོམ་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་དེ་གཉིས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མགོ་མཚུངས་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།

You must be saying *then* that a person who eliminates, temporarily, nothing more than the manifest form of mental afflictions *becomes—in the next moment after* they eliminate such manifest forms—*this* enemy destroyer. Why so? Because, according to you, a person is able to finish off their mental afflictions, and thus attain the state of an enemy destroyer, by habituating themselves to nothing more than the path of the sixteen aspects of impermanence and the rest. The logic is completely the same, in every way.

།དེ་འདོད་མི་ནུས་པ་ནི་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་རེ་ཞིག་མེད་ཀྱང་མངོན་གྱུར་ཙམ་སྤངས་པའི་གང་ཟག་དེ་དག་ལ་ཡང་སྲིད་ཕྱི་མར་ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བའི་ལས་ཀྱི་ནུས་པ་མཐོང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།

And yet you cannot accept that this could be the case. Consider the kinds of people who, temporarily, *lack any* manifest *mental afflictions:* those who have eliminated no more than the manifest forms. *We can see though* that *they still possess the karmic power* that would cause them to cross the border into their next rebirth.

།ཉོན་མོངས་སྤངས་པས་གྲོལ་ན་ཞེས་པ་ནི་ཕྱོགས་སྔ་མའི་ལུགས་བརྗོད་པ་ཡིན་ལ་དེའི་དོན་ནི་བདེན་པ་མཐོང་བས་གྲོལ་འགྱུར་གྱི། ཞེས་བཤད་པ་བཞིན་དུ་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་གི་ལམ་བསྒོམས་པས་ཉོན་མོངས་སྤངས་ཏེ་གྲོལ་བ་འཐོབ་ན་ཞེས་བཤད་རྒྱུ་ཡིན་ཏེ་སྐབས་འདིར་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་གི་ལམ་ཙམ་གྱིས་ཉོན་མོངས་ལས་གྲོལ་བ་འཐོབ་མི་འཐོབ་ལ་རྩོད་པའི་ཕྱིར་དང་། བདེན་པ་མཐོང་བས་ཞེས་སོགས་ཀྱི་རྩོད་པ་ལས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་གི་ལམ་གྱིས་ཉོན་མོངས་ཟད་པར་ནུས་པ་ཁས་བླངས་ནས་དེས་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་ལས་གྲོལ་བ་མིན་ནོ་ཞེས་འཆད་པ་ནི་འདིའི་དོན་གཏན་མིན་ནོ།

The lines in the root text that say "If one were liberated by eliminating afflictions..." are a statement of the opponent's position; their purpose is similar to the lines before that went, "One achieves liberation by seeing the truth." The former lines should be explained as saying, *"If* a person *eliminated* their mental *afflictions,* and thereby attained *liberation,* by means of meditating upon the path of the sixteen aspects of impermanence and the rest..." This is because the debate at this point is about whether or not one can attain liberation from the mental afflictions solely by using the path of the sixteen aspects of impermanence and the rest. Moreover, the fact that they should be explained this way is totally obvious from the debate about liberation occurring "through seeing the truth," and so on. As such, it is *not at all* the point of these lines to say that, "Although we accept that the path of the sixteen aspects of impermanence and the rest has the power to eliminate your mental afflictions, this doesn't mean you are liberated then from every kind of suffering."

།དེའི་ཕྱིར་ལམ་དེས་ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་གཉིས་དང་ཐུན་མོང་བའི་ཉོན་མོངས་སུ་བཞག་པ་རྣམས་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་ལམ་རྒྱུད་ལ་བསྐྱེད་པས་རེ་ཞིག་མངོན་གྱུར་དུ་རྒྱུ་བ་མེད་པའི་ཚེ། ཉོན་མོངས་ཟད་པའི་གྲོལ་བ་ཐོབ་པར་འཇོག་ན་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་ཙམ་རེ་ཞིག་སྤངས་པས་དེའི་དེ་མ་ཐག་ཏུ་ཟག་པ་ཐམས་ཅད་ཟད་པའི་གྲོལ་བ་ཐོབ་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་འགོག་པ་དགོངས་པ་ཡིན་ནོ།

Suppose then that this path functions as follows: when one develops in their mind the path described above, then it affects those thoughts which are accepted by both the two Listener groups and by ourselves as being mental afflictions—it stops them from operating in a manifest manner, temporarily. If one were to posit that this constituted achieving a liberation wherein all mental afflictions were finished off, then one would have to say that a person had achieved a liberation where every impurity was finished off simply by having eliminated, temporarily, the manifest form of the mental afflictions—and this would have to happen in the very next moment after it. The intent of the root text at this point is to refute this idea.

།དེ་འདོད་པར་མི་ནུས་པ་ནི་ཉོན་མོངས་མེད་ཀྱང་དེ་དག་ལ། །ལས་ཀྱི་ནུས་པ་མཐོང་བ་ཡིན། །ཞེས་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་རེ་ཞིག་མེད་ཀྱང་ལས་ཀྱི་དབང་གིས་ཡང་སྲིད་ཕྱི་མ་འཕེན་མི་ནུས་པ་མཐོང་བས་སོ། །ཞེས་པས་སྟོན་ཏོ།

The fact that one cannot accept the position just stated is indicated in the lines of the root text at this point which say, "They lack any mental afflictions; / We can see though they still / Possess the karmic power." [If what you say is true, then] these lines are saying that "even though a person may, temporarily, not possess the manifest form of mental afflictions, we can see that they will not be able to project him, through the power of karma, into another future life."

།གཞུང་དེ་རྣམས་ནི་དེ་ལྟར་བཤད་དགོས་ཀྱི་འགྲེལ་པ་འགའ་ཞིག་དང་བོད་རྣམས་ཉོན་མོངས་མེད་ཀྱང་མོའུ་དགལ་གྱི་བུ་དང་འཕགས་པ་སོར་ཕྲེང་ཅན་ལ་སོགས་པ་ལ་སྔོན་སོ་སྐྱེའི་དུས་སུ་བསགས་པའི་ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་སྡུག་བསྔལ་འབྱིན་པ་མཐོང་བས་དེ་མ་ཐག་ཏུ་གྲོལ་བ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་པ་ལྟར་མི་བྱ་སྟེ། འདི་ནི་ཚེ་འདིའི་སྡུག་བསྔལ་བསྐྱེད་པའི་ནུས་པ་མིན་གྱི་ལས་ཀྱིས་ཡང་སྲིད་ཕྱི་མ་འཕེན་པའི་ནུས་པ་མི་ལྡོག་པས་གྲོལ་བ་མེད་དོ་ཞེས་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ།

This is how one should explain the lines of the root text at this point. Some commentaries though, and certain Tibetans, have explained them as saying:

> Consider persons like Maudgalyayana and the realized being "String of Fingers," who had no mental afflictions, but who still had karma that they had collected earlier, when they were still ordinary beings. We can see that this karma was still producing a result and giving them suffering, so it is not true that they were liberated right after losing their mental afflictions.

This interpretation of the lines though is not correct. The lines are not referring to the ability of the karma to produce suffering in this present life, but rather to its ability to project the person into another future life. The point is that, because one has not yet stopped their ability to do this, then one has not yet achieved liberation.

Contemplation Nineteen
On Desire and Self-Existence

།ཚོར་བ་དེ་དག་ལ་ཡང་ཡོད།

།དམིགས་པ་དང་ནི་བཅས་པའི་སེམས།

།འགའ་ཞིག་ལ་ནི་གནས་པར་འགྱུར།

They still possess feelings;
The mind which tends to look
Remains in particular ones.

།སྟོང་ཉིད་མ་རྟོགས་པའི་གང་ཟག་དེ་དག་ལ་ཚོར་བ་བདེན་འཛིན་གྱི་མ་རིག་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་སྤངས་པས་ཚོར་བའི་རྐྱེན་གྱིས་ཚོར་བ་བདེ་བ་ལ་མི་འབྲལ་བར་སྲེད་པ་དང་། སྡུག་བསྔལ་ལ་འབྲལ་འདོད་ཀྱི་སྲེད་པ་ངེས་པར་སྐྱེ་བ་ཡིན་ལ་ཚོར་བ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་ཞེན་པ་ཁྱོད་དགྲ་བཅོམ་དུ་འདོད་པ་དེ་དག་ལ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་དངོས་པོ་ལ་བདེན་པར་དམིགས་པ་དང་ནི་བཅས་པའི་སེམས་གང་ཟག་འགའ་ཞིག་གི་རྒྱུད་ལ་ནི་མངོན་གྱུར་དུ་གནས་པར་འགྱུར་བ་དེ་སྲིད་དུ་དེས་དྲངས་པའི་སྲེད་པ་མངོན་གྱུར་ཡང་ལྡོག་པ་མི་སྲིད་དོ།

People who have not yet realized emptiness have failed to eliminate even the slightest bit of that ignorance which consists of grasping to the true existence of their feelings. As such, there will definitely grow within them the kinds of craving brought about by their feelings; that is, the craving not to be separated from feelings of pleasure, and the craving to be separated from feelings of pain. Now *those* kinds of people that you say are enemy destroyers *still* though *possess* the belief that *feelings* can exist by definition. But the fact is that—so long as there *remains in* the continuum of any *particular* person a manifest form of *the* state of *mind which* still possesses the *tendency to look* at things as if they were true—then it is totally impossible that this person could have put a stop to the manifest form of the craving which is instigated by this tendency.

Contemplation Twenty
On Emptiness and Nirvana Alone

།སྟོང་ཉིད་དང་ནི་བྲལ་བའི་སེམས།

།འགགས་པ་སླར་ཡང་སྐྱེ་འགྱུར་ཏེ།

།འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག་བཞིན།

།དེས་ན་སྟོང་ཉིད་བསྒོམ་པར་བྱ།

When they stop with the state of mind
Which lacks emptiness,
They will still come back again.
It's just like deep meditation
Where distinctions are stopped;
So you must meditate on emptiness.

བཞི་པ་ནི། གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པས་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་རྟོགས་པ་དང་ནི་བྲལ་བའི་སེམས་ལ་ཉོན་མོངས་མངོན་གྱུར་བ་རེ་ཞིག་འགགས་པ་ཡིན་དུ་ཟིན་ཀྱང་སླར་ཡང་མངོན་གྱུར་དུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཏེ་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག་ལ་གནས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་མ་ཟད་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཙམ་ཐོབ་པར་འདོད་པ་ལ་ཡང་དགག་བྱ་ཕྲ་མོ་བཀག་པའི་སྟོང་ཉིད་བསྒོམ་པར་བྱ་བར་ངེས་པར་འདོད་པར་བྱའོ།

Here is the fourth point: [a demonstration of why, therefore, even those who wish to achieve no more than freedom must still meditate upon emptiness]. Consider now *the state of mind which* still *lacks* the realization that the person and his heaps are *empty* of any nature where they could exist by definition. Even though people with this state of mind have succeeded temporarily in stopping the manifest form of their mental afflictions, *these* manifest forms *will still come back again. It's just like* staying in the *deep meditation where* you [nearly] *stop* completely your tendency to draw any kind of *distinctions. So* therefore one must definitely hold the position that anyone who might hope to achieve the goal of becoming an enemy destroyer—much less an Omniscient One—*must* still *meditate upon* the *emptiness* which refuses the subtle form of the self-existent object, whose existence we deny.

Contemplation Twenty-One
On Ending the Two Obstacles

།དེ་ལྟར་སྟོང་པ་ཉིད་ཕྱོགས་ལ།

།སྐྱོན་འབྱིན་པ་ནི་འཐད་མ་ཡིན།

།དེས་ན་ཐེ་ཚོམ་མི་ཟ་བར།

།སྟོང་པ་ཉིད་ནི་བསྒོམ་པར་བྱ།

As such, overthrowing those
Who accept the idea of emptiness
Is completely incorrect.
And so it is that, beyond
A shadow of a doubt, they must
Meditate upon emptiness.

གསུམ་པ་ནི། དེས་ན་སྔར་བཤད་པ་དེ་ལྟར་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་སྐྱོན་འབྱིན་པ་ནི་འཐད་པ་མ་ཡིན་ཏེ་འོག་ནས་འཆད་པའི་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་གནོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཉན་རང་གི་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པར་འདོད་པས་ཀྱང་ཐེ་ཚོམ་མི་ཟ་བར་སྟོང་པ་ཉིད་ནི་བསྒོམ་པར་བྱ་སྟེ། བདེན་འཛིན་འཁོར་བའི་རྩ་བར་གྱུར་པའི་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པ་ཡིན་ལ་དེའི་ཞེན་ཡུལ་སུན་མ་ཕྱུང་བར་ཐར་པ་ཐོབ་པ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ།

Here is the third point, [which is advice to those who seek to attain liberation, that it is therefore very right that they should meditate upon emptiness]. *As such*—that is, as we have just explained—the case is that all these attempts to *overthrow those who accept the idea of emptiness are completely incorrect.* They will also be disproved by the various kinds of reasoning which we will present later on. *And so it is that* even *those* who wish no more than to achieve the "enlightenment" which is the goal of the Listener and "Self-Made Buddha" tracks must still, *beyond a shadow of a doubt, meditate upon emptiness,* for the following reason. The tendency to hold things as existing truly is that form of ignorance, involved with mental affliction, which is the root of the circle of suffering. And it is completely impossible to attain freedom unless one can overthrow the existence of the object which this ignorance thinks it sees.

།ཉོན་མོངས་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་ཡི།
།མུན་པའི་གཉེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད།
།མྱུར་དུ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་འདོད་པས།
།དེ་ནི་ཇི་ལྟར་སྒོམ་མི་བྱེད།

Emptiness is the antidote
For the darkness of the obstacles
Of affliction and to omniscience.
How could it be that those
Who hope for omniscience quickly
Would neglect meditating upon it?

།ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་པ་དང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པའི་མུན་པའི་གཉེན་པོ་ཡང་སྟོང་པ་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཡིན་པས་མྱུར་དུ་སྒྲིབ་གཉིས་ཟད་པའི་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་འདོད་པས་སྟོང་ཉིད་དེ་ནི་ཇི་ལྟར་སྒོམ་པར་མི་བྱེད་དེ་དེ་དང་བྲལ་ན་ཉོན་སྒྲིབ་ཀྱིས་བོན་ཡང་སྤོང་མི་ནུས་སོ།

The wisdom which realizes *emptiness is,* moreover, *the antidote for the darkness of* both the mental-*affliction obstacles and the obstacles to knowledge. How could it* ever *be* then *that*—if you *hoped* to achieve *quickly* the state of *omniscience,* the state where you end finally both the obstacles—you *would neglect* to go and *meditate upon* emptiness? Without this, you would never be able to eliminate even the seeds of the mental-affliction obstacles.

།ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱིས་བོན་ནི་ཉོན་མོངས་པའི་བག་ཆགས་མཐར་ཐུག་པ་དང་མངོན་གྱུར་ནི་དངོས་པོ་བདེན་པར་སྣང་བའི་སྣང་ཆ་སོགས་ཡིན་གྱི་བདེན་པར་སྣང་ན་ཤེས་སྒྲིབ་ཡིན་པས་ཁྱབ་པ་སོགས་བྱར་མི་རུང་ངོ་།

The seed for the obstacles to omniscience is the ultimate subtle mental potential for things which involve mental affliction, and their manifest form is the condition of things appearing to exist truly, and so on. It is wrong though to say things like, if something appears to exist truly, it is then necessarily an obstacle to omniscience.

།དངོས་གང་སྡུག་བསྔལ་སྐྱེད་བྱེད་པ།

།དེ་ལས་སྐྲག་པ་སྐྱེ་འགྱུར་ན།
།སྟོང་ཉིད་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བྱེད་པ།
།དེ་ལ་འཇིགས་པ་ཇི་ལྟར་སྐྱེ།

If you feel frightened about
The thing it is that creates
Every kind of pain,
Why is it then you feel
Any fear for the thing it is
That ends all pain?

།དོན་བསྡུ་བ་ནི། སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ལ་སྐྲག་པས་དེ་སྒོམ་པར་མི་བྱའོ་ཞེ་ན་བདེན་འཛིན་གྱི་དངོས་པོ་གང་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་བསྐྱེད་པའི་གཙོ་བོ་བྱེད་པ་དེ་ལ་འཇིགས་ཤིང་སྐྲག་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རིགས་ན། སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བར་བྱེད་པ་དེ་ལ་འཇིགས་པ་ཇི་ལྟར་སྐྱེ་སྟེ་འཇིགས་པར་མི་རིགས་ཏེ་དེ་འཇིགས་པ་ཟད་བྱེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།

We will now summarize our discussion. Someone might come and say, "This thing you call emptiness is something that frightens me; I don't think I can meditate on it." This thing we call the tendency to grasp to things as existing truly though is *the thing* which we have identified as the main cause *that creates every kind of pain* in this cycle of suffering. This is the thing *you* should *feel frightened about,* this is the thing that should strike terror into your heart. *Why is it then* that *you feel any fear* for the wisdom which realizes emptiness, *for the thing it is that* will put a final *end* to *all* the *pain* of the cycle of suffering*?* It is wrong for you to feel afraid about that very thing that ends all fear.

།གལ་ཏེ་བདག་འགའ་ཡོད་ན་ནི།
།ཅི་ཡང་རུང་ལས་འཇིགས་འགྱུར་ན།
།བདག་ཉིད་འགའ་ཡང་ཡོད་མིན་པས།
།འཇིགས་པར་འགྱུར་བ་སུ་ཞིག་ཡིན།

If there were any self-nature
Of anything, then you could feel
Fear towards any object.
But since there is nothing which is
Itself at all, how could there be
Anyone who's afraid?

།གལ་ཏེ་བདག་འགའ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡོད་ན་ནི་དེར་ཞེན་པ་ལས་ཡུལ་ཅི་ཡང་རུང་
བ་ལས་འཇིགས་པ་སྐྱེ་རིགས་པར་འགྱུར་ན་བདག་ཉིད་འགའ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་
ཅུང་ཟད་ཀྱང་ཡོད་པ་མིན་པས་འཇིགས་པར་འགྱུར་བ་པོ་དེ་སུ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། རང་བཞིན་
སེམས་པའི་བློས་ཁ་ནང་དུ་ལོག་ལ་སོམས་ཤིག་དང་བདག་མེད་པ་ཁོང་དུ་ཆུད་པས་
འཇིགས་པ་མཐའ་དག་ལས་གྲོལ་བར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ།

Only *if* it were true that *there were any self-nature of anything* at all *then would* it be right for *you* to *feel fear towards any object* at all, since this fear comes from believing in a self-nature. *But since* it is not the case that anything has any nature at all which exists by nature, *how could there be anyone who is afraid* in the first place*?* Take this state of mind where you think that things have any nature of their own, and turn it around: look inside, and think! You will come to comprehend fully what it means when we say that *nothing is itself at all,* and you will liberate yourself from every fear there could ever be.

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life,* to accompany the Contemplations in Reading Four

b. A proof that, even if all you hope to do is to reach freedom, you must still realize emptiness

i) The opponent's argument

[Contemplation Sixteen begins here]

ii) Our own response

a1. Proving that it is only the wisdom that realizes emptiness which is the path that can liberate one from a suffering existence

a2. Proving this fact by using scripture to prove that the scriptures of the greater way are the word of the Buddha

[Contemplation Sixteen ends here]

b2. Proving this fact through logic

a3. Proving it through a parallel argument

[Contemplation Seventeen is found here]

b3. Proving it through specific reasoning

a4. A demonstration that it is impossible to become an enemy destroyer or to reach nirvana without the wisdom which realizes emptiness

b4. The absurd consequence that, if one could reach the state of an enemy destroyer simply through the path of the sixteen aspects of impermanence and the rest, then one would have to reach it through nothing more than eliminating mental afflictions in their manifest form

[Contemplation Eighteen is found here]

c4. Refuting attempted rebuttal on this point

[Contemplation Nineteen is found here]

d4. A demonstration of why, therefore, even those who wish to achieve no more than freedom must still meditate upon emptiness

[Contemplation Twenty is found here]

b1. Proving that it is also only this wisdom which is the path for reaching the nirvana where one no longer remains in the two extremes

c1. Advice to those who seek to attain liberation, that it is therefore very right that they should meditate upon emptiness

[Contemplation Twenty-One is found here]

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Five: Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part V

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 33A-33B and 133B-137B, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Twenty-Two
The Two Kinds of Grasping to Self-Existence

།གསུམ་པ་སྟོང་ཉིད་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ལ་གཉིས། གང་ཟག་གི་བདག་མེད་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པ་རྒྱས་པར་བཤད་པའོ།

The third major section is a detailed explanation of the different types of reasoning used to prove emptiness. Here there are two divisions: a detailed presentation of the types of reasoning used to prove that the person has no self-nature; and a detailed presentation of the types of reasoning used to prove that things have no self-nature.

དང་པོ་ལ་གསུམ། ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གྱི་ཞེན་ཡུལ་དགག་པ་དང་། ཀུན་བཏགས་ཀྱི་བདག་དགག་པ་དང་། བཀག་པ་ལ་རྩོད་པ་སྤང་བའོ།

The first of these has two parts of its own: refuting the object believed in by the innate tendency to grasp to some self-nature; refuting the self-nature grasped to by the tendency which is learned; and disproving any attempted argument concerning the refutations.

དང་པོ་ནི། དེ་ལ་བདེན་འཛིན་ཀུན་བཏགས་དང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་གང་ལ་དམིགས་ཀྱང་རུང་། གྲུབ་མཐས་བློ་བསྒྱུར་བ་དང་མ་བསྒྱུར་བ་ཀུན་ལ་ཡོད་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་བློ་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་ཞུགས་པ་ལ་མི་ལྟོས་པར་ངམ་ངམ་ཤུགས་ཀྱི་སྐྱེ་བ་དེ་ནི། བདེན་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་ཞེས་བྱ་ལ་···

Here is the first. On this point, the difference between the learned and the innate forms of the tendency to grasp things as true is as follows. What we call the "innate" form of this grasping can focus either on the person or upon the parts of the person. It is a state of mind that everyone has, whether their opinions have been affected by any particular school of philosophy or not. And it holds that things exist through some nature of their own—that they exist by definition. It is not dependent on any logical examination of its object, but rather comes up in the mind automatically.

···བདེན་འཛིན་ཡིན་ཡང་རིགས་པའི་དཔྱད་པ་ཞུགས་པ་ལ་ལྟོས་ནས་བདེན་པར་གྲུབ་པ་འཐད་སྙམ་པ་དང་། བདེན་པ་གྲུབ་སྙམ་པ་ནི་བདེན་འཛིན་ཀུན་བཏགས་ཡིན་ལ།

An intellectual grasping to things as being true is a type of grasping to true existence, but one which does rely on engaging in a logical analysis, and which then concludes that it is correct to say that things do exist in truth, and so believes in this kind of existence.

གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ལ་རང་རྐྱ་ཐུབ་པའི་རྫས་ཡོད་དུ་འཛིན་པའི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱིས་བསྡུས་པ་ཡང་ཡོད་ལ་གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་རྗེ་བོ་དང་ཁོལ་པོ་བཞིན་དུ་འཛིན་པ་ནི་ཀུན་བཏགས

འབའ་ཞིག་ཏུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་བཞིན་དུ་རྡུལ་ཕྲན་ཆ་མེད་དང་ཤེས་པ་སྐད་ཅིག་ཆ་མེད་དུ་འཛིན་པ་ཡང་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ཀུན་བཏགས་འབའ་ཞིག་གོ

Regarding the tendency to grasp to the person as having some self-nature, there does also exist a type where one holds the person as being self-standing and substantial; this is taken in by the innate type just mentioned. You should understand though that the tendency of looking upon the person and his parts as being like a master and his servants can only be an intellectual type. In the same way, the tendency to hold that there exists an atomic particle which is partless, as well as the tendency to hold that there exists a moment of consciousness which is partless, can both only be an intellectual type of the tendency to hold that objects [meaning the parts of a person] have some self-nature.

མདོར་ན་གྲུབ་མཐའི་དཔྱད་པ་ལ་མ་ལྟོས་པར་ངམ་ངམ་ཤུགས་ཀྱིས་སྐྱེ་བའི་བདག་འཛིན་གཉིས་ནི་ལྷན་སྐྱེས་ཡིན་ལ་དེ་ལས་གཞན་པའི་བདག་འཛིན་ནི་ཀུན་བཏགས་སོ། །སྔ་མའི་ཞེན་ཡུལ་དགག་བྱའི་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ་ཕྱི་མའི་ཞེན་ཡུལ་འགོག་པ་སྔ་མ་འགོག་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་ཤེས་པར་བྱའོ།

In brief, the two forms of the kind of tendency to grasp to things as existing truly which comes in the mind automatically, without relying on analysis according to some philosophical school, are the innate type. All the other tendencies to hold that things have some self-nature are the intellectual kind. It should be understood that the principal object which we deny when we speak of emptiness is the object that the former tendency believes in; disproving the object believed in by the latter tendency is ancillary to disproving that believed in by the former.

Contemplation Twenty-Three
The Person and the Parts

།སོ་དང་སྐྲ་སེན་བདག་མ་ཡིན།
།བདག་ནི་རུས་པ་ཁྲག་མ་ཡིན།
།སྣབས་མིན་བད་ཀན་མ་ཡིན་ཏེ།
།ཆུ་སེར་དང་ནི་རྣག་ཀྱང་མིན།
།བདག་ནི་ཞག་དང་རྡུལ་མིན་ཏེ།
།གློ་མཆིན་དག་ཀྱང་བདག་མ་ཡིན།

Neither my teeth nor hair
Nor nails are me; nor am I
The bones or blood;
Not the snot, and not
The phlegm, not the
Lymph or pus.
Neither is my self the
Fat, the particles; nor
The lungs or liver me.

།སོ་དང་སེན་མོ་སོགས་བདག་ཡིན་པ་འགོག་པ་འདི་འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བའི་དོན་དུ་ཡིན་ན་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་དེ་དག་ང་ཡི་བར་འཛིན་པ་ཡོད་ཀྱི་ངར་འཛིན་པ་མེད་པས་མི་རིགས་སོ་ཞེ་ན།

One may make the following objection:

> Here you are attempting to disprove the fact that the teeth and nails and so on could be a self. If you are doing so with the idea that it could liberate someone, then you are mistaken, since living beings tend to hold these things as being "mine," and not as being "me."

གཟུགས་བདག་མ་ཡིན་པར་གསུངས་པ་སོགས་དང་དོན་གཅིག་པས་འཇིག་ལྟ་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་

དམིགས་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་དམིགས་པ་ནི་ལས་འབྲས་ཀྱི་རྟེན་དུ་གྱུར་པའི་ང་ཙམ་དང་ང་ཡི་བའི་རང་ལྡོག་ཙམ་ཡིན་ལ་དེ་ལ་འཇིག་ལྟས་ང་དང་ང་ཡི་བ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་ཞེན་པ་ཡིན་པས་ང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་དེའི་མཚན་གཞིར་ཕུང་པོའི་ཚོགས་པ་དང་རྒྱུན་དང་དེའི་ཡ་གྱལ་དང་ཆ་ཤས་དང་། དེ་རྣམས་ལས་ངོ་བོ་ཐ་དད་པ་གང་རུང་གཅིག་དེའི་མཚན་གཞིར་སྒྲུབ་དགོས་ལ་དེ་རྣམས་དེ་ལྟར་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཅེས་འཆད་པ་ཡིན་ནོ།

The point here is the same as in places where, for example, it's stated that the physical body is not the self. As such, the things focused upon for the two objects that are pictured in the mind during the innate form of the view of destruction are the simple "me" which serves as the basis for the workings of karma and its consequences, as well as the simple thing which is delineated as "mine." The view of destruction focuses upon these things and believes them to be a "me" and "mine" which exist by definition. Given all this, then if the "me" were to exist by definition, it would also be true that the collection of the heaps, and their continued existence, and all its components and parts, and anything completely separate from these things at all, any of them, would have to constitute what "me" refers to. The fact though is that none of these things constitutes anything of the kind. This is what is being expressed at this point.

།ཕུང་པོའི་ཡ་གྱལ་བདག་གི་མཚན་གཞི་ཡིན་པ་འགོག་པ་ནི་སོ་དང་སེན་མོ་བདག་མ་ཡིན་བདག་གི་མཚན་གཞི་ནི་རུས་པ་དང་ཁྲག་མ་ཡིན་སྣབས་མ་ཡིན་བད་ཀན་མ་ཡིན་ཏེ་དེ་དག་ལ་བདག་ཏུ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པའི་ཕྱིར། ཆུ་སེར་དང་ནི་རྣག་ཀྱང་ངའི་མཚན་གཞི་མིན་བདག་གི་མཚན་གཞི་ནི་ཞག་དང་རྡུལ་མིན་ཏེ་རྒྱུ་མཚན་སྔ་མའོ།

Here is our refutation that the individual members of the various heaps could ever be what "myself" refers to. *Neither my teeth nor nails are myself; the bones and blood are not* what *"myself"* refers to; *neither* is *the snot, nor the phlegm;* all these are, rather, only something which the idea of a "me" is imposed upon, and nothing more. *Nor* is *the lymph, nor* the *pus,* what "me" refers to; and *the fat* and *particles* of the body are *nothing* that *"myself"* refers to either—for the exact same reasons that we mentioned earlier.

།གློ་མཆིན་དག་ཀྱང་བདག་གི་མཚན་གཞི་མ་ཡིན་ལ་རྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པའི་ནང་ཁྲོལ་གཞན་

ཡང་བདག་གི་མཚན་གཞི་མིན་ཏེ་བདག་ནི་ཕྱི་ས་གཅིན་མ་ཡིན་ཤ་དང་པགས་པ་བདག་མིན་ཏེ་དེ་དག་ལ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དྲོད་དང་རླུང་ཡང་བདག་མ་ཡིན་ལུས་ཀྱི་ནང་གི་བུ་ག་སོགས་ཀྱང་བདག་མ་ཡིན་ཏེ་གོ་བར་ཟད་དོ།

Neither are the *lungs or* the *liver* what *"myself"* refers to, nor are any of the other organs, like the intestines, what "myself" refers to either. I am not my feces, nor my urine; I am neither the flesh nor skin; all I am is an idea imposed upon all these, nothing more. Neither the warmth of the body nor the inner winds are myself, and I am not the aperture in me, or anything of the kind—we must decide, finally, that I am none of them.

།དེ་དག་གི་དོན་བསྡུས་ན་རང་སྡེ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་གང་ཟག་གི་མཚན་གཞིར་ཕུང་པོ་འཛིན་ལ་ཕྱི་རོལ་པ་རྣམས་གང་ཟག་རྗེ་བོ་དང་ཕུང་པོ་གཡོལ་བཞིན་དུ་ཕུང་པོ་ལས་དོན་གཞན་པའི་བདག་ཁས་ལེན་པ་ཡིན་ནོ།

These points may be summarized as follows. Those who belong to the Functionalist group hold the heaps to be the thing which "person" refers to. The non-Buddhists assert that the person is like the master, and the heaps like the servants; that is, they accept a person which is substantially different from the heaps.

།འདིར་བསྟན་པ་འདི་དག་ནི་དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ཁམས་དྲུག་གང་ཟག་ཡིན་པ་བཀག་པ་དང་དོན་གཅིག་པས་སོ། །བུ་ག་མིན་ཞེས་པ་ནི་ནམ་མཁའི་ཁམས་གང་ཟག་ཡིན་པ་བཀག་པ་ཡིན་ནོ།

The presentation here is making exactly the same point as the refutation, found in the *String of Precious Jewels for the Middle Way,* where it is denied that the six categories could ever be the person himself. The word "aperture" is used to deny the idea that the category called "space" could be a person either.

།དེས་ན་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་ཕུང་པོའི་ཚོགས་པ་དང་རྒྱུན་དང་ཡ་གྱལ་དང་ཆ་ཤས་གང་ཡང་གང་ཟག་གི་མཚན་གཞིར་གཟུང་དུ་མི་རུང་ལ། དེ་རྣམས་ལས་ངོ་བོ་ཐ་དད་པ་གཞན་ཡང་གང་ཟག་ཏུ་བཞག་ཏུ་མེད་དེ་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་གང་ཟག་ཏུ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པའོ།

Therefore it would be wrong to consider, even nominally, either the whole of the parts of a person, or the stream of the mind, or any of the components or parts of a person to be the thing we refer to as the "person." Neither is there anything that can we decide is the person and which is essentially different from these things. Therefore the simple fact of the matter is that the person is something which is merely imposed upon all these.

།འོ་ན་གང་ཟག་ཅུང་ཟད་ཀྱང་གཞག་ཏུ་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན་ཁྱོད་ལ་ལྷ་སྦྱིན་དང་མཆོད་སྦྱིན་སོགས་མ་དཔྱད་པར་འཇུག་པ་འདིས་མི་ཆོག་གམ་གང་ཟག་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་འཇུག་པའི་གཞི་གང་ཟག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་གཅིག་འདོད་ན་ནི་རྟག་ཆད་ཀྱི་མཐར་ལྟུང་བར་འགྱུར་བས་དེ་རྡུལ་ཙམ་ཡང་མེད་ཡང་མེད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ།

Someone may make the following objection:

> If that's the case, then we could never find any person at all!

Are you saying then that it's *not* all right to talk about a "John" or a "Joe" or anything of the like without going into some analysis about their nature? Suppose you do accept the existence of a person who was the object referred to by the term "person," and who also existed by definition. It's important for you to understand that you would then be falling into either the extreme of believing that all things are unchanging, or that they have discontinued completely. As such, there is not a single atom of any such person at all.

Contemplation Twenty-Four
Karma and its Consequences, Despite No Self

གསུམ་པ་ལ་གཉིས། ལས་འབྲས་མི་འཐད་པར་ཐལ་བ་སྤང་བ་དང་། སྙིང་རྗེ་བསྒོམ་པ་མི་འཐད་པར་ཐལ་བ་སྤང་བའོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། རྩོད་པ་དང་། ལན་ནོ།

The third part, [disproving any attempted argument concerning the refutations just presented], has two steps of its own: disproving the idea that the principle of karma and its consequences would have to be incorrect, and disproving the idea that it would be incorrect to meditate upon compassion. The first of these itself has two sections: the opponent's argument, and our response to this argument.

།གལ་ཏེ་བདག་ནི་ཡོད་མིན་ན།
།ལས་འབྲས་འབྲེལ་པ་རིགས་མིན་ཏེ།
།ལས་བྱས་ནས་ནི་ཞིག་པས་ན།
།སུ་ཡི་ལས་སུ་འགྱུར་ཞེ་ན།

"Suppose there exists no self;
The relation then between karma
And consequences is wrong.
If they disappeared after they did
Some deed, then whose karma
Would it be?" they object.

དང་པོ་ནི། གལ་ཏེ་བཅིངས་གྲོལ་ཀུན་གྱི་གཞིར་གྱུར་པའི་བདག་ནི་ཡོད་པ་མིན་པར་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་སྐད་ཅིག་གིས་སྐྱེ་འགག་བྱེད་པ་ཡིན་ན། དགེ་མི་དགེའི་ལས་དང་དེའི་འབྲས་བུའི་འབྲེལ་པ་རིགས་པ་མིན་ཏེ་དགེ་མི་དགེའི་ལས་བྱས་ནས་ནི་སྐད་ཅིག་གཉིས་པར་ཞིག་པས་ན་ཕྱིས་ལས་དེ་བྱེད་པ་པོ་སུའི་ལས་སུ་འགྱུར་ཏེ་འབྲས་བུ་སྨིན་དུས་ན་ལས་བྱེད་པ་པོ་མེད་པའི་ཕྱིར། ཁོ་བོ་ཅག་ལྟར་ན་སྐྱེས་བུ་རྟག་པ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན།

Here is the first. Someone may make the following *objection:*

> *Suppose* that *there exists no self* which is the basis of all things, whether they are part of the condition of bondage or part of the condition of liberation. If it is true that each and every thing that does something goes through a process of appearing and disappearing instant by instant, *then* it is completely *wrong* to postulate some *relation*ship *between* good and bad *karma and* the corresponding *consequences.* This is because, *if* it were true that a person *disappeared* in the instant *after* he or she had *done* some good or bad *deed, then* later on it would be impossible to say *whose karma it would be*—what person there was who had committed it. And this is because, when it was time to experience the consequence of the karma, there would be no person left who had committed it. This is why, according to us, there must exist a person who is unchanging.

།བྱ་བ་འབྲས་གཞི་ཐ་དད་དང་།

།དེ་བདག་བྱེད་པ་མེད་པར་ཡང་།

།ཡུ་བུ་གཉི་ག་ལ་གྲུབ་པས།

།འདིར་བརྩད་དོན་མེད་མ་ཡིན་ནམ།

The basis at commission and result
Is different; also this the self,
Who committed, is not.
Both of us accept
The fact; so isn't your argument
Something meaningless?

གཉིས་པ་ལ་ནི། རྒྱུ་ལས་བྱེད་པའི་བྱ་བའི་དུས་དང་འབྲས་བུ་ལོངས་སྤྱོད་པའི་དུས་ཀྱི་གཞི་གང་ཟག་རྫས་ཐ་དད་དང་འབྲས་བུ་སྤྱོད་བའི་དུས་དེར་བདག་སྔེ་ལས་བྱེད་པ་པོ་མེད་པར་ཡང་ཁྱུ་བུ་ཅག་གཉིས་ཀ་ལ་གྲུབ་པས། ལས་འབྲས་ཀྱི་འབྲེལ་པ་སྟོན་པའི་སྐབས་འདིར་ཁྱེད་ཀྱིས་རྩོད་པ་དོན་མེད་མ་ཡིན་ནམ་རྒྱུ་ལས་བྱེད་དུས་ན་འབྲས་བུ་སྤྱོད་བ་མེད་སྤྱོད་དུས་ན་ལས་བྱེད་པ་པོ་མེད་པར་ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཁས་བླངས་པའི་ཕྱིར།

Here is the second. *Both of us accept the fact* that *the basis,* or the person, *at* the time of the *commission* of a karma (meaning, in this context, at the time of the cause) *and* at the time when the *result* is experienced *is* essentially *different.* We

both *also* accept that—at *this* time when the result is experienced—*the "self,"* in the sense of the person who committed the karma, *is not* something that exists any longer. *So isn't your argument* here, at this point where we are discussing the relationship between karma and its consequences, *something* which is *meaningless?* Don't you also accept the fact that, at the time one is committing the karma, the experience of the result does not yet exist, and—at that time that one is experiencing the result—the one who committed the karma no longer exists?

།རྒྱུ་ལྡན་འབྲས་བུ་དང་བཅས་ཞེས།
།མཐོང་བ་འདི་ནི་སྲིད་མ་ཡིན།
།རྒྱུད་གཅིག་ལ་ནི་བརྟེན་ནས་སུ།
།བྱེད་པོ་སྤྱོད་པོ་ཞེས་བྱར་བསྟན།

To say you can see that when
We have the cause we also have
The result is impossible.
We point to one as performing
And experiencing, all with reference
To a single stream.

དེ་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་ན་ཁྱོད་རང་ལ་ཡང་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་དང་རྒྱུ་ལྡན་ཏེ་རྒྱུ་སོགས་དུས་ན་འབྲས་བུ་སྤྱོང་བ་དང་བཅས་ཞེས་མཐོང་བ་འདི་ནི་སྲིད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།

If there is any problem with this train of thought, then the same problem applies to you. And if you *say you can see that, when we have the cause* (meaning at the time of the cause or whatever) then *we also have the* experience of its *result*, you are talking about something which *is* completely *impossible.*

།འོ་ན་ཁྱོད་རང་གི་ལུགས་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན་ཕུང་པོའི་རྒྱུན་གཅིག་ལ་ནི་བརྟེན་སུ་ལས་བྱེད་པ་པོ་དང་འབྲས་བུ་སྤྱོད་པ་པོ་ཞེས་བྱ་བར་བསྟན་པ་སྙེ་བདགས་སོ། །རྒྱུན་ཞེས་པ་ནི་ཆ་ཤས་སུ་གྱུར་པའི་སྐད་ཅིག་སྔ་ཕྱི་བར་གསུམ་ཉེ་བར་བླང་བྱར་ཡོད་པའི་ཆ་ཅན་ཉེ་བར་ལེན་པ་པོ་སྙེ་མདོར་ན་གང་ཟག་འདིས་ལས་ཀྱང་བྱས་འབྲས་བུ་ཡང་སྤྱོང་ཞེས་པ་འཐད་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་དུས་གཅིག་པ་སུས་ཀྱང་བཞག་མི་ནུས་སོ།

"Well then," you may continue, "what is your own position in this regard?" *We* can *point to* some*one as*—that is, name someone as—"the one who *performs* the karma" and "the one who *experiences* the result" *all with reference to a single* continuous *stream* of the parts or heaps to a person. The term "continuous stream" here refers to a whole, the person to whom the various parts belong; and these parts are the moments of them that exist earlier, later, and in between, and which belong to the person. To summarize, it is entirely correct to say that any one person has both committed a karma and experienced its consequences; it's not the case though that cause and effect are then simultaneous—no one could ever show that was the case.

།འདས་དང་མ་འོངས་པ་ཡི་སེམས།
།བདག་མིན་དེ་ནི་མེད་པའི་ཕྱིར།
།འོན་ཏེ་སྐྱེས་སེམས་བདག་ཡིན་ན།
།དེ་ཞིག་ན་ཡང་བདག་མེད་དོ།

A person's mind which is past
And future can't be the self;
Because they cannot exist.
And if that begun were the self,
It could never be the self,
Because it disappears.

།འདས་པ་དང་མ་འོངས་པའི་སེམས་བདག་མིན་ཏེ་དེ་ནི་ཞིག་པ་དང་མ་སྐྱེས་པས་བདག་ཏུ་མེད་པའི་ཕྱིར། འོན་ཏེ་སྐྱེས་པའི་སེམས་ད་ལྟར་བ་བདག་ཡིན་ན་སྐད་ཅིག་གཉིས་པར་དེ་ཞིག་ན་ཡང་ཁྱོད་འདོད་པའི་བདག་མེད་དེ་...

A person's mind which is already *past* in time, *and* that which is *future, cannot be the self* of the person; this is *because*—since one has disappeared already, and the other is yet to begin—*they cannot exist* as a self. And *if that* state of mind which has just *begun were the self* of the present time, *it could never be the* kind of *self* which you assert exists, *because it* would *disappear* in the following instant.

།དཔེར་ན་ཆུ་ཤིང་སྡོང་པོ་དག
།ཆ་ཤས་ཕྱེ་ན་འགའ་མེད་པ།

།དེ་བཞིན་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ཡིས།

།བཙལ་ན་བདག་ཀྱང་ཡང་དག་མིན།

When for example you strip
Away the stem of a hollow
Reed, there's nothing at all.
It's the same: you use logic
To find it out; and correctly
Decide there's not.

···དཔེར་ན་ཆུ་ཤིང་གི་སྡོང་པོ་དག་ཆ་ཤས་སུ་ཕྱེ་ན་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་འགའ་ཡང་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་མ་གྲུབ་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་པ་ཡིས་བཙལ་ན་བདག་ཀྱང་ཡང་དག་པར་གྲུབ་པ་མིན་ཏེ་འོག་ནས་འཆད་པའི་བདག་མེད་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པས་གནོད་པའི་ཕྱིར་རོ།

Think *for example* of *a hollow reed: when you strip away the stem* piece by piece, you find in the end that *there is* nothing with any nature *at all.* Here *it's* exactly *the same: you use logic to* try to *find out* whether things have any nature of their own or not, *and* come to the conclusion that *there is no* "myself" that you could ever *correctly decide* existed. The idea that such a self could exist is disproved totally by the various reasonings used, as I will describe below, to establish that nothing has any self-nature at all.

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life,* to accompany the Contemplations in Reading Five

c. A detailed explanation of the different types of reasoning used to prove emptiness

i) A detailed presentation of the types of reasoning used to prove that the person has no self-nature

a1. Refuting the object believed in by the innate tendency to grasp to some self-nature

[Contemplations Twenty-Two and Twenty-Three are found here]

b1. Refuting the self-nature grasped to by the tendency which is learned

a2. Refuting the belief of the Numerists that the self is something mental

a3. The actual refutation

b3. Refuting rebuttal on the refutation

b2. Refuting the belief of the Detailers that the self is something physical

c1. Disproving any attempted argument concerning the refutations

a2. Disproving the idea that the principle of karma and its consequences would have to be incorrect

a3. The opponent's argument

[Contemplation Twenty-Four begins here]

b3. Our response to their argument

[Contemplation Twenty-Five ends here]

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Six: Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part VI

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 33B-34A and 137B-140B, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Twenty-Five
Consequences and No-Self

།གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་ཡོད་མིན་ན།

།སུ་ལ་སྙིང་རྗེ་བྱ་ཞེ་ན།

།འབྲས་བུའི་དོན་དུ་ཁས་བླངས་པའི།

།རྨོངས་པས་བརྟགས་པ་གང་ཡིན་པའོ།

One might ask, "If there's no
Such thing as a living being, then
Who do we have compassion for?"

> **It is those projected by dark**
> **Ignorance, those asserted**
> **For attaining the goal.**

གཉིས་པ་ནི། གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་འགའ་ཡང་ཡོད་པ་མིན་ན་སུ་ལ་
སྙིང་རྗེ་བསྒོམ་པར་བྱ་སྙེ་སྙིང་རྗེའི་དམིགས་ཡུལ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན།

Here is the second point, [disproving the idea that it would be incorrect to meditate upon compassion]. *One might* begin by *ask*ing the following question:

> *If there is no such thing as a living being* who has any nature of their own, *then who* are *we* supposed to think of when we meditate upon *compassion?* The compassion would have no object upon which to focus.

སེམས་ཅན་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་ན་སྙིང་རྗེའི་དམིགས་ཡུལ་མི་འཐད་པའི་སྐྱོན་མེད་
པར་ཐལ། འབྲས་བུ་ཐར་པ་ཐོབ་པའི་དོན་དུ་ཁས་བླངས་པའི་རྨོངས་པས་བཏགས་པ་གང་
ཡིན་པའི་སེམས་ཅན་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་དེ་སྙིང་རྗེའི་དམིགས་ཡུལ་དུ་འཐད་པའི་ཕྱིར།
རྨོངས་པས་བཏགས་པ་གང་ཟག་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ལ་བྱས་ན་དེས་སེམས་ཅན་
བདེན་པར་བཏགས་པ་ཡིན་པས་དེས་བཏགས་པ་ལྟར་དུ་གྲུབ་པ་བཀག་པས་སེམས་ཅན་མི་
ཁེགས་ཏེ་དེ་བཀག་པས་སེམས་ཅན་བཏགས་ཡོད་མིང་ཙམ་དུ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ།

But there is no such problem: it's not true that compassion would have no object to focus upon if there were no living being who had any nature of their own. This is because it is completely proper, *for* the purposes of *attaining the goal* of freedom, to *assert* the existence of *those* living beings who exist nominally—that is, living beings who are *projected by dark ignorance.*

Suppose now that we interpret the words "projected by dark ignorance" as referring to the tendencies to believe that the person and that things have some self-nature. These tendencies project onto living beings a quality of true existence; we deny that they actually exist in the way that they are projected to be, and so we are not denying the idea of a living being itself. Thus too it is that we can establish the existence of a living being, one which is only a projection, one which exists only in name.

།ཡང་ན་རྨོངས་པ་མ་རིག་པ་ཙམ་ལ་བྱས་ནས་དེས་བཏགས་པར་གྱུར་པའི་སེམས་ཅན་སྙིང་

རྗེའི་དམིགས་ཡུལ་དུ་ཡོད་ཅེས་པའོ།

The phrase "projected by dark ignorance" can also be read as referring to ignorance alone, in which case the words are saying, "It is living beings projected by this state of mind which are the object upon which compassion focuses."

།སེམས་ཅན་མེད་འབྲས་སུ་ཡི་ཡིན།

།བདེན་ཏེ་འོན་ཀྱང་རྨོངས་ལས་འདོད།

If there is living being
Where is the result? It's true,
But we say in a way unaware.

།སེམས་ཅན་མེད་ན་སྙིང་རྗེ་གོམས་པའི་འབྲས་བུ་སངས་རྒྱས་དེ་གང་ཟག་སུའི་ཐོབ་བྱ་ཡིན་ཏེ་སྙིང་རྗེ་བསྒོམ་པ་ལ་འབྲས་བུ་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། རྒྱུ་འབྲས་དེ་དག་བདེན་པར་མེད་པ་བདེན་ཏེ་འོན་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་ཆོས་སུ་རྨོངས་པ་ལས་སྙིང་རྗེ་གོམས་པ་སོགས་མི་འགལ་བར་འདོད་དོ།

One may continue with the following question:

> *If there is no* such thing as a *living being,* then *what* person is it who could ever consider enlightenment—that is, *the result* of meditating upon compassion—to be something you could ever achieve? The meditation then would become something pointless.

It's true that this cause and effect have no true existence; *but* there's no contradiction when *we say* that one may still meditate upon compassion, and anything of the like, in a nominal way, *in a way* where one is *unaware* of the real nature of things.

Contemplation Twenty-Six
The Final Defeat of Ignorance

།སྡུག་བསྔལ་རྒྱུ་ཡི་ང་རྒྱལ་ནི།

།བདག་ཏུ་རྨོངས་པས་འཕེལ་བར་འགྱུར།

།དེ་ལས་ཀྱང་བཟློག་མེད་ཅེ་ན།

།བདག་མེད་བསྒོམ་པ་མཆོག་ཡིན་ནོ།

That egotism which is the
Cause of pain then feeds it,
For it's ignorant about the self.
Suppose you object, "That doesn't
Mean you could stop it"; meditation
On lack of a self is supreme.

།འོ་ན་སྔར་རྨོངས་པ་ཡུལ་དང་བཅས་པ་བཀག་པ་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན་སྔར་འདིར་ནི་སྡུག་བསྔལ་རྒྱུར་གྱུར་པའི་ཞེས་པའི་སྐབས་སུ་བསྟན་པ་ལྟར། འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱུའི་ང་རྒྱལ་ཏེ་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་མ་རིག་པ་ནི་བདག་ཏུ་རྨོངས་པས་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་འཕེལ་བར་འགྱུར་བས་དེ་ཟློག་དགོས་ཤིང་ཟློག་ནུས་པས་འགལ་བ་མེད་དོ།

One may ask the following question: "Why is it that you said, before, that both dark ignorance and the object it thinks it sees can be stopped?" There was a section earlier on in the text where we spoke of "that which is the cause of all pain." As we did there, we are here speaking of *that "egotism"*—meaning the state of ignorance involved with mental affliction—*which is the cause of* all the *pain* of this suffering existence. This state of mind is in a condition of dark *ignorance about* the nature of *the self,* and this is what allows it to *feed* our pain in the cycle of suffering. This is the reason why we must stop it, and also the reason why it is no contradiction to say that we *can* stop it.

།ཁོ་ན་རེ་དེ་འདྲ་བའི་རྨོངས་པ་ཟློག་པ་དེ་ལས་ཀྱང་བདེན་འཛིན་ཟློག་པ་མེད་པ་སྟེ། ཟློག་མི་ནུས་ལ་ལན་ཅིག་ཟློག་ཀྱང་འཁོར་བའི་ཕུང་པོ་ལྟར་སླར་ཡང་འབྱུང་བས་གཏན་ཟད་དུ་

འགྱུར་བ་མེད་དོ་ཞེ་ན།

Suppose you make the following *objection:*

> Even if you could stop this kind of dark ignorance, *that doesn't mean* that *you could stop* the tendency to see things as existing truly. In fact you couldn't; and even if you did stop it once, it would never be ended forever: the tendency would come back again, the way that the heaps of a person come back in this suffering cycle.

བདེན་འཛིན་ལྡོག་མི་ནུས་པ་མ་ཡིན་ཏེ་དེ་དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་ཞུགས་པ་ཡིན་པས་ཤིན་ཏུ་སྟོབས་ཆུང་ཞིང་དམན་ལ་བདག་མེད་བསྒོམ་པ་དེ་ལ་ལྟོས་ནས་མཆོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ་དངོས་པོའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་རྟོགས་པ་ཡིན་པས་ཅིག་ཤོས་རྩ་བ་ནས་དྲུངས་ནས་འབྱིན་ནུས་པ་ཡིན་ནོ།

And yet it's not true that you cannot put an end to the tendency of seeing things as existing truly. Remember that this tendency is a misperception of the true nature of things. As such it is weak, and inferior; whereas *meditating upon the lack of a self*-nature to things *is,* by comparison, *supreme.* Since this meditation is a completely unmistaken realization into the true suchness of all things, it has the power to rip the other perception out from the very roots.

Contemplation Twenty-Seven
Neither the Parts nor the Whole

།གཉིས་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྒྱས་པར་བཤད་པ་ལ་གསུམ། དྲན་པ་ཉེར་གཞག་བཞིའི་སྒོ་ནས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་བཤད་པ་དང་། བདེན་གཉིས་མི་འཐད་པའི་ཀླན་ཀ་སྤང་བ་དང་། བདག་མེད་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་དགོད་པའོ།

Here is the second major division of the discussion: a detailed presentation of the types of reasoning used to prove that things [meaning here the parts of a person, as opposed to the person themselves,] have no self-nature. We proceed in three steps: an explanation of the fact that things have no self-nature, utilizing the four different forms of deep awareness; disproving any contention that the two truths would be incorrect; and setting forth logical proofs to demonstrate that there is no self-nature.

དང་པོ་ལ་བཞི། ལུས་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བསྒོམ་པ་དང་། ཚོར་བ་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་དང་། སེམས་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་དང་། ཆོས་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བསྒོམ་པའོ།

The first of these has four parts of its own: meditating on deep awareness of one's body; meditating on deep awareness of one's feelings; meditating on deep awareness of one's mind; and meditating on deep awareness of objects.

དང་པོ་ལ་བཞི། ཆ་ཅན་ལུས་རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་དབབ་པ་དང་། ཆ་ཤས་ཡན་ལག་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་གཏན་ལ་དབབ་པ་དང་། དེས་ན་རང་བཞིན་མེད་པའི་ལུས་རྨི་ལམ་ལྟ་བུ་ལ་ཆགས་པར་མི་རིགས་པ་དང་། དེས་གང་ཟག་ཀྱང་རང་བཞིན་མེད་པར་གྲུབ་པའོ།

The first of these as well has four sections: establishing the fact that the body as a whole has no nature; establishing the fact that its parts, its components, have no nature; why it is therefore completely wrong to feel attachment for the body, something which has no nature, and which is like a dream; and how this also proves that the person has no nature either.

དང་པོ་ནི། ལུས་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། དེ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་ན་ལུས་ཀྱི་ཡན་ལག་སོ་སོ་བ་དང་དེ་རྣམས་སྡོམས་པའི་ཚོགས་པ་དང་དེ་རྣམས་ལས་ངོ་བོ་ཐ་དད་པ་གང་རུང་གཅིག་ལུས་ཀྱི་མཚན་གཞིར་རྙེད་དགོས་པ་ལ་དེ་མི་རྙེད་པའི་ཕྱིར།

Here is the first. It is not the case that the body has any nature of its own. This is because, if it did, then when we looked for the thing we refer to as "the body" we would have to find it to be one of the following: either the individual components of the body, or the sum total of these parts, or something essentially different from these. And yet we cannot find it to be any of these.

ཡན་ལག་ཐམས་ཅད་སྡོམས་པའི་ཚོགས་པ་ལུས་ཡིན་མོད་དེ་ལ་ཉེས་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད་སྙམ་ན། ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལུས་སུ་བཏགས་པ་ཡིན་པས་ལུས་ཀྱི་ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ལུས་སུ་མི་རིགས་ཏེ་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་མཐར་རྡུལ་ཕྲན་ཆ་མེད་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པར་ཁས་ལེན་དགོས་པར་འགྱུར་རོ།

One might make the following objection:

> We would rather concede that the sum total of all its components is the body. What problem could you ever have about this?

The body is a concept formed upon the basis of the collection of the parts; as such, it would be incorrect to say that this collection of the parts of the body were the body itself. If you say otherwise, then ultimately you would have to accept the idea of an ultimate in the form of atoms that were partless.

།ལུས་ནི་རྐང་པ་བྱིན་པ་མིན།
།བརླ་དང་རྐེད་པའང་ལུས་མ་ཡིན།
།ལྟོ་དང་རྒྱབ་ཀྱང་ལུས་མིན་ཏེ།
།བྲང་དང་དཔུང་པའང་ལུས་མ་ཡིན།
།རྩིབ་ལོགས་ལག་པའང་ལུས་མིན་ཏེ།
།མཚན་ཁུང་ཕྲག་པའང་ལུས་མ་ཡིན།

།ནང་གྲོལ་རྣམས་ཀྱང་དེ་མིན་ལ།

།མགོ་དང་མགྲིན་པའང་ལུས་མིན་ན།

།འདི་ལ་ལུས་ནི་གང་ཞིག་ཡིན།

Neither the foot nor the calf
Is the body; nor is the
Thigh or the waist the body.
Neither as well is the front
Or the back, nor the chest
Or the shoulders the body.
Nor are the ribcage or the
Arms; nor is the side
Under the arm, or above.
Nor are the inner organs
The body, nor is the head
Or the neck this body.
Where then would the body
Ever be?

།དེས་ན་ལུས་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འཛུག་པའི་གཞི་ལུས་དེ་ཁོ་རང་གི་ངོས་ནས་ཇི་ལྟར་ཡོད་པ་ཚོལ་བའི་ཚེ་སྐྱེས་བུའི་རྐང་པ་དང་བྱིན་པ་སྐྱེས་བུའི་ལུས་མིན་ལ། བརླ་དང་རྐེད་པའང་ལུས་མ་ཡིན་ལྟོ་དང་རྒྱབ་ཀྱང་ལུས་མིན་ཏེ་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་བུའི་ལུས་སུ་བཏགས་པའི་ཕྱིར། བྲང་དང་དཔུང་པའང་ལུས་མ་ཡིན་ལ་རྩིབ་ལོགས་དང་ལག་པའང་ལུས་མ་ཡིན་པ་མཆན་ཁུང་དང་ཕྲག་པའང་ལུས་མ་ཡིན་ནང་གྲོལ་རྣམས་ཀྱང་སྐྱེས་བུའི་ལུས་དེ་མིན་ལ་མགོ་དང་མགྲིན་པའང་སྐྱེས་བུའི་ལུས་མིན་ན་ཡན་ལག་འདི་རྣམས་ལ་སྐྱེས་བུའི་ལུས་ནི་གང་ཞིག་ཡིན་ཏེ་གང་ཡང་མིན་ལ། དེ་རྣམས་ཚོགས་པ་དང་དེ་རྣམས་ལས་ངོ་བོ་ཐ་དད་པ་ཡང་སྐྱེས་བུའི་ལུས་མ་ཡིན་པས་ལུས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་དོ།

Suppose then that we seek the thing it is that we refer to with the word "body," looking for something which exists from its own side. *Neither the foot nor the calf* of a person *is the body* of the person, *nor is the thigh or the waist. Neither as well is the front or the back* of the body the body, for "body" is a concept applied to these things. *The chest* and *the shoulders* are *not the body, nor are the ribcage or the arms. The side under the arm is not* the body, and the

shoulder *above* the arm is *not* the body. *Nor are the inner organs* the person's body. *Nor* finally *is the head or the neck this* person's *body. Where then* in any of these components *would the body ever be?* It is none of them. Neither is it the sum of these parts, nor is it something which is essentially separate from them. And so therefore the body is nothing that has any nature of its own.

Contemplation Twenty-Eight
The Emptiness of the Parts of Parts

།དེ་བཞིན་སོར་མོའི་ཚོགས་ཡིན་ཕྱིར།
།ལག་པའང་གང་ཞིག་ཡིན་པར་འགྱུར།
།དེ་ཡང་ཚིགས་ཀྱི་ཚོགས་ཡིན་ཕྱིར།
།ཚིགས་ཀྱང་རང་གི་ཆ་ཕྱེ་བས།
།ཆ་ཡང་རྡུལ་དུ་ཕྱེ་བས་ཏེ།
།རྡུལ་དེའང་ཕྱོགས་ཆའི་དབྱེ་བ་ཡིས།
།ཕྱོགས་དབྱེའང་ཆ་ཤས་དང་བྲལ་ཕྱིར།
།མཁའ་བཞིན་དེས་ན་རྡུལ་ཡང་མེད།

The hand too then is just
The same; a collection of fingers,
So how could it ever be?
Each in turn is a collection
Of joints; and if you divide
The joints into parts, and then
Divide the parts down to atoms,
And then divide these into
Sides in different directions,
Then things are devoid of parts,
And just like empty space;
So even the atoms have none.

གཉིས་པ་ནི། སྐྱེས་བུའི་ལུས་ཡན་ལག་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་ཡིན་གྱི་བདེན་པར་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་ལྷུ་དང་སོར་མོའི་ཚོགས་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལག་པའང་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་གང་ཞིག་ཡིན་པར་འགྱུར་ཏེ་མི་སྲིད་དོ།

Here is the second point, [establishing the fact that the body's parts, the components, have no nature]. Think of the way in which the body of a person is just a concept applied to the collection of its components. *The hand too then*

is just the same: a concept applied to the *collection of* its various pieces, to its *fingers. So how* then *could it ever be* something that had some nature of its own? It would be a complete impossibility.

།སོར་མོ་དེ་ཡང་ཚིགས་ཀྱི་ཚོགས་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་གྱིས་
གྲུབ་པ་མེད་དོ། །ཚིགས་ཀྱང་རང་གི་ཆ་དང་ཆར་ཕྱེ་བས་དཔྱད་ན་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་
མེད་ལ་ཚོགས་ཀྱི་ཆ་ཡང་རྡུལ་ཕྲན་དུ་ཕྱེ་བ་སྟེ་དབྱེ་ན་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་དོ།

Each finger, *in turn, is a* concept applied to the *collection of* the *joints* that make it up—and so they too have no nature of their own. *And* if you examine each of the joints as well, *if you divide the joints* each *into* their various *parts,* you find they have no nature of their own either. *And then* you can take each of *the parts* of these wholes and *divide* them all the way *down to* their *atoms,* and find that none of them has any nature of its own.

།རྡུལ་དེའང་ཤར་ལ་སོགས་པའི་ཕྱོགས་ཆའི་དབྱེ་བ་ཡིས་ཕྱེ་ན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆ་དུ་མ་ལ་བརྟེན་
ནས་བཏགས་པ་ཡིན་པས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་དོ། །ཕྱོགས་ཀྱི་བར་དབྱེ་བ་ཡང་
རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ཆ་ཤས་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་དཔེར་
ན་ནམ་མཁའ་བཞིན་ནོ།

And even these atoms can be *divided then into* their own parts: into their eastern *side,* and so on. They too then are a concept applied to the collection of the multiple sides that face *in* the *different directions,* and so they *have no* nature of their own either. You can even divide the directions themselves, which have no nature of their own either. *Things then are devoid of* any *parts* that have any nature of their own; *and* so they are *just like,* for example, *empty space.*

།དེས་ན་རྡུལ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་དེ་ཡོད་ན་རྡུལ་ཕྲན་ཆ་མེད་ཁས་ལེན་དགོས་
པར་འགྱུར་ལ་དེ་ལ་ནི་དྲུག་གིས་ཅིག་ཆར་སྦྱར་བ་ན་ཞེས་སོགས་ཀྱི་རིགས་པས་གནོད་པའི་
ཕྱིར་རོ།

And thus it is that atoms themselves have no nature of their own; for if they did, then we would be forced to accept the existence of atoms that were partless. This concept though is disproved by the logic expressed in the lines that begin with "Suppose the six [sides in the six directions] were stuck together."

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life,* to accompany the Contemplations in Reading Six

b2. Disproving the idea that it would be incorrect to meditate upon compassion

[Contemplations Twenty-Five and Twenty-Six are found here]

ii) A detailed presentation of the types of reasoning used to prove that things have no self-nature

a1. An explanation of the fact that things have no self-nature, utilizing the four different forms of deep awareness

a2. Meditating on deep awareness of one's body

a3. Establishing the fact that the body as a whole has no nature

[Contemplation Twenty-Seven is found here]

b3. Establishing the fact that its parts, the limbs, have no nature

[Contemplation Twenty-Eight is found here]

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Seven: Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part VII

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 34A-34B and 140B-143B, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Twenty-Nine
The Emptiness of Feelings

།གཉིས་པ་ཚོར་བ་དྲན་པ་ཉེར་གཞག་བསྒོམ་པ་ལ་བཞི། ཚོར་བ་རང་གི་ངོ་བོ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་དགག་པ་དང་། རྒྱུ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་དགག་པ་དང་། དམིགས་ཡུལ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་དགག་པ་དང་། ཚོར་བའི་ཡུལ་ཅན་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་དགག་པའོ།

The second section, meditating on deep awareness of one's feelings, covers four different points: refuting the idea that the very essence of feeling could be something that existed by nature; refuting the idea that the cause of feeling

could exist by nature; refuting the idea that the object upon which feeling focuses could exist by nature; and refuting the idea that the subject state of mind in an act of feeling could exist by nature.

དང་པོ་ལ་གསུམ། ཚོར་བ་སྡུག་བསྔལ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པ་དང་། ཚོར་བ་བདེ་བ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པ་དང་། དེས་ན་ཚོར་བ་རང་བཞིན་མེད་པར་སྒོམ་པའི་རྣལ་འབྱོར་ལ་གནས་པར་གདམས་པའོ།

The first of these points includes four sections of its own: the fact that feelings of suffering could never exist by nature; the fact that feelings of pleasure could never exist by nature; and advice that one should, therefore, maintain the practice in which one meditates upon the fact that feeling has no nature.

།སྡུག་བསྔལ་དེ་ཉིད་དུ་ཡོད་ན།
།ཅི་སྟེ་རབ་དགའ་ལ་མི་གནོད།
།བདེ་ན་མྱ་ངན་གདུང་སོགས་ལ།
།ཞིམ་སོགས་ཅི་སྟེ་དགའ་མི་བྱེད།

Suppose that pain existed
In and of itself;
Why wouldn't it inhibit joy?
Suppose pleasure did; why then wouldn't
Something like the delicious give joy
To those stricken by grief or the like?

དང་པོ་ནི། ལུས་བཞིན་དུ་ཚོར་བ་ཡང་རང་བཞིན་མེད་པར་བསྟན་པ་ནི། སྐྱོང་བྱ་སྡུག་བསྔལ་དང་སྐྱོང་བྱེད་ཚོར་བ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་ཡོད་ན་ཅི་སྟེ་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་ཡོད་པའི་ཚོར་བ་སྡུག་བསྔལ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་ན་དེ་གཞན་དུ་འགྱུར་བ་མི་རིགས་པས་ཚོར་བ་རབ་ཏུ་དགའ་བ་དང་བདེ་བ་ལ་རྒྱུ་མཚན་ཅིས་མི་གནོད་དེ་གནོད་པས་བདེ་བ་སྐྱེ་བའི་གོ་སྐབས་མེད་པར་འགྱུར་དགོས་ན་སྐྱེ་བ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་སྡུ་མ་རང་བཞིན་གྱིས་མེད་དོ།

Here is the first. Now we will show how feelings, in the same way as the body, are devoid of any nature of their own. *Suppose that* the object to be

experienced (that is, some kind of *pain)* and the object which experiences it (the capacity of feeling) *existed in and of themselves.* Consider now the feeling of pain, a pain which has some nature of its own, and which accompanies a single example of the awareness of the mind. *Wouldn't it* be true that this feeling could never change? And then what reason could you ever give that it wouldn't *inhibit* any feeling of *joy,* or pleasure? Of course it would do so, and one would never again have a feeling of pleasure. But we can see with our own eyes that these feelings do come again, and so we would have to say that the former feeling of pain is <u>*not*</u> something that has any nature of its own.

གཉིས་པ་ནི། བདེ་བ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་ན་བུ་ཤི་བ་སོགས་ཀྱི་མྱ་ངན་གྱིས་གདུང་བ་སོགས་ལ་ཁ་ཟས་ཞིམ་པོ་སོགས་ཟོས་པས་དེའི་ཡིད་ཅི་སྟེ་དགའ་མི་བྱེད་དེ་བདེ་བར་བྱེད་པར་ཐལ། བཟའ་བཏུང་ཞིམ་པོ་སོགས་ཀྱིས་བདེ་བ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར།

Here is the second. *Suppose* on the other hand that *pleasure* itself *did* have some nature of its own. Consider then a person whose son had died, or someone similar: someone *stricken by* feelings of *grief or the like.* If your position were true, then *why wouldn't* it fill their heart with *joy,* why wouldn't it give them pleasure, when they had *something like a delicious* meal? It would have to do so, since delicious food or drink would give one a feeling of pleasure that had its own nature.

།སྟོབས་དང་ལྡན་པས་ཟིལ་མནན་ཕྱིར།
།གལ་ཏེ་དེ་མྱོང་མ་ཡིན་ན།
།གང་ཞིག་ཉམས་མྱོང་བདག་ཉིད་མིན།
།དེ་ནི་ཚོར་བ་ཇི་ལྟར་ཡིན།

"Because it was overcome by the strength,
Then in this case it would not
Be something experienced."
How could anything that wasn't
Something you had an experience of
Ever be a feeling?

འོ་ན་རེ་མྱ་ངན་གྱིས་གདུངས་པའི་དུས་བདེ་བ་དེས་སྐྱེས་ཡོད་ཀྱང་སྡུག་བསྔལ་སྟོབས་དང་

ལྡན་པས་ཟིལ་གྱིས་མནན་པའི་ཕྱིར་གལ་ཏེ་བདེ་བ་དེ་མྱོང་བ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། གང་ཞིག་ཉམས་སུ་མྱོང་བའི་བདག་ཉིད་མིན་པ་དེ་ནི་ཚོར་བ་བདེ་བ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཏེ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཉམས་སུ་མྱོང་བའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་བདེ་བ་སྟོབས་ལྡན་གྱིས་སྡུག་བསྔལ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཟིལ་གྱིས་མནན་པ་ལ་ཡང་ལན་དུ་སྦྱར་རོ།

One might raise the following objection:

> It is true that these things would give one pleasure even while you were being tormented by grief. The pleasure though *would be overcome by the strength* of the pain, and *in this case* the pleasure *would not be something* that was *experienced.*

But *how could anything that was not something that you had an experience of ever be a feeling* of pleasure? The fact is that it never would be, because it was never felt. [We read here a _ma_ before the _myong_ in the Tibetan, as also suggested by Khen Rinpoche.] You can apply this same response to a case where some strong feeling of pleasure was said to overcome a feeling of pain that had its own nature.

།སྡུག་བསྔལ་ཕྲ་མོ་ཉིད་དུ་ཡོད།
།འདི་ཡི་རགས་པ་བསལ་མིན་ནམ།
།དེ་ནི་དེ་ལས་གཞན་དགའ་ཙམ།
།ཞེ་ན་ཕྲ་ཉིད་དེ་ཡང་དེའི།

And if you say, "The pain
Is something extremely subtle;
Isn't the gross what's removed?
It's something which is different,
Nothing but a happiness."
But the subtle is still the same.

།གལ་ཏེ་བདེ་བ་སྟོབས་ལྡན་སྐྱེས་པའི་ཚེ་ཚོར་བ་སྡུག་བསྔལ་ཕྲ་མོ་ཉིད་དུ་ཡོད་པ་མྱོང་བས་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་མྱོང་བ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། ཚོར་བ་སྡུག་བསྔལ་ཕྲ་མོ་ཡོད་ན་བདེ་བ་སྟོབས་ལྡན་འདིས་སྡུག་བསྔལ་ལ་གནོད་པ་ཅི་ཞིག་བྱས་ནས་བདེ་བ་སྟོབས་ལྡན་མྱོང་བར་འཛོག

And what *if you say* now the following:

> When someone has a strong feeling of pleasure, they experience a kind of *pain* which *is something extremely subtle*—so it's not the case that you fail to experience even the slightest form of pain.

If one were experiencing some subtle form of pain, then how could it ever be the case that the strong feeling of pleasure inhibited it? How could you ever establish that the strong feeling of pleasure was even being felt?

བདེ་བ་སྟོབས་ལྡན་དེས་སྡུག་བསྔལ་འདིའི་རགས་པ་བསལ་བ་མིན་ནམ་སྙེ་ཡིན་པར་འདོད་ལ་སྡུག་བསྔལ་ཕྲ་མོ་དེ་ནི་བདེ་བ་ཆེན་པོ་དེ་ལས་གཞན་དགའ་བ་ཕྲ་མོ་ཙམ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། བདེ་བ་ཕྲ་བ་ཉིད་དེའང་བདེ་བ་དེའི་མཚན་ཉིད་ལས་མ་འདས་པས་བདེ་བ་ཕྲ་མོ་ཡིན་ན་བདེ་བ་ཡིན་དགོས་པས་སོ།

Someone may reply with the following:

> *Isn't* it the case that the strong feeling of pleasure *removes* a *gross* form of the pain? This is what we would say. The subtle form of the pain *is something which is* completely *different* from the great feeling of pleasure—it is, in a sense, *nothing but a* more subtle form of *happiness.*

But even if something is no more than a subtle form of pleasure we could still never escape the fact that it would have to possess the defining characteristics of pleasure. As such, anything which is a *subtle* form of pleasure must still be *this same* pleasure.

།གལ་ཏེ་འགལ་རྐྱེན་སྐྱེས་པས་ན།
།སྡུག་བསྔལ་སྐྱེས་པ་མིན་ན་ནི།
།ཚོར་བར་རྟོག་པ་མངོན་ཞེན་ཉིད།
།ཡིན་ཞེས་བྱ་བར་གྲུབ་མིན་ནམ།

Suppose you claim, "This creates
An incompatible condition, and so
You have no feeling of pain."
Isn't it though true
That we can say that you
Simply believe in conceptions?

།བདེ་ན་མྱ་ངན་གདུང་སོགས་ལ་ཞེས་པའི་སྐྱོན་སྤོང་བར་འདོད་ནས་གལ་ཏེ་བཟའ་བཏུང་ཞིམ་པ་སོགས་ལས་བདེ་བ་སྐྱེས་པའི་ཚེ་སྡུག་བསྔལ་དང་འགལ་བ་བདེ་བའི་རྐྱེན་སྐྱེས་པས་ན་དེའི་ཚེ་སྡུག་བསྔལ་སྐྱེས་པ་མིན་ནོ་ཞེ་ན། བདེ་སྡུག་གི་ཚོར་བ་རྟོག་པས་མངོན་པར་ཞེན་ཅིང་བཏགས་པ་ཙམ་ཉིད་ཡིན་ཞེས་བྱ་བར་གྲུབ་པ་མིན་ནམ་སྟེ་གྲུབ་པར་ཐལ། བཟའ་བཏུང་གཅིག་ཉིད་རྟོག་པའི་དབང་གིས་བདེ་སྡུག་གཉིས་ཀའི་རྒྱུར་བཏགས་པའི་ཕྱིར།

Suppose that yet another person, hoping to avoid the problems raised in the verse that talks about "Suppose pleasure did...to those stricken by grief or the like," makes this *claim:*

> Consider the point at which something like delicious food or drink gives you a feeling of pleasure. *This creates a condition* for pleasure which is *incompatible* with the pain, *and so,* at this particular point, *you have no feeling of pain.*

Isn't it though true that we can say that feelings of pleasure and pain are *simply conceptions* in whose existence *you believe?* That they are mere projections? It is true, because one and the same food or drink can be projected onto as being a cause of two different things: pleasure, and pain.

།དེ་ཉིད་ཕྱིར་ན་འདི་ཡི་ནི།
།གཉེན་པོ་རྣམ་དཔྱོད་འདི་བསྒོམ་སྟེ།
།རྣམ་བརྟགས་ཞིང་ལས་བྱུང་བ་ཡི།
།བསམ་གཏན་རྣལ་འབྱོར་པ་ཡི་ཟས།

Thus it is that one should
Meditate upon this analysis
As an antidote for that.
The deep meditation that grows from
The fertile field of careful examination
Is food for the serious practitioner.

གསུམ་པ་ནི། ཚོར་བ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ན་ཚོར་བ་བདེན་འཛིན་འདི་ཡི་གཉེན་པོར་ཚོར་བ་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་འདི་བསྒོམ་པར་བྱ་

སྡེ། རྣམ་པར་བརྟགས་ཤིང་དཔྱད་པའི་ཞིང་ལས་བྱུང་བའི་ཇི་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པའི་ལྷག་མཐོང་དང་། ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་མཐོང་སྒོམ་པའི་བསམ་གཏན་གོམས་པར་བྱས་ན་རྣལ་འབྱོར་པའི་རྟོགས་པའི་ལུས་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་ཞིང་རྒྱས་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་ཟས་ཞེས་བྱ་སྟེ་ཐ་མལ་པའི་ཟས་ཀྱིས་ལུས་རྒྱས་པར་བྱེད་པ་བཞིན་ནོ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་འདིས་ཐ་མལ་པའི་ལུས་ཀྱང་རྒྱས་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་ནས་རྩེ་གཅིག་ཏུ་མཉམ་པར་འཇོག་པ་ལ་འབད་པར་བྱའོ།

Here is the third section. Feelings are not something which have any nature of their own; and *thus it is that one should meditate upon this analysis* wherein—*as an antidote for that* tendency to see feelings as having some true existence of their own—you come to realize that they actually have no such nature.

This is because the special vision of emptiness, focused as it is upon the way things really are, *grows from the fertile field of this careful examination* and analysis. And the "body," in the sense of the realizations, of a *serious practitioner* grows ever stronger and farther by becoming completely accustomed to *the deep meditation* wherein one practices this special vision based upon meditative quietude. And this is why that deep meditation can be called a kind of *"food,"* for it is just like the ordinary food that makes the body grow further.

This state of single-pointed concentration, incidentally, also helps the ordinary body grow more and more. For all these reasons, we must make great efforts to reach that deep, balanced state of meditation where we remain one-pointedly in the realization of emptiness.

Contemplation Thirty
The Emptiness of the Mind

།ཡིད་ནི་དབང་རྣམས་ལ་མི་གནས།

།གཟུགས་སོགས་ལ་མིན་བར་ནའང་མིན།

The mind doesn't reside in the faculties,
Nor in the visual or the rest,
Nor somewhere in between.

།གསུམ་པ་སེམས་དྲན་པ་ཉེར་བཞག་བསྒོམ་པ་ལ་གཉིས། ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པ་རང་བཞིན་གྱིས་མེད་པར་བསྟན་པ་དང་། རྣམ་ཤེས་ལྔ་རང་བཞིན་གྱིས་མེད་པར་བསྟན་པའོ།

Here is the third section, which is meditating on deep awareness of one's mind. We proceed in two steps: demonstrating the fact that consciousness of the mind cannot exist by nature; and demonstrating the fact that the other five kinds of consciousness cannot exist by nature.

དང་པོ་ནི། ཡིད་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་དེ་དབང་པོ་དྲུག་པོ་རྣམས་ལ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་མི་གནས། གཟུགས་སོགས་ཡུལ་དྲུག་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་གནས་པ་མིན་ལ་དེ་དག་གི་བར་ནའང་སྟེ་དེ་གཉིས་ཚོགས་པ་ལའང་གནས་པ་མིན་ཏེ་དབུ་མ་ལ་འཇུག་པ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་གྱི་ཤིང་རྟའི་དཔྱད་པ་བདུན་དྲན་པར་བྱའོ།

Here is the first. *The mind* is not something which has any nature of its own, and this is because of the following reasons:

(1) It *does not reside,* through any nature of its own, with*in the* six *faculties;*

(2) It is *not* something which resides, through any nature of its own, with*in the* six objects of *visual* matter *or the rest;* and

(3) It is *not* something which resides *"somewhere in between"* these two—meaning in the combination of the two.

For this point one should recall the seven points in the analysis of a wagon, as found in _Entering the Middle Way._ [These are examining a wagon to see whether it is *self-existently:*

(1) its parts (in which case it would have to be as many as its parts);

(2) something unrelated to its parts (in which case it would be some externally existing "self," and no longer be a changing thing);

(3) something that depends upon its parts (in which case their relationship would have to be that of two completely separate things, like a bowl and the yogurt in the bowl—since the thing dependent was a self-existent other);

(4) something that its parts depend upon (similar problem);

(5) something that possesses its parts (again, something completely other than its parts, if it "possesses" them);

(6) the sum of its parts (independent of our projections, which cannot be); or

(7) some special visual outline of the wagon (if this were true, then the mental heaps, since they are not physical matter and cannot have shape or color, could not be included in the "person" or his "mind").]

།ནང་ཡང་སེམས་མིན་ཕྱི་མིན་ཞིང་།

།གཞན་དུ་ཡང་ནི་རྙེད་མ་ཡིན།

།གང་ཞིག་ལུས་མིན་གཞན་དུ་མིན།

།འདྲེས་མིན་ལོགས་སུའང་འགར་མེད་པ།

།དེ་ནི་ཅུང་ཟད་མིན་དེའི་ཕྱིར།

།སེམས་ཅན་རང་བཞིན་མྱ་ངན་འདས།

**The inside is not the mind,
Nor the outside, and neither
Can it be found somewhere else.
There exists none that's neither the body
Nor other; neither mixed nor an isolated,
Independent thing.**

> **Because it lacks even the**
> **Slightest bit, the one with the**
> **Mind is natural nirvana.**

།མུ་སྟེགས་པས་ནང་གི་བྱེད་པའི་སྐྱེས་བུས་བཏགས་པའི་ནང་ནའང་སེམས་རང་བཞིན་གྱིས་གནས་པ་མིན་ལ། ཕྱི་ལག་པ་སོགས་ལའང་གནས་པ་མིན་ཞིང་ཕྱི་ནང་ལས་གཞན་དུའང་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་རྙེད་པ་མ་ཡིན་ལ་གང་ཞིག་ལུས་མིན་ཞིང་དེ་ལས་གཞན་དུའང་བདེན་མིན་ལ། སེམས་དེ་ལུས་དང་འདྲེས་པ་མིན་ཞིང་ལུས་ལས་ལོགས་སུའང་ཡན་དགར་བ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པ་དེ་ནི་ཙུང་ཟད་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡོད་པ་མིན་པ་དེའི་ཕྱིར་སེམས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་དེ་ཉིད་རང་བཞིན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའོ།

Consider the so-called "inner agent," the "inner person" that the non-Buddhist schools say exists. *The mind* can*not,* through some nature of its own, reside in this sense *"inside," nor* can it reside somewhere *outside*—in the hand or the like. *Neither can it be found*, through some nature of its own, to be *somewhere else* than the inside or the outside.

Think of a mind that had some nature of its own: *one that was neither the body nor* truly something *other* than the body: think of a mind that was *neither mixed* with the body *nor an independent thing, isolated* from the body. *No* such thing *exists. And because it lacks even the slightest bit* of any natural way of being, *the mind* is completely empty of any nature of its own: and this itself *is* what we refer to as the *"natural* state of *nirvana."*

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life,* to accompany the Contemplations in Reading Seven

b2. Meditating on deep awareness of one's feelings

a3. Refuting the idea that the very essence of feeling could be something that existed by nature

a4. The fact that feelings of suffering could never exist by nature

[Contemplation Twenty-Nine begins here]

b4. The fact that feelings of pleasure could never exist by nature

c4. Advice that one should, therefore, maintain the practice in which one meditates upon the fact that feeling has no nature

[Contemplation Twenty-Nine ends here]

b3. Refuting the idea that the cause of feeling could exist by nature

a4. Refuting the idea that the interaction between a sense power and its object could exist by nature

b4. Refuting the idea that consciousness could by nature have interaction

c4. The fact that the contact which results from the interaction of the three does not exist by nature

c3. Refuting the idea that the object upon which feeling focuses could exist by nature

d3. Refuting the idea that the subject state of mind in an act of feeling could exist by nature

c2. Meditating on deep awareness of one's mind

a3. Demonstrating the fact that consciousness of the mind cannot exist by nature

[Contemplation Thirty is found here]

b3. Demonstrating the fact that the other five kinds of consciousness cannot exist by nature

d2. Meditating on deep awareness of objects

b1. Disproving any contention that the two truths would be incorrect

a2. Disproving the idea that our position is too extreme

b2. Disproving the idea that our position necessitates an endless regression

c2. Demonstrating the fact that there is no proof for the idea that consciousness and its object truly exist

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Eight: Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part VIII

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 35A-36B and 146A-151B, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Thirty-One
The Sliver of Diamond

།གསུམ་པ་བདག་མེད་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་དགོད་པ་ལ་གསུམ། རྡོ་རྗེ་གཟེགས་མའི་གཏན་ཚིགས་དང་། རྟེན་འབྲེལ་གྱི་གཏན་ཚིགས་དང་། ཡོད་མེད་སྐྱེ་འགོག་གི་གཏན་ཚིགས་སོ།

The third part, setting forth logical proofs to demonstrate that there is no self-nature, has three sections of its own: the proof known as the "sliver of diamond"; the proof based on dependent origination; and the proof based on refuting that neither a thing which does, nor does not, exist could ever grow.

།དང་པོ་ལ་ལྔ། རྒྱུ་མེད་དུ་སྐྱེ་བ་དགག་པ་དང་། རྟག་པའི་རྒྱུ་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་དགག་པ་དང་། གཙོ་བོ་རྟག་པ་ལས་སྐྱེ་བ་དགག་པ་དང་། རྒྱུ་མེད་དགག་པའི་དོན་བསྡུ་བ་དང་། བདག་གཞན་གཉིས་ཀ་ལས་སྐྱེ་བ་དགག་པའོ།

The first of these has five points of its own: refuting the idea that things could grow without a cause; refuting the idea that things could grow from something other than themselves which was also unchanging; refuting the idea that things could grow from a primal One which was unchanging; a summary of the refutation of the idea that things could grow without a cause; and a refutation of the idea that things could grow from both themselves and things other than themselves.

།རེ་ཞིག་འཇིག་རྟེན་མངོན་སུམ་གྱིས།
།རྒྱུ་རྣམས་ཐམས་ཅད་མཐོང་བ་ཡིན།
།པདྨའི་སྡོང་བུ་སོགས་དབྱེ་ནི།
།རྒྱུ་ཡི་དབྱེ་བས་བསྐྱེད་པ་ཡིན།
།རྒྱུ་དབྱེ་གང་གིས་བྱས་ཞེ་ན།
།སྔར་གྱི་རྒྱུ་དབྱེ་ཉིད་ལས་སོ།

Most often we can see,
With that which is shared throughout
The world, all the causes.
The great variety, things like the
Stem of a lotus, are caused
By a variety of causes.
If you ask what causes the variety
Of causes—they come from none other
Than a previous variety of causes.

དང་པོ་ནི། རྒྱང་ཕན་པ་སོགས་ན་རེ་རྨ་བྱའི་མདོངས་ཁྲ་ལ་སོགས་པ་འགའ་ཞིག་གིས་བྱེད་པར་མ་མཐོང་ལ། པད་མའི་འདབ་མའི་གཙུབ་པ་དང་འཇམ་ཤ་སོགས་དང་ཚེར་མའི་རྣོ་བ་སོགས་བྱེད་པ་པོ་སུས་ཀྱང་མ་བྱས་པས་ངོ་བོ་ཉིད་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན་དེ་ནི་མི་འཐད་དེ་

རེ་ཞིག་འཇིག་རྟེན་པའི་མངོན་སུམ་གྱིས་སྟོན་ཐོག་ལ་སོགས་པ་ཕྱི་ནང་གི་དངོས་པོ་ཕལ་ཆེ་བ་ལ་སྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་རྣམས་ཐམས་ཅད་མཐོང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་པད་མའི་སྡོང་བུའི་ཁ་དོག་དང་འདབ་མའི་གྲངས་སོགས་འབྲས་བུའི་དབྱེ་བ་ནི་རྒྱུའི་དབྱེ་བ་མི་འདྲ་བས་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ལ་རྒྱུའི་དབྱེ་བ་མི་འདྲ་བ་གང་གིས་བྱས་ཞེ་ན་སྔར་གྱི་རྒྱུ་མི་འདྲ་བའི་དབྱེ་བ་ཉིད་ལས་སོ།

Here is the first. The non-Buddhist school known as "Those who Reject the World," and other such groups as well, note the fact that there are things—like the patterns on a peacock—which don't seem as if anyone at all has made them; they say:

> Consider the roughness of a lotus petal, and its texture or other such qualities; think as well of the sharpness of a thorn, or the like. They just happen by their own nature; it's not as if someone made them that way.

Your idea though is incorrect. This is because *we can most often see*—even *with that* direct perception *which is shared throughout the world—all the causes* that create the vast majority of inner and outer working things, such as crops and the like. And *the great variety* of results—that is, *things like* the colors of *the stem of a lotus,* or the number of petals it has—*are* all *caused by a* great *variety* of different *causes. If you ask what* it is then that *causes* all *the* different *varieties of causes* themselves; the answer is that *they come from none other than a previous* set of a great *variety of causes.*

།ཅི་ཕྱིར་རྒྱུ་ཡིས་འབྲས་སྐྱེད་ནུས།
།སྔར་གྱི་རྒྱུ་ཡི་མཐུ་ཉིད་ལས།

How is it the causes can create them?
It's precisely due to the power
Of causes that came before.

།ཅིའི་ཕྱིར་རྒྱུ་མི་འདྲ་ན་ཡིས་འབྲས་བུ་མི་འདྲ་བ་བསྐྱེད་ནུས་ཞེ་ན་དེ་ལྟར་མི་ནུས་པའི་སྐྱོན་མེད་དེ་སྔར་གྱི་རྒྱུའི་མཐུ་ཉིད་ལས་རྒྱུ་མི་འདྲ་བས་འབྲས་བུ་མི་འདྲ་བ་སོ་སོར་བསྐྱེད་ནུས་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་དངོས་པོ་འདི་རྣམས་ཆོས་ཅན་རྒྱུ་མེད་མ་ཡིན་ཏེ་ཡུལ་དུས་རེས་འགའ་

སྐྱེ་བར་དམིགས་པའི་ཕྱིར་རོ།

One may ask the following question:

Just *how is it that* a variety of *causes can create* a variety of results?

There's no problem though with the idea: it's not as though they have no such power. *It is precisely due to the power of* the *causes that came before* them that a variety of causes is able to create a variety of individual results. This allows us then to state the following proof:

(1) Consider all these working things.
(2) It is not the case that they have no causes, because
(3) We can observe that they grow intermittently, in time and space.

[Please note that the *mi 'dra na* of the Tibetan should almost surely be read as *mi 'dra ba,* although both editions of the text available to us repeat this spelling. The meaning remains the same in either case.]

Contemplation Thirty-Two
What Emptiness is Empty Of

།དེ་ཉིད་དུ་ན་སྟོང་པ་ཉིད།
།སྒོམ་པ་དེ་ཕྱིར་མི་འཐད་འགྱུར།

For this very one, after all,
The meditation upon
Emptiness is wrong.

རྒྱུ་མཚན་དེ་ཉིད་དུ་ན་ཁྱོད་འདོད་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་བསྒོམ་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་མི་འཐད་པར་འགྱུར་ཏེ་དེ་འཇལ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་རྫུན་པ་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་ཅེ་ན་ཤེས་བྱ་ཆོས་ཅན། ཁོ་བོ་ཅག་ལ་སྟོང་ཉིད་འཇལ་བའི་ཚད་མ་རྫུན་པ་དང་དེས་བཞག་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱང་རྫུན་པ་ཡིན་པར་ཆེས་འཐད་དེ། རྟོག་པས་བདེན་པའི་དངོས་པོ་བཀག་པའི་དགག་པ་ངེས་པ་དེ་དགག་བྱའི་རྣམ་པར་ཤར་བ་ལ་རག་ལས་པའི་ཕྱིར།

One may make the following objection:

> *For this very* reason, it *is wrong* to say that *the meditation upon emptiness* which you propose is perfectly correct; the valid perception which perceives it is, *after all,* "deceptive."

We answer with a logical proof—

(1) Consider the entire body of existing phenomena.
(2) It is absolutely correct for us to assert both that the valid perception which perceives emptiness is itself deceptive, and that the emptiness which it establishes as existing is also deceptive, because
(3) When you understand, through the process of conceptualization, the refutation wherein we deny the existence of a working thing which exists in truth, you rely upon forming a mental image of the object whose existence we deny.

།བརྟགས་པའི་དངོས་ལ་མ་རེག་པར།

།དེ་ཡི་དངོས་མེད་འཛིན་མ་ཡིན།
།དེ་ཕྱིར་བརྫུན་པའི་དངོས་གང་ཡིན།
།དེ་ཡི་དངོས་མེད་གསལ་བར་བརྫུན།

One would never be able to
Grasp how something was
Devoid of being a thing
Without encountering that
Thing it was which one
Imagined it to be.
For this reason, the fact that the
Deceptive thing is not a thing
Is something clearly deceptive.

དེར་ཐལ། བརྟགས་པའི་དངོས་པོ་བདེན་གྲུབ་ལ་རྟོག་པས་མ་རེག་པར་ཇི་བདེན་གྲུབ་ཀྱི་རྣམ་པ་མ་ཤར་བར་བདེན་སྟོང་དེའི་དངོས་པོར་བདེན་མེད་དེ་རྟོག་པས་འཛིན་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེའི་ཕྱིར་དགག་བྱ་རྫུན་པའི་དངོས་པོ་གང་ཡིན་པ་དེ་མི་སྲིད་པས་དགག་བྱ་དེ་བཀག་པ་དེ་འདི་དངོས་མེད་གསལ་བར་རྫུན་ནོ།

And this really is the case, because *one would never be able to grasp,* through the process of conceptualization, *how something was devoid of being a thing* (how it lacked any true existence) *unless* one was first able to *"encounter"* (or conceptualize) *that thing it was which one "imagined it to be"* (meaning true existence); that is, unless one was first able to form a mental picture of what it was like to exist in truth. And *for this reason*—which means, because of *the fact that the "deceptive thing"* or object we deny is totally impossible—then the condition that remains when we have denied the existence of this object (meaning the fact that this object *is not a thing*) *is* itself *something* which is *clearly deceptive.*

།སྔ་མའི་དཔེ་ནི་རྟོག་པ་ལ་མོ་ཤམ་བུའི་རྣམ་པ་མ་ཤར་བར་མོ་ཤམ་བུ་ཤི་བའི་རྣམ་པ་མི་འཆར་བ་བཞིན་ནོ།

Here is an example to illustrate what we have just been talking about. Until such time as you are able to form a mental picture of the child of a barren woman, you can never form a picture of this same child dying.

།དགག་བྱ་བཀག་པའི་བདེན་སྟོང་བདེན་པར་གྲུབ་ན་རིག་ཤེས་རྗེས་དཔག་ལ་བདེན་སྟོང་སྣང་བ་བདེན་པར་གྲུབ་དགོས་ལ། དེ་ལྟ་ན་ཡ་གྱལ་བཀག་པའི་ཚོགས་པ་མི་སྲིད་ཅིང་དེ་ལ་དགག་བྱ་བདེན་པར་སྣང་བས་བདེན་སྣང་ཡང་བདེན་པར་གྲུབ་དགོས་ལ་དེ་ལྟ་ན་བདེན་གྲུབ་ཡོད་དགོས་ན་དེ་མེད་པའི་ཕྱིར། དེ་བཀག་པའི་བདེན་སྟོང་ཡང་རྫུན་པ་ཡིན་གྱི་བདེན་པར་མ་གྲུབ་བོ། །དེ་ནི་རྩ་ཤེ་ལས། གལ་ཏེ་མི་སྟོང་ཅུང་ཟད་ཡོད་ཅེས་སོགས་ཀྱི་དོན་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།

Consider the condition that remains after you have disproved the object that we deny: that is, the fact that there is no true existence. If this itself existed truly, then the image of the emptiness of true existence which presents itself to the mind working in a logical mode would itself have to exist in truth. It's moreover the case (1) that it is impossible for a collection of parts to be there when any one of its parts has been disproved; and (2) that, since the object we deny appears to exist in truth, this appearance of true existence would itself have to exist truly. And if this were all true, then true existence itself would have to be something that existed. But since it doesn't exist, then the voidness of true existence which remains after it has been disproved is itself something which is deceptive, rather than being something which exists in truth. This is the point being made in lines from <u>Root Wisdom</u> like the one which says, "If there were the least thing that were not empty, then..."

[The full popularized form of the lines being referred to by Gyaltsab Je reads:

> If there were the least thing that were not empty,
> Then how could emptiness itself exist?

The point is that, if emptiness itself were not empty, then nothing else could be either.]

།དེས་ན་རྨི་ལམ་བུ་ཤི་ལ།
།དེ་མེད་སྙམ་པའི་རྣམ་རྟོག་ནི།
།དེ་ཡོད་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཡི།
།གེགས་ཡིན་དེ་ཡང་བརྫུན་པ་ཡིན།

Therefore when a child dies
In a dream, the state of mind which
Imagines that he's gone blocks out
The state of mind imagining that
He is still there, despite the fact
That it's all deceptive.

།བདེན་གྲུབ་ཀྱི་སྤྱི་མ་ཤར་བར་བདེན་སྟོང་ལེགས་པར་མི་ངེས་པས་སྟོང་ཉིད་ངེས་པ་དགག་བྱའི་ཚད་འཛིན་ལ་མཁས་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །རྒྱུ་མཚན་དེས་ན་དཔེར་ན་རྨི་ལམ་དུ་བུ་ཤི་བ་དམིགས་པ་ལ་བུ་དེ་མེད་སྙམ་པའི་རྣམ་རྟོག་ནི་བུ་དེ་ཡོད་སྙམ་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་གེགས་ཡིན་ཡང་རྨི་ལམ་གྱི་སྤང་གཉེན་གཉིས་པོ་དེ་ཡང་རྫུན་པ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་གཉེན་པོ་རྫུན་པས་སྤང་བྱ་རྫུན་པ་འཇོམས་པ་དང་། ཚད་མ་རྫུན་པས་གཞལ་བྱ་རྫུན་པ་འཇལ་བ་མི་འགལ་ལ་གྲངས་ཅན་གྱིས་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་བདེན་གྲུབ་ཏུ་ཁས་བླངས་པས་ཚད་མ་རྫུན་པ་འཛོག་མི་ཤེས་པས་མི་མཚུངས་སོ།

Unless one is able to form a mental image of what it would be like for something to exist in truth, one can never understand the emptiness of this true existence well. Therefore those who hope to understand emptiness must become masters of the art of defining for themselves just what the object we deny is.

Therefore, for this reason, think of the example of *a dream in* which you see your *child die. The state of mind* where you *imagine that the child is gone blocks out the state of mind* where you *imagine that the child is still there, despite the fact that* the state of mind being eliminated and the state of mind that works against it are both just *deceptive,* just a dream.

Here our case is the same. It is absolutely no contradiction to say that a corrective state of mind which is deceptive can destroy an undesirable state of mind which is also deceptive, or that a valid perception which is deceptive can perceive an object which is also deceptive.

Those of the non-Buddhist school called the "Numerists," on the other hand, assert that all knowable objects exist in truth; and so they don't understand how to establish the existence of a valid perception which is deceptive. The problems you have raised therefore don't apply equally to us.

Contemplation Thirty-Three
Things are Empty Because They are Dependent

།གཞན་ནས་འོངས་པའང་མ་ཡིན་ལ།
།གནས་པ་མ་ཡིན་འགྲོ་མ་ཡིན།
།རྨོངས་པས་བདེན་པར་གང་བྱས་འདི།
།སྒྱུ་མ་ལས་ནི་ཁྱད་ཅི་ཡོད།

They are not something that comes
From somewhere else, nor
Do they stay or go.
What difference is there between
An illusion, and that object which
Dark ignorance imagines true?

།སྒྱུ་མས་སྤྲུལ་པ་གང་ཡིན་དང་།
།རྒྱུ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་གང་སྤྲུལ་པ།
།དེ་ནི་གང་ནས་འོངས་གྱུར་ཅིང་།
།གང་དུ་འགྲོ་བའང་བརྟག་པར་གྱིས།

Consider a thing a magician
Creates, and things which are
Created by causes.
Examine where it is
That they came from,
And where it is they're going.

།གཉིས་པ་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་གཏན་ཚིགས་ནི། ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་རྨོངས་པ་མ་རིག་པས་བདེན་པར་གང་བྱས་ཤིང་བཏགས་པའི་དངོས་པོ་འདི་སྒྱུ་མ་དང་རྨི་ལམ་དང་གཟུགས་བརྙན་སོགས་ལས་ནི་ཁྱད་ཅི་ཡོད་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པས་སྟོང་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་སྣང་བའི་ཕྱིར།

Here secondly is the proof which uses dependent origination. Consider now *that object which* ignorance, the *dark ignorance* which relates to mental affliction, *imagines* has some *true* existence; consider a working thing that exists nominally. *What difference is there between* this thing and *an illusion,* or a dream, or a reflection in a mirror, or anything of the like? This is because, despite the fact they are empty of any nature of their own, they still appear to have such a nature.

སྒྱུ་མ་མཁན་གྱིས་སྤྲུལ་པ་སྒྱུ་མའི་རྟ་གླང་སོགས་གང་ཡིན་པ་དང་རྒྱུ་རྐྱེན་རྣམས་ཀྱིས་ནི་གང་སྤྲུལ་པའི་དངོས་པོ་དེ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་ན་སྐྱེས་པའི་ཚེ་གཞན་ནས་འོང་དགོས་ཤིང་། འགགས་པའི་ཚེ་གཞན་དུ་འགྲོ་དགོས་ན་གང་ནས་འོངས་པར་འགྱུར་ཞིང་གང་དུ་འགྲོ་བ་འང་རྟག་པར་གྱིས་ཏེ་འགྲོ་འོང་རང་བཞིན་མེད་པས་གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་ཆོས་ཅན། རང་བཞིན་གྱིས་མེད་དེ་རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དཔེར་ན་གཟུགས་བརྙན་བཞིན་ཞེས་པའོ།

Consider next some*thing* like an illusory horse or an elephant, or anything of the sort, *created* by *a magician*. *And* think too of the working *things* that are *created by causes* and conditions. Suppose that these things had some nature of their own. When they started then they would have to be *something that comes from somewhere else,* and when they stopped they would have to *go* to somewhere else.

Try to *examine* though *where it is that they came from, and where it is they are going.* The coming and going have no nature of their own, and so we can state the following proof:

> Consider the person and the heaps that are his parts.
> They have no nature of their own, because
> They are examples of dependent origination.
> They are, for example, like a reflection in a mirror.

[Please note that the Tibetan *rtag par gyis* here should be read *brtag par gyis,* as in the root text. We have left the original spelling because both editions available to us read it this way.]

།གང་ཞིག་གང་ནི་ཉེ་བ་ཡིས།
།མཐོང་གྱུར་དེ་མེད་ན་མིན་པ།

།བཅོས་སུ་གཟུགས་བརྙན་དང་མཚུངས་པ།
།དེ་ལ་བདེན་ཉིད་ཇི་ལྟར་ཡོད།

Consider the things which we see,
Because of proximity to certain
Ones; they can't without.
They are artificial, and the same
As a reflection; how
Could they have any truth?

།འདུ་བྱེད་དང་མྱུ་གུ་ལ་སོགས་པའི་འབྲས་བུ་གང་ཞིག་མ་རིག་པ་དང་ས་བོན་ལ་སོགས་པའི་རྒྱུ་གང་དང་ནི་ཉེ་བ་ཡིས་སྐྱེ་བ་མཐོང་བར་འགྱུར་བ་རྒྱུ་དེ་དག་མེད་ན་སྐྱེ་བ་མིན་པ་བཅོས་བུ་ཡིན་པས་གཟུགས་བརྙན་དང་མཚུངས་པ་དེ་ལ་བདེན་པར་གྲུབ་པ་ཉིད་ཇི་ལྟར་ཡོད་དེ་མེད་དོ།

Consider "factors" [referring to immature karma, the second of the twelve links in the chain of dependent origination], and various results such as sprouts or the like—*things which we see* grow *because of* their *proximity to certain* causes; that is, ignorance [referring to the first link] and seeds. *These* things *are artificial: they cannot* grow *without* their causes, and thus they are just *the same as a reflection* in a mirror. [That is, they look like the real thing, but they are not.] *How* then *could* we ever say that *they have any true* existence? They never would.

།སྒྱུ་མ་ཞེས་པ་བཞིས་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རྟགས་ཀྱི་ཁྱབ་པ་བསྒྲུབ་པ་དང་། དེ་ནས་རྐང་པ་ཕྱེད་དང་གསུམ་གྱིས་གཏན་ཚིགས་དང་། དེ་ནས་ཕྱེད་ཀྱིས་དཔེ་དང་ཐ་མས་དམ་བཅའ་བསྟན་ཏོ། །རྒྱས་པར་ཤེས་པར་འདོད་ན་འཇུག་པའི་རྣམ་བཤད་ཆེན་མོ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ།

The four lines [in Tibetan, six in the English] of the root text which speak of a magician function to express the truth of the "element of necessity" in the proof of emptiness using the principle of dependent origination. [This is one part of a syllogism in Buddhist logic; in this case, it would be expressed as, "If something is an example of dependent origination, it cannot exist in truth."]

The next two and a half lines [in the Tibetan, four and a half in the English] express the "element of the reason." [Which in this case would be "they are examples of dependent origination."]

The following half of a line [in the Tibetan, two halves in the English] expresses the "element of a concordant example." [Meaning, here, something other than the object under discussion which is—like this object itself—both something which does not exist in truth and which is an example of dependent origination.]

The final line [in the Tibetan, one and a half in the English] then expresses the assertion. [That is, "All inner and outer working things lack any true existence."]

If you are interested in more detail on this subject, you should consult the *Great Exposition on "Entering the Middle Way"*.

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life*, to accompany the Contemplations in Reading Eight

c1. Setting forth logical proofs to demonstrate that there is no self-nature

a2. The proof known as the "sliver of diamond"

a3. Refuting the idea that things could grow without a cause

[Contemplation Thirty-One is found here]

b3. Refuting the idea that things could grow from something other than themselves which was also unchanging

a4. Inquiring about what the idea of the "Lord of Power" refers to, and then refuting it

b4. The fact that, if something were unchanging, it could never act as the cause for all things that depend on conditions

c4. A refutation of the idea that atomic particles could be unchanging, or have no cause, accomplished by recalling the explanation that occurred earlier

c3. Refuting the idea that things could grow from a primal One that was unchanging

a4. Stating the opponent's belief

b4. Shattering this belief

a5. Actually shattering the belief

a6. Refuting the idea that a partless, unchanging primal One could ever be the nature of the expressions of existence

b6. Refuting the idea that these expressions could be unchanging

c6. Refuting the idea that it is impossible for a result that did not already exist before to ever grow

b5. Demonstrating that the problems raised do not apply equally to the Middle-Way School's own beliefs

[Contemplation Thirty-Two is found here]

d3. A summary of the refutation of the idea that things could grow without a cause

e3. A refutation of the idea that things could grow from both themselves and things other than themselves

b2. The proof based on dependent origination

[Contemplation Thirty-Three is found here]

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Nine: Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part IX

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 36B-36B and 151B-153A, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Thirty-Four
The Emptiness of Becoming and Ending

།གསུམ་པ་ཡོད་མེད་སྐྱེ་འགོག་གི་གཏན་ཚིགས་ལ་གསུམ། གཏན་ཚིགས་བསྒྲུབས་ནས་སྐྱེ་བ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་དགག་པ་དང་། དེས་འགག་པ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཁེགས་པ། དེས་ན་སྲིད་ཞི་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་གྲུབ་པའོ།

Here is the third section, the proof based on refuting that neither a thing which does nor does not exist could ever grow. This section itself has three steps: making the proof, and thus refuting the idea that the arising of things could exist by nature; using this same proof to disprove that the ending of things could exist by nature; and showing how this proves that suffering existence and the state of peace have one quality which is totally equivalent.

།དངོས་པོ་ཡོད་པར་གྱུར་པ་ལ།
།རྒྱུ་ཡིས་དགོས་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད།
།འོན་ཏེ་དེ་ནི་མེད་ན་ཡང་།
།རྒྱུ་ཡིས་དགོས་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད།

Suppose that working things
Did have some; what need
Would there be for causes?
And even if these didn't
Exist, what need again
Would there be for causes?

དང་པོ་ནི། དངོས་པོ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པར་གྱུར་པ་ལ་རྒྱུ་ཡིས་དགོས་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད་པ་བསྐྱེད་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོན་ཏེ་འབྲས་བུ་དེ་ནི་མེད་ན་ཡང་རྒྱུ་ཡིས་དགོས་པ་ཅི་ཞིག་ཡོད་དེ་བསྐྱེད་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འབྲས་བུ་ཐམས་ཅད་རྒྱུའི་དུས་ན་མེད་པ་སྐྱེ་བ་ཤ་སྟག་ཡིན་པས་དེ་འགོག་པ་མ་ཡིན་གྱི་གཏན་མེད་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ཡིན་ནོ།

Here is the first. *Suppose that working things had some* nature of their own. *What need* then *would there be for causes?* They wouldn't have to make anything grow. *And even if these* results didn't exist, then *what need again would there be for causes?* They would never be able to make anything grow either. Incidentally, the fact is that no result at all ever exists at the time that its cause is present, and this is invariably the way that things grow; so this is not what we are denying in the present case. Rather, we are denying that something that could never exist at all could grow.

།འབྲས་བུ་ཡོད་པ་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ཡང་གྲངས་ཅན་རྒྱུ་དུས་སུ་ཡོད་པར་འདོད་པ་དང་ཐལ་ཆེར་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པར་འདོད་པ་འགོག་པ་ཡིན་གྱི་སྐྱེས་ཟིན་པའི་ཕྱིར་བསྐྱེད་མི་དགོས་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་ཟེར་བ་ནི་རིགས་པའི་ལམ་ལས་འདས་པའོ། །དེས་ན་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་རྒྱུ་འབྲས་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ་དང་གཟུགས་བརྙན་ཁས་ལེན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།

And suppose next that we are denying that a result which did exist could grow. What we deny in this case is the kind of result that the Numerists posit—one that could exist at the time of its cause; as well as the result which the majority of schools accept, which is one that could have any nature of its own. To say though that "Because something has already grown, it is not necessary for the cause to make it grow," would be beyond all logic. The point then is that we are asserting that cause and effect are empty of any nature of their own; that they are like an illusion, or the reflection of an image in the mirror.

།བྱེ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་རྒྱུ་ཡིས་ཀྱང་།
།དངོས་པོ་མེད་པ་བསྒྱུར་དུ་མེད།
།གནས་སྐབས་དེ་དངོས་ཇི་ལྟར་ཡིན།
།དངོས་འགྱུར་གཞན་ཡང་གང་ཞིག་ཡིན།

You could have billions of causes,
But still never turn
A thing that didn't function.
How can the condition become
A functioning thing? To become so
It could be no other one.

།དངོས་མེད་རྒྱུའི་བྱེད་པའི་ཡུལ་དུ་མི་རུང་བར་བསྒྲུབ་པ་ནི་ཡོད་པ་གྲུབ་ཟིན་པས་བསྐྱེད་མི་དགོས་ཀྱང་མེད་པ་ཅིའི་ཕྱིར་མི་འབྱུང་ཞེ་ན་བྱེ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་རྒྱུ་ཡིས་ཀྱང་དངོས་པོ་མེད་པ་དངོས་པོར་བསྒྱུར་དུ་མེད་དེ། དངོས་མེད་དངོས་པོར་སུ་གང་གིས་ཀྱང་བྱ་བར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར།

What follows next is a proof that a thing without any function could never be the object of the functioning of a cause. In this regard, someone might make the following claim:

> Since a result that already existed would already have occurred, there would be no need for its cause to produce it. Why though is it that you say a result which does not exist cannot occur?

The fact though is that *you could have* literally *billions of causes* involved, *but* you could *still never turn something that* was *not* a *functioning* thing into something

that was: there is nothing at all that could ever make something that was not a functioning thing into something that was.

འགྱུར་ན་དངོས་མེད་ཀྱི་གནས་སྐབས་མ་བཏང་བའམ་བཏང་ནས་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན་དངོས་མེད་ཀྱི་གནས་སྐབས་དེ་དངོས་པོ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཏེ་དོན་བྱེད་ནུས་པ་དང་མི་ནུས་པའི་གནས་སྐབས་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ།

And if you say it is possible, then let us ask you a question. When this happens, then which of the following is the case: does the thing which is not functioning *not* lose its condition of being something which does not function, or *does* it? If you say it does not, then *how can* you claim that *the condition* of not functioning could *become a thing that did function?* After all, the condition of being able to perform a function is something completely inconsistent with the condition of being unable to perform a function.

།གཉིས་པ་ལྟར་ན་དངོས་པོ་དང་དངོས་མེད་ལས་དངོས་པོར་འགྱུར་རྒྱུ་གཉིས་ལས་གཞན་ཡང་གང་ཞིག་ཡིན་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ།

And suppose you say the latter, [that it *does* lose its condition, and becomes something else;] this is impossible, because there are only two ways that something could *become a functioning thing:* either from being a functioning thing, or from being a thing which doesn't function. *No other one* is possible.

།མེད་ཆེ་དངོས་ཡོད་སྲིད་མིན་ན།
།དངོས་པོ་ཡོད་པར་ནམ་ཞིག་འགྱུར།
།དངོས་པོ་སྐྱེས་པར་མ་གྱུར་པར།
།དངོས་མེད་དེ་ནི་འབྲལ་མི་འགྱུར།
།དངོས་མེད་དང་ནི་མ་བྲལ་ན།
།དངོས་པོ་ཡོད་པའི་སྐབས་མི་སྲིད།

It's impossible for it to be
Functioning while it does not;
When could it become functioning?
Until such time as the functioning
Was produced, it could never
Lose its not functioning.

Until such time as it did lose
Not functioning, the condition
Of doing so would be impossible.

།གཞན་ཡང་དངོས་མེད་ཀྱི་གནས་སྐབས་མ་བཏང་ན་དངོས་པོར་མེད་པའི་ཚེ་དངོས་པོར་ཡོད་པ་སྲིད་པ་མིན་ན་དངོས་པོ་ཡོད་པར་ནམ་ཞིག་འགྱུར་ཏེ་མེད་པའི་དུས་ན་དངོས་པོ་མ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར།

Suppose moreover that the thing which doesn't function <u>*does not*</u> lose its condition of being a thing which doesn't function when it is the object of a cause. *It is* completely *impossible for* anything *to be* a *functioning* thing *while it* is a thing which *does not* function. *When* then do you imagine *it could* be that this *became* a *functioning* thing? A functioning thing could never grow so long as the thing was something that didn't function.

གཞན་ཡང་དངོས་མེད་ཀྱི་གནས་སྐབས་བཏང་ནས་འགྱུར་ན་དངོས་པོ་སྐྱེས་པར་མ་གྱུར་པར་དངོས་མེད་དང་ནི་བྲལ་བར་མི་འགྱུར་ལ་དངོས་མེད་དང་ནི་མ་བྲལ་ན་དངོས་པོར་ཡོད་པའི་སྐབས་མི་སྲིད་དེ་གནས་སྐབས་གཉིས་འགལ་བའི་ཕྱིར།

Suppose again that it became a functioning thing after it <u>*did*</u> lose its condition of being a thing which didn't function. *Until such time as the functioning* thing *was produced, it could never lose its* condition of being a thing which *didn't function;* but *until such time as it did lose* the condition of *not functioning,* it *is* an *impossibility* that it could take on *the condition of having a function*—for the two conditions are mutually exclusive.

།དངོས་པོའང་མེད་པར་འགྱུར་མིན་ཏེ།
།རང་བཞིན་གཉིས་སུ་ཐལ་འགྱུར་ཕྱིར།

A thing that does function could never
Be what didn't either:
It would have to have two natures.

དངོས་མེད་དངོས་པོར་མི་འགྱུར་བ་དེ་བཞིན་དུ་དངོས་པོའང་དངོས་པོ་མེད་པར་འགྱུར་བ་མིན་ཏེ་ཕྱེད་དངོས་པོ་དང་ཕྱེད་དངོས་མེད་ཡིན་ན་གཅིག་ཉིད་རང་བཞིན་གཉིས་སུ་གྲུབ་པར་

ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། རིགས་པ་འདི་དག་གིས་ཡེ་མེད་དང་དངོས་པོར་མེད་པ་མཐའ་དག་སྐྱེ་བ་བཀག་པ་ཡིན་ནོ།

A thing that doesn't function could never become a thing that did; just so, *a thing that does function could never be*come a thing *that didn't either.* If a thing were half something that functioned and half something that didn't function, then a single thing *would have to have two* different *natures,* and this again is impossible.

This same kind of reasoning can be used for disproving both the idea that something which didn't exist at all could grow, and the idea that any of the things which have no function could ever grow.

།མྱུ་གུ་ཆོས་ཅན་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་དེ་ཡོད་པ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའང་མི་སྐྱེ་མེད་པ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའང་མི་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར། དཔེར་ན་མོ་ཤམ་གྱི་བུ་བཞིན་ནོ།

Consider then a sprout.
It cannot grow through any nature of its own, because
Neither can a thing which exists and which has a nature of its own ever grow, nor can a thing which does not exist and which has a nature of its own ever grow.
It is like, for example, the child of a barren woman.

།རྒྱུའི་དུས་ན་མེད་པ་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ནའང་རྒྱུའི་དུས་ན་མེད་ཀྱང་སྐྱེས་པའི་ཚེ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པར་སྐྱེ་བ་འགོག་པ་ཡིན་པས་དགག་བྱ་ལ་ཁྱད་པར་སྦྱར་བའོ།

Disproving the idea that something which does not exist at the time of its cause could ever grow also serves to disprove the idea that something which does not exist at the time of its cause, but which then grows into something which has a nature of its own, could ever grow either. Learn to make the distinction between the two ideas being refuted here.

།དེ་ལྟར་འགག་པ་ཡོད་མིན་ཞིང་།
།དངོས་པོའང་ཡོད་མིན་དེ་ཡི་ཕྱིར།
།འགྲོ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི།
།རྟག་ཏུ་མ་སྐྱེས་མ་འགགས་ཉིད།

It's equally true that the ending
Has none, neither does
A functioning thing have any.
All of the events of the world
Are things that have never
Begun or ended through any.

གཉིས་པ་ནི། སྔར་གོང་དུ་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་ཚུལ་གྱིས་སྐྱེ་བ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པ་དེ་ལྟར་ན་འགག་པ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡོད་པ་མིན་ཞིང་དངོས་པོའང་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པ་མིན་པ་དེའི་ཕྱིར། འགྲོ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི་རྟག་ཏུ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་སྐྱེས་པ་དང་མ་འགགས་པ་ཉིད་དང་བཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཉིད་དོ།

Here is the second point, [which is using this same proof to disprove that the ending of things could exist by nature]. With the foregoing we have explained how the arising of things could never have any nature of its own. *It is equally true that the ending* of things is *not* something which *has* any nature of its own. *Neither* is any *functioning thing* anything which *has any* nature of its own. And for this reason we can say that *all of the events of the world are things that have never* either *begun or ended through any* nature of their own; they are nothing but peace—that is, what we call "nirvana by nature."

།འགྲོ་བ་རྨི་ལམ་ལྟ་བུ་སྟེ།
།རྣམ་པར་དཔྱད་ན་ཆུ་ཤིང་འདྲ།

Events are like a dream;
If you analyze them, then
They are just like cane.

གསུམ་པ་ནི། སྲིད་པའི་འགྲོ་བ་རྨི་ལམ་ལྟ་བུ་སྟེ་རང་བཞིན་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པ་ལ་བྱ་བྱེད་མ་འདྲེས་པ་སོ་སོར་གནས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་རྣམ་པར་དཔྱད་ན་ཆུ་ཤིང་དང་འདྲ་སྟེ་ཚུགས་ཐུབ་པ་ལྟར་སྣང་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའི་སྙིང་པོ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པའི་ཕྱིར།

Here is the third point, [which is showing how all this proves that our suffering existence and the state of peace have one quality which is totally equivalent]. The *events* of this suffering life *are like a dream;* this is because they lack the slightest bit of any nature of their own, and yet still exhibit all the workings of actions and the objects of actions, without any confusion of the two. *If you analyze these* events with the logic that examines suchness, then you find that *they are just like* a hollow piece of *cane:* although they appear to have some substantial existence, they lack even the tiniest bit of any essence, any nature of their own.

དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱད་པར་འགྲོ་མི་འགྲོའི་ས་ཚིགས་ནི་མིང་གི་ཐ་སྙད་བཏགས་པ་ཙམ་གྱིས་མ་ཚིམ་པར་ཐ་སྙད་འཇུག་པའི་གཞི་ཇི་ལྟར་ཡོད་ཚོལ་འདོད་ནས་དཔྱོད་པ་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ལ་དཔྱོད་པར་འགྲོ་ལ། དེ་ལྟར་མིན་པར་ཐ་སྙད་བཏགས་ཙམ་གྱིས་ཚིམས་ནས་ལྷ་སྦྱིན་འོངས་མ་འོངས་སོགས་དཔྱོད་པ་ན་ཐ་སྙད་ཀྱི་དཔྱོད་པ་ཡིན་ནོ།

Here is the milepost for checking whether or not what you are doing qualifies as an examination into suchness. Suppose you decide not to be satisfied just with an object which is no more than something created by concepts, something that exists only nominally. If you resolve then to go and seek the thing which your concept or term applies to, then what you are doing qualifies as an examination into suchness. And suppose that you proceed in the other way—that is, suppose you decide to simply remain satisfied with the fact that something is no more than a creation of terms or projections. If you then proceed to examine how it is that John goes, or stays, or anything of the like, then you are performing what we would call an analysis into terms or projections.

།མྱ་ངན་འདས་དང་མ་འདས་པའང་།

།དེ་ཉིད་དུ་ན་ཁྱད་པར་མེད།

From the point of view of suchness,
There is no difference between
Reaching nirvana and failing to.

།འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་སྡིག་པའི་འཆིང་བ་ལས་གྲོལ་བའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དང་འཁོར་བའི་བཙོན་རར་ཆུད་པའི་མྱ་ངན་ལས་མ་འདས་པའང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་ཁྱད་པར་མེད་དེ་

སྲིད་པ་དང་ཞི་བ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་དུ་མཚུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།

Consider now the condition of *reaching nirvana,* where you are freed from the shackles of suffering life—from desire and the rest, *and* the condition of *failing to* reach nirvana—that is, of being thrust into the prison of cyclic existence. *From the point of view of* their *suchness, there is no difference between* these two. This is because a suffering existence and peace itself are totally equivalent in being empty of any nature of their own.

།ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱལ་པོ་ལས། སྲིད་པའི་འགྲོ་བ་རྨི་ལམ་ལྟ་བུ་སྟེ། །འདི་ལ་མི་སྐྱེ་སུ་ཡང་འཆི་བ་མེད། །ཅེས་སོགས་དང་། འཕགས་པ་ཉེ་བ་འཁོར་གྱིས་ཞུས་པ་ལས་ཆོས་ཀྱི་རང་བཞིན་དག་ལ་གཞལ་བྱས་ན། །འབྲས་བུ་ཀུན་མེད་འབྲས་བུ་ཐོབ་པའང་མེད། །ཅེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།

This same point is made in lines like the following, from the *King of Concentration:*

Those who live in cyclic existence
Are similar to a dream;
No one here is ever born,
And no one ever dies.

There are also words such as those found in the *Sutra Requested by the Realized Being Upali:*

For anyone who attempts to judge
The various natures of things,
There are no goals at all, and neither
Achieving any goals.

Contemplation Thirty-Five
The Emptiness of Love and Hate

།དེ་ལྟར་སྟོང་པའི་དངོས་རྣམས་ལ། །ཐོབ་པ་ཅི་ཡོད་ཤོར་ཅི་ཡོད།

Consider this way all empty,
Working things: how could
There be any gain or loss?

དང་པོ་ནི། སྔར་གོང་དུ་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་ཚུལ་དེ་ལྟར་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རང་བཞིན་གྱི་ངོས་ནས་གཞལ་ན་རྙེད་པ་གང་གིས་ཆགས་པར་འགྱུར་བ་ཐོབ་པ་ཅི་ཡོད་རྙེད་པ་གང་ཞིག་ཤོར་བས་ཁོང་ཁྲོ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་ཤོར་བ་ཅི་ཡོད་དེ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ལ།

Here is the first point, [which is a description of the way things really are]. Suppose that you do, in *this way* (meaning in the manner described above), *consider all* these *working things, empty* as they are of any nature of their own. And you judge them to see if they have any nature that comes from their own side. *How* then *could there be any gain* that you would feel attracted to; how could you ever obtain anything? And how too could there ever be any *loss* that would make you feel angry; how could you ever lose anything? Neither one exists in the slightest.

།གང་གིས་རིམ་གྲོ་བྱས་པའམ། །ཡོངས་སུ་བརྙས་པའང་ཅི་ཞིག་ཡོད། །བདེ་བའང་སྡུག་བསྔལ་གང་ལས་ཡིན། །མི་དགར་ཅི་ཡོད་དགར་ཅི་ཡོད། །དེ་ཉིད་དུ་ནི་བཙལ་བྱས་ན། །གང་ཞིག་སྲེད་ཅིང་གང་ལ་སྲེད།

> **How could anyone ever**
> **Do you any honor then,**
> **Or any insult either?**
> **Where would pleasure or pain**
> **Ever come from? How could**
> **There be what you want or don't?**
> **If you look from this point of view,**
> **Who feels the craving,**
> **And what is it they crave for?**

གང་གིས་རིམ་གྲོ་བྱས་པའམ་ཡོངས་སུ་བརྙས་པའི་ཕན་པ་བྱས་པ་དང་གནོད་པ་བྱས་པའང་ཅི་ཞིག་ཡོད་གང་ཞིག་ཐོབ་པ་དང་སྤང་བའི་དོན་དུ་འབད་པ་བྱེད་པ་བདེ་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱུ་བདེན་པ་བ་གང་ལས་ཡིན་འདོད་བྱ་མ་ཡིན་པ་དང་། འདོད་བྱ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའི་མི་དགར་ཅི་ཡོད་དགར་ཅི་ཡོད་གནས་ལུགས་ཀྱི་དོན་ལ་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དེ་ཉིད་དུ་ནི་བཙམ་བྱས་ན་སྲེད་པ་སྐྱེ་བའི་གཞི་གང་ལ་སྲེད་པ་པོ་གང་ཞིག་སྲེད་ཅིང་དམིགས་པ་གང་ལ་སྲེད་དེ་སྲེད་པའི་འཁོར་གསུམ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ།

How could anyone ever do you any honor then, or any insult either? How could they ever help you, or hurt you? What would there be to strive to get? What would there be to work to get rid of? *Where would pleasure or pain ever come from?* What could ever cause them? *How could there* ever *be* the things you *don't* want, *or* the things *you* do *want?* How could there ever be anything with its own nature that made you happy, or made you unhappy?

Use the logic where you examine the true nature of things. *If you look* at it *from this point of view,* you see that none of the three elements in a situation has any nature of its own: When you crave something, where is the fact of craving? And *who* is it that is *feeling the craving? And what is it* that *they* feel the *craving for?*

> །དཔྱད་ན་གསོན་པོའི་འཇིག་རྟེན་འདི།
> །གང་ཞིག་འདིར་ནི་འཆི་འགྱུར་ཏེ།
> །འབྱུང་འགྱུར་གང་ཡིན་བྱུང་གྱུར་གང་།
> །གཉེན་དང་བཤེས་ཀྱང་གང་ཞིག་ཡིན།

You should analyze
Those alive in the world;
Who is it that dies here?
Who is it that comes,
And who that went? Who is
The relative, who the friend?

།དེ་ལྟར་ལས་དང་ལས་གསོག་པ་པོ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ལ་དཔྱད་ན་གསོན་པོའི་འཇིག་རྟེན་སེམས་ཅན་འདི། གང་ཞིག་སྲིད་པ་འདིར་ནི་འཆི་འགྱུར་ཏེ། འཆི་བ་རང་བཞིན་གྱིས་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། ཚེ་ཕྱི་མ་འབྱུང་འགྱུར་གང་ཡིན་སྐྱེ་བ་སྔ་མར་འབྱུང་འགྱུར་གང་། ཕན་འདོགས་པའི་གཉེན་གང་ཡིད་དུ་འོང་བའི་བཤེས་ཀྱང་གང་ཞིག་ཡིན་ཏེ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་དོ། །དེ་ལྟར་གནས་ལུགས་ཀྱི་དོན་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱས་ནས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཆོས་བརྒྱད་རོ་སྙོམས་པ་ལ་འབད་པར་བྱའོ།

You should in this same way *analyze* karma, the person collecting the karma, and so on. When you look at all these beings, all *those* who are *alive in the world, who is it* then *that dies here* in this suffering existence*?* Death itself is nothing that has any nature of its own.

Who is it that is going to *come* and take the future life*? Who* is it *that went* and took the last life*? Who is the relative* that is helping you so much*? Who* is *the friend* you feel so attracted to*?* None of them has the least nature of their own. You must thus come to comprehend the real nature of things, and make great efforts to neutralize the eight worldly thoughts within you.

[The eight worldly thoughts consist of having the following emotions, <u>*based on a misperception of reality:*</u>

1) Being happy when we acquire some thing,
2) And unhappy when we don't.
3) Being happy when we feel good,
4) And unhappy when we don't.
5) Being happy when we become well known,
6) And unhappy when we don't.
7) Being happy when someone speaks well of us,
8) And unhappy when someone speaks ill of us.]

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life,* to accompany the Contemplations in Reading Nine.

c2. The proof based on refuting that neither a thing which does nor does not exist could ever grow

a3. Making the proof, and thus refuting the idea that the arising of things could exist by nature

b3. Using this to disprove that the ending of things could exist by nature

c3. How this proves that suffering existence and the state of peace have one quality which is totally equivalent

3. Advice that one should, therefore, make great efforts to develop this wisdom

a. The actual advice

i) A description of the way things really are

ii) An explanation of why it is right to make great efforts to realize the way things really are

b. A description of the object upon which great compassion focuses, presented through a description of the problems of the cycle of suffering

i) The problems of our present life

ii) The problems of our future lives

iii) A contemplation upon the fact that, even should we take birth in one of the higher realms, we find ourselves without enough time to practce the holy Dharma

iv) A contemplation upon the fact that spiritual leisure and fortune are extremely difficult to obtain

v) Why it is, therefore, appropriate that we should feel grief for the way in which ourselves and others are tortured by the pains of the cycle of suffering

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Ten: Contemplations on the Perfection of Wisdom, Part X; Contemplations on the Practice of Dedication

The following contemplations are based on the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life (Bodhisattvacharyavatara; Byang-chub-sems-dpa'i spyod-pa la 'jug-pa)* of the Buddhist master Shantideva (circa 700 AD), and the commentary upon it by Gyaltsab Je Darma Rinchen (1364-1432) entitled *Entry Point for Children of the Victorious Buddhas (rGyal-sras 'jug-ngogs).* The relevant sections are found at folios 37A-40A and 155A-163A, respectively, in the ACIP electronic editions TD3871 and S5436.

The content of the contemplations is translated directly from the root text and commentary; the names of the contemplations are not a part of the original text, but are based on the divisions of Gyaltsab Je's commentary and have been supplied for reference. Each lesson is accompanied by the full detailed outline for the section from Gyaltsab Je's commentary.

****

Contemplation Thirty-Six
The Final End
(The following is the last contemplation in the "Chapter on Wisdom")

།དེ་ལྟར་སྡུག་བསྔལ་མེས་གདུངས་ལ།
།བསོད་ནམས་སྤྲིན་ལས་ལེགས་འཁྲུངས་པའི།
།རང་གི་བདེ་བའི་ཚོགས་ཆར་གྱིས།
།ཞི་བྱེད་པར་བདག་ནམ་ཞིག་འགྱུར།

When is it then I'll be able
To put an end to suffering
With a rain of every goodness,

> **Of all that's kept me well,**
> **From clouds of my good deeds to those**
> **Who are caught in the fire of suffering?**

གསུམ་པ་ནི། སྔར་གོང་དུ་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་ཚུལ་དེ་ལྟར་སྡུག་བསྔལ་མི་བཟད་པ་རྒྱུད་ལ་འོང་བ་དེ་དག་ལ་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་མནར་བའི་མནར་ལུགས་ལེགས་པར་བསམས་ནས་དེ་ལྟར་སྡུག་བསྔལ་གྱི་མེས་གདུངས་པའི་སེམས་ཅན་ལ་དམིགས་ནས་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་སྤྲིན་ལས་ལེགས་པར་བྱུང་བའི་སྨན་དང་ཁ་ཟས་སོགས་རང་གི་བདེ་བའི་འཚོག་ཆས་ཀྱིས་དེ་དག་གི་ངན་འགྲོའི་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བར་བྱེད་པར་བདག་ནམ་ཞིག་འགྱུར་སྙམ་དུ་སེམས་ཅན་ངན་འགྲོའི་སྡུག་བསྔལ་ལས་ཐར་ན། ཐར་པར་གྱུར་ཅིག །ཐར་པ་དེ་བདག་གིས་བྱའོ་སྙམ་དུ་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་བསྒོམ་པར་བྱའོ།

Here is the third point, [which is a description of the way in which great compassion thinks of its object]. Consider *then* how, in the way described above, merciless suffering comes to the minds of all these beings; think well upon the way of torment, the way in which they are tortured by pain. Focusing upon *those* beings *who are caught in the fire of* this *suffering,* think to yourself this way:

> *When is it that I will be able to* help *put an end to* the *suffering* they all feel in the lower realms? When will the *clouds of my good deeds,* my acts of giving and the rest, send down upon them *a* great *rain of every goodness: all* the things I have *that keep me well* in life—medicine, food, and all the rest?
>
> [Please note that the texts available to us seem to read here *'tsogs chas kyis,* an ancient word for "with the necessities of life," rather than the *tsogs char gyis,* of the root text, meaning "with the rain of my collection of good karma." The translation reflects both readings.]

Meditate on great compassion, by thinking this way too:

> What if it were true that everyone in the lower realms could be freed from all their pain? May they be freed! May I free them myself!

།ནམ་ཞིག་དམིགས་པ་མེད་ཚུལ་དུ།
།གུས་པས་བསོད་ནམས་ཚོགས་བསགས་ཏེ།
།དམིགས་པས་ཕུང་བར་འགྱུར་རྣམས་ལ།
།སྟོང་པ་ཉིད་ནི་སྟོན་པར་འགྱུར།

When is it I will, with respect,
Accumulate masses of merit
With the wisdom that has no focus?
When is it I will teach emptiness
To all those devastated
By their tendency to focus?

འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ལས་གྲོལ་བའི་རྒྱུར་སྨོན་པ་ནི་བདག་ནམ་ཞིག་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་བར་རྟོགས་པ་དམིགས་པ་མེད་པའི་ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པའི་ཚུལ་དུ་གུས་པར་དེའི་ཐབས་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་མཐའ་ཡས་པ་བསགས་ཏེ་བདེན་པར་ཞེན་པའི་དམིགས་པས་འཁོར་བར་ཕུང་བར་འགྱུར་བའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བའི་ཆེད་དུ་སྟོང་པ་ཉིད་ནི་སྟོན་པར་འགྱུར་སྙམ་ནས་སེམས་ཅན་རྣམས་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་བྲལ་ན། བྲལ་བ་དེ་བདག་གིས་བྱའོ་སྙམ་པའི་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་བསྒོམ་པར་བྱའོ།

Here is a prayer that we become the cause for their liberation from suffering:

> *When is it that I will* come to realize that every single object which exists is completely devoid of any nature of its own? When will I come to have *the wisdom that has no focus* [towards things as self-existent]? And when will I, *with* great *respect,* go about the task of *accumulating* infinite *masses of merit,* acts of giving and the rest, using this wisdom as a method to achieve the goals?
>
> Living beings are *all devastated* here in the cycle of suffering *by their tendency to focus* on things and believe that they have some true existence. *When is it that I will* be able to *teach* them the concept of *emptiness,* in order to help them put a stop to all the sufferings of the cycle?

Meditate thus on great compassion, think to yourself:

> What if it were true that every living being could be freed from the sufferings of this cycle of life? May I free them myself!

ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱིས་བསྡུས་པའི་བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་མཚན་ཉིད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ནི་བདེ་བ་ཐམས་ཅད་དང་ལྡན་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ལ་དགོད་འདོད་པ་དགོས་པ་ཡིན་ནོ།

For the love and compassion which is a part of the path of the greater way to be complete in every respect, you must have the desire that you could move every living being to the state of enlightenment itself: that you could assure their coming to possess every kind of happiness, and avoiding every kind of pain.

མདོར་ན་ཞི་གནས་ལ་བརྟེན་ནས་གནས་ལུགས་ཀྱི་དོན་བསྒོམ་པར་བྱ་སྟེ་དེ་ཡང་ངའི་སྙམ་པའི་ང་ནི་ཕུང་པོ་ལ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་བཞག་པར་ཟད་ཀྱིས་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དང་། རང་དབང་བའི་སྡོད་ལུགས་སུ་གྲུབ་པ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པས་གང་ཟག་གི་ཡོད་པ་ནི་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱིས་བཞག་པ་ཙམ་དང་། བཏགས་ནས་ཡོད་པ་དང་ལྟོས་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཡོད་པ་ཁོ་ནར་ཟད་པས་རང་བཞིན་མེད་དོ་སྙམ་དུ་ཡིད་ལ་བྱའོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་སྦྱར་ནས་བསྒོམ་པར་བྱའོ།

To summarize, we must undertake to meditate upon the real nature of things, basing this analysis upon the practice of meditative quietude. The "me" you think of when you say "it's mine" is nothing more than a projection that you lay on the heaps or parts that make you up. It has not the slightest bit of any natural existence, of any definitive existence, of any independent way of being.

The existence of a person is something which happens only by virtue of an idea; the person exists only through projections, only in dependence on other things, and nothing more. Practice thinking of things this way: see that they have no nature of their own. Continue in your meditation, applying this same concept to every existing object: to the parts of a person, and everything else as well.

Contemplation Thirty-Seven
Pray They All Be Bodhisattvas
(The following contemplations are all from the "Chapter on Dedication")

བཞི་པ་ལུས་ལོངས་སྤྱོད་དགེ་རྩ་གཞན་དོན་དུ་གཏོང་བའི་སྦྱིན་པ་ལ་སློབ་ཚུལ་བསྔོས་པའི་ཡན་ལག་གི་སྒོ་ནས་བཤད་པ་ལ་གཉིས། ལེའུའི་གཞུང་བཤད་པ་དང་། ལེའུའི་མཚན་ནོ།

Here is the fourth major section, which is an explanation of how to train oneself in the perfection of giving, where you give away your body, possessions, and all your collected virtue; this explanation is accomplished through presenting the part [of the seven parts for collecting virtue and purifying negativities] known as "dedication." Here there are two steps: an explanation of the text of the chapter, and an explanation of its name.

དང་པོ་ལ་གསུམ། འགྲོ་བ་ཀུན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པར་བསྔོ་བས་མདོར་བསྟན་པ་དང་། བསྔོ་བ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་དང་། བཀའ་དྲིན་རྗེས་སུ་དྲན་པས་ཕྱག་འཚལ་བའོ།

The first of these comes in three parts of its own: a brief presentation, accomplished by making a dedication that every living being should be led into the way of life of a bodhisattva; a more detailed explanation of the act of dedication; and an act of obeisance, inspired by recalling kindness.

།བདག་གིས་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ལ།
།འཇུག་པ་རྣམ་པར་བརྩམས་པ་ཡི།
།དགེ་བ་གང་དེས་འགྲོ་བ་ཀུན།
།བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་ལ་འཇུག་པར་ཤོག

I have thus finished composing
A guide to the way of life
Followed by bodhisattvas.
By all the virtue achieved thus
May every being engage
In the bodhisattva's life.

དང་པོ་ནི། བསྟན་བཅོས་རྩོམ་པ་པོ་བདག་གིས་གསུང་རབ་མཐའ་དག་གི་བརྗོད་པར་བྱ་བའི་དོན་གང་ཟག་གཅིག་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པའི་ལམ་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པར་བསྡུས་ཏེ་སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་རྫོགས་པར་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚུལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པ་ཞིབ་ཏུ་ཕྱེ་ནས་བརྩམས་པའི་དགེ་བ་གང་ཐོབ་པ་དེ་དང་། བསྟན་བཅོས་འདི་འཆད་པ་དང་ཉན་པ་དང་དོན་སེམས་པའི་དགེ་བ་གང་ཡོད་པ་དེས་འགྲོ་བ་ཀུན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ཚུལ་བཞིན་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ལ་འཇུག་པར་ཤོག་ཅིག་པའོ།

Here is the first. *"I,"* meaning the author of this commentarial classic, *"have thus finished composing a* very thorough *guide to the way of life followed by bodhisattvas.* It expresses the entire contents of the highest of all spoken words: it incorporates a description of the entire path for reaching Buddhahood, including an explanation of this result itself; that is, it shows how to actually put into practice every one of the steps of the path designed for people of three different scopes. I hereby dedicate *all the virtue* that I have *achieved* through this act, as well as *all the virtue* that anyone may ever obtain through teaching, or learning, or thinking about the meaning of this book. Through this virtue, *may every* living *being engage in*—that is actually practice, properly—*the bodhisattva's* way of *life."*

བློ་གྲོས་རྒྱ་མཚོས་ཞུས་པ་ལས། ཇི་ལྟར་ཆུ་ཐིགས་རྒྱ་མཚོ་ཆེ་ནང་ལྷུང་། །རྒྱ་མཚོ་མ་སྐམས་བར་དུ་དེ་མི་ཟད། །དེ་བཞིན་བྱང་ཆུབ་ཡོངས་བསྔོས་དགེ་བ་ཡང་། །བྱང་ཆུབ་མ་ཐོབ་བར་དུ་དེ་མི་ཟད། །ཅེས་དང་། གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་དགེ་བ་འབྲས་བུ་ཚུང་ཟད་འབྱིན་པ་རྣམས་རྒྱ་ཆེན་པོ་འབྱིན་པ་དང་། མ་བསྔོས་ན་བར་སྐབས་སུ་ཟད་པར་འགྱུར་བ་རྣམས་ཀྱང་ནམ་ཡང་མི་ཟད་ཅིང་འཕེལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕན་ཡོན་བསམས་ནས། དགེ་བ་ཚུང་ཟད་བྱས་པ་རྣམས་ཀྱང་སེམས་ཅན་ཀུན་གྱི་ཆེད་དུ་བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་བསྔོ་བ་ལ་བརྩོན་པར་བྱའོ།

The *Sutra Requested by Ocean of Wisdom* states,

> Think of drops of water as they fall into the great salt sea;
> Until the ocean itself dries up, the drops never disappear.
> Virtuous acts that are dedicated in whole to enlightenment
> Are the same, and never finish until Buddhahood is attained.

As we pointed out above, dedication has the further benefit that virtues which would have produced only a minor result give forth instead effects which are immense. And virtues that would have at some point worn out if they had not been dedicated become never-ending, and ever-increasing. Think well on these fine qualities of dedication; take even the very smallest good deeds that you ever do, and make great efforts to dedicate them to reaching matchless enlightenment for the sake of every living being.

ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ་ལས་དགེ་བའི་རྩ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་མ་རྟོགས་པ། ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སར་ཡོངས་སུ་བསྔོར་མི་འཛུག་པའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།

The sutras on the perfection of wisdom are making this same point when they say,

> Your entire core of virtue should be dedicated exclusively to the state of All Knowing alone; never engage in making dedication of them to the levels of a Listener, or a Self-Made Buddha.

དགེ་བ་དེ་ཡང་ལེའུ་དགུ་པ་ནས་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་འཁོར་གསུམ་བདེན་མེད་དུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྒྱིས་ཟིན་པའི་ངང་ནས་བྱ་ལ། བསྔོ་བ་དང་སྨོན་ལམ་ཁྱད་པར་ཆེར་མེད་མོད་ཀྱི་འདོད་བྱའི་འབྲས་བུ་དོན་གཉེར་གྱི་འདུན་པས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པ་སྨོན་ལམ་དང་། རྒྱུའི་དགེ་བ་རྣམས་འབྲས་བུ་དེའི་རྒྱུར་འགྱུར་བའི་འདུན་པས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པ་བསྔོ་བའོ།

Moreover this virtue, as explained in the ninth chapter, must be performed in such a manner that it is imbued with the wisdom which perceives the fact that none of the three elements has any true existence. Admittedly there is no great difference between the act of dedication and that of prayer. Nonetheless, an act of prayer can be described as something characterized by a kind of aspiration in which you hope for some goal, something that you wish to happen. Dedication, on the other hand, is something characterized by a kind of aspiration in which you hope that virtues, from their causal point of view, might become a cause for some particular result to occur.

Contemplation Thirty-Eight
For the Teacher and Teachings

།འགྲོ་བའི་སྡུག་བསྔལ་སྨན་གཅིག་པུ།

།བདེ་བ་ཐམས་ཅད་འབྱུང་བའི་གནས།

།བསྟན་པ་རྙེད་དང་བཀུར་སྟི་དང་།

།བཅས་ཏེ་ཡུན་རིང་གནས་གྱུར་ཅིག

They are the single medicine
For the pains of living kind,
And the source of every happiness;
So may the teachings remain
Far into the future,
With prosperity and glory.

།གསུམ་པ་བདེ་བའི་འབྱུང་གནས་བསྟན་པ་རྒྱས་པའི་དོན་དུ་བསྔོ་བ་ནི། དགེ་བ་ཇི་སྙེད་ཡོད་པའི་སྟོབས་ལ་བརྟེན་ནས་འགྲོ་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་སེལ་བ་ལ་ཟླ་མེད་པའི་སྨན་གཅིག་པ་དང་། འགྲོ་བའི་བདེ་བ་ཐམས་ཅད་འབྱུང་བའི་གནས་དམ་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་བསྟན་པ་རྙེད་པ་དང་བཀུར་སྟི་དང་བཅས་ཏེ། ཡུན་རིང་པོ་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུ་གནས་པར་གྱུར་ཅིག

Here is the third point, [which is a dedication for the goal that the teachings, which are the source of every happiness, should spread in the world]:

> Consider *the teachings* of the Victorious Ones, the Buddhas: *they are* first of all, due to the power of the amount of virtue involved, *the single medicine,* and a matchless medicine, *for* curing every *pain of living kind. And* they are as well *the* ultimate *source of every happiness* that living kind ever experiences. I pray that they *may remain, with prosperity and glory, far into the future;* that is, for as long as the cycle of suffering may last itself.

།གང་གི་དྲིན་གྱིས་དགེ་བློ་འབྱུང་།

།འཇམ་པའི་དབྱངས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

I bow down to Gentle Voice,
The one whose kindness has brought me
That virtuous state of mind.

གསུམ་པ་བཀའ་དྲིན་རྗེས་སུ་དྲན་པས་ཕྱག་འཚལ་བ་ནི། བདག་རྒྱུད་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཁྱད་པར་ཅན་གང་གི་དྲིན་གྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་བསྒོམ་པ་དང་། སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་པ་དང་། དེ་དག་བརྗོད་བྱར་བྱས་ནས་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་པའི་དགེ་བའི་བློ་འབྱུང་བའི་བདག་རྐྱེན་འཇམ་པའི་དབྱངས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

And here is the third more general point: an act of obeisance, inspired by recalling kindness.

I bow down to that extraordinary Spiritual Guide who has acted as the personal cause for it all: *the one whose kindness has brought* to *me that virtuous state of mind* through which I have been able to meditate upon the Wish for enlightenment, and to train myself in the activities of a bodhisattva, and to compose this classical commentary which takes these activities as its subject matter. In short, I bow down to the personal cause of these; that is, to *Gentle Voice* (Manjushri) himself.

།གང་གི་དྲིན་གྱིས་བདག་དར་བ།
།དགེ་བའི་བཤེས་ལའང་བདག་ཕྱག་འཚལ།

I bow down in the very same
Way to that Spiritual Guide
Whose kindness has made me prosper.

གང་གི་དྲིན་གྱིས་བདག་བསླབ་པ་ལ་བཀོད་པ་དང་ཐོས་བསམ་སྒོམ་གསུམ་ལ་སོགས་པའི་རྟོགས་པ་བསྐྱེད་པའི་སྒོ་ནས་བདག་གི་རྒྱུད་ལ་དགེ་བའི་ཕྱོགས་དར་བར་མཛད་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ལ་ཡང་བདག་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

I bow down in the very same way to that Spiritual Guide who has granted me the *kindness* of *making* the virtuous side of *my* being *prosper,* by leading me into the spiritual trainings, and by helping me to develop realizations such as those achieved through the three-fold process of learning, contemplation, and meditation.

ལེའུ་ཐ་མ་འདིས་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་སྨོན་གནས་རྣམས་སུ་འདུན་པ་དྲག་པོས་བསྒྱུར་བར་བྱེད་པའི་བསྔོ་བས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་ནས། ལུས་ལོངས་སྤྱོད་དགེ་རྩ་གཞན་དོན་དུ་གཏོང་བའི་སྦྱིན་པ་ལ་སློབ་ཚུལ་རྒྱས་པར་བཤད་ཅིང་། གོང་དུ་ཡང་བར་སྐབས་སུ་སྦྱིན་པ་ལ་སློབ་ཚུལ་བཤད་པས་སྦྱིན་པ་ལ་སློབ་པའི་ལེའུ་ལོངས་པ་མ་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།

This final chapter is characterized by the act of dedication, in which virtues are transformed by fierce feelings of aspiration expressed in prayers for temporal and ultimate goals. As such, it represents a detailed explanation of how we train ourselves in that type of generosity where we give away our bodies, possessions, and the virtues we have collected, all in order to help others. Earlier on in the text too there were occasional explanations of how to train oneself in the perfection of giving. We can say therefore that there is no single entire chapter which covers how to train oneself in giving.

An Outline of the Explanation of the Chapter on Wisdom (Final Section), and the Chapter on Dedication, from the *Guide to the Bodhisattva's Way of Life;* to accompany the Contemplations in Reading Ten

(Final Section from the "Chapter on Wisdom":)

c. A description of the way in which great compassion thinks of its object

[Contemplation Thirty-Six is found here]

B. An explanation of the name of the chapter

(Outline of the "Chapter on Dedication":)

IV. An explanation of how to train oneself in the perfection of giving, where you give away your body, possessions, and all your collected virtue; this explanation is accomplished through presenting the part [of the seven parts for collecting virtue and purifying negativities] known as "dedication"

A. An explanation of the body of the chapter

1. A brief presentation, accomplished by making a dedication that every living being should be led into the way of life of a bodhisattva

[Contemplation Thirty-Seven is found here]

2. A more detailed explanation of the act of dedication

a. Dedication for the sake of others

i) Dedication for worldly purposes

a1. Dedication for the purpose that the suffering of the sick and so on should be put to an end

a2. A dedication for their temporary happiness

b2. A dedication for their ultimate happiness

b1. Dedication for the purpose that the suffering of those in the lower realms should be put to an end

a2. Dedication for the purpose that the suffering of those in the hells should be put to an end

a3. A dedication so that the suffering can be put to an end quickly

a4. A dedication that the general suffering there should be put to an end

b4. A dedication that the suffering of the cold hells should be put to an end

c4. A dedication that the suffering of the hot hells should be put to an end

a5. A dedication that the suffering there should be put to an end by the rain that falls from the cloud of the two collections of the bodhisattvas

b5. A dedication that the suffering of the surrounding hells should be put to an end

c5. A dedication that other sufferings of the primary hells should be put to an end

d5. A dedication that other sufferings of the surrounding hells should be put to an end

b3. A dedication that the suffering should be put to an end by the power of others

a4. A prayer that the suffering may be put to an end by the power of the Holder of the Diamond (Vajrapani)

b4. A prayer that it may be put to an end by the miraculous deeds of Loving Eyes (Avalokiteshvara)

c4. A prayer that it may be put to an end by the miraculous deeds of Gentle Voice (Manjushri)

d4. A prayer that it may be put to an end by the strength of the other Close Sons

b2. Dedication for the purpose that the suffering of animals should be put to an end

c2. Dedication for the purpose that the suffering of tormented spirits should be put to an end

c1. Dedication for the purpose of those in the higher realms

a2. Dedication that they escape from suffering

a3. A dedication that they should never lack any of their sense powers, and that when they are born there should be no pain for their mother

b3. A dedication that they should be freed of the suffering of poverty, and of any kind of unhappiness

c3. A dedication that they should be freed of the suffering of illness, and of the suffering which comes from encountering those we dislike

d3. A dedication that they should be freed of the suffering met with by travellers, and that all harms by spirits should be put to an end

b2. Dedication that they achieve the goals they hope for

a3. Dedication towards the general goals of a person

a4. Dedication that they should obtain every excellent thing

a5. Dedication that they should obtain an excellent human body and mind, complete with every spiritual leisure and fortune, as well as excellent material possessions

b5. Dedication that no one should ever try to hurt them; and that they should possess excellent dignity

c5. Dedication that they should have an excellent physical appearance, and that the low should become highest

d5. Dedication that they should attain excellent virtue

b4. Dedication that they should enter the pure path

a5. A prayer that they should have excellent intentions and also actions in accomplishing the path to freedom

b5. A prayer that should come to possess every conducive condition for their practice, and that they should be free of any adverse condition for this practice

c4. Dedication that they should, in the temporal world, obtain wealth and happiness

a5. A dedication that they should have long lives, and that the world they live in should be pure

b5. A dedication that they should be surrounded by people wishing to help them, and that they always enjoy happiness

c5. A dedication that they come to have every possession they need, and that anything that could ever harm them might be put to an end

b3. Dedication towards the more specific goals of someone who has left the home life

a4. A dedication for the sake of the community of ordained persons in general

b4. A dedication for the sake of individual monks

c4. A dedication for the sake of individual nuns

d4. A dedication that their morality might be excellent

e4. A dedication that, as a result of their practice, they may enjoy happiness

d1. A summary dedication, for the purpose of every living being

ii) Dedication for purposes which transcend the world

a1. A dedication so that everything which the bodhisattvas hope to achieve may actually come about

b1. A dedication that the deeds of the Enlightened Ones may come to their final completion

c1. A dedication so that everything wished for by great practitioners of the paths of the Listeners and Self-Made Buddhas may actually come about

b. Dedication for the sake of oneself

i) A prayer that we attain temporal goals

ii) A prayer that we be taken into the direct care of Gentle One

iii) A prayer that we may continue to live the activities of a bodhisattva

iv) A prayer that we may be able to bring the goals of others to their ultimate end

c. Dedication for the goal that the teachings, which are the source of every happiness, should spread in the world

[Contemplation Thirty-Eight is found here]

3. An act of obeisance, inspired by recalling kindness

B. An explanation of the name of the chapter

The Asian Classics Institute
Course XII: Guide to the Bodhisattva's Way of Life, Part III

Reading Supplement: Chapter 10, The Chapter on Dedicating the Power of Good Deeds

This, the final chapter of the *Guide,* was not included as part of this Course. Geshe Michael translated and taught this chapter from three-year retreat subsequent to the end of this Course. The verses of the root text from the tenth chapter are provided here. They are not a part of this Course, and have no study requirements. The full transcript of Geshe Michael's verse by verse commentary on the tenth chapter is available on-line at www.world-view.org.

****

(1) Thus have I completed writing
A Guide to the Bodhisattva's
Way of Life.
And I pray that by this goodness
Every living being
May take up this way of life.

(2) By the power of this good deed too
May any single living creature
In sickness or in pain,
Of body or of mind,
In any corner of this universe,
Be thrown into a sea of bliss.

(3) And for as long as they may wander
In the circle of suffering life,
May they never lose this bliss.
May every one of them one day reach
The bliss beyond all other,
And stay there never-ending.

(4) I don't know how many
Realms of hell there are
Hidden in our world;
But by this power may every person
Trapped in one instead find joy
In the joy of the Heaven of Joy.

(5) May those who freeze in the cold of hell
Be covered in warmth.
May infinite showers of gentle rain
Fall from vast bodhisattva clouds
To cool the searing pain
Of those who live there in fire.

(6) May the forest of falling leaves of knives
Turn for those who live there into
A pleasure grove of shady bowers.
May the daggers of the trunks
Of the trees of Shalmali
Sprout as the Wish-Giving Tree instead.

(7) May the caverns of hell suddenly echo forth
With the soft sweet song of the dove and nightingale,
Ruby-throated sparrow, graceful swans, birds
Of every kind, drawn to the gentle waters
That spring up instantly there, covered with lotuses
Whose delicate fragrance fills the air.

(8) May the heaps of burning embers of fire become piles
Of precious jewels, and the red-hot glowing iron floor
The ground of a new world, sparkling in crystal light.
May the mountains that slam together, crushing the crowds
Of helpless people between them, turn to the palace
Temples of heaven, filled with bliss-filled Buddhas.

(9) In the moment that I speak may the great rain of putrid
Filth, and stones of solid fire, knives, and spears,
Transform into a soft steady shower of fragrant flower petals.
And in the hells of anger, where people snatch up rocks
And sticks to gash one another open, may they instead
Gather up armfuls of petals, laughing, tossing over each other.

(10) I send the awesome power of the good deed that I've done
As well to all those trapped within the river that cannot
Be crossed, wrapped within the hell-flame there, with all
The skin and flesh ripped away from their bodies, the bones
Jutting out in the glistening white of freshly fallen snow;
May this power grow their bodies back, in the form of divine Angels.

(11) And then may the beings in hell take pause,
and wonder suddenly to themselves,
"Why now do the henchmen
Of the Lord of Death, and his vicious
ravens, and the birds of prey,
Why do they turn and run from us?"
What glorious power has turned the night of hell
to golden day, and smothered us within
this happiness, this strength, this bliss?
Who could have such power?" And may they raise
their eyes and see the blue
of sky, and seated in it
The One Who Holds the Diamond in His Hand.
And then may joy spread
in their hearts, so powerful that
It tears away every wrong they ever did,
and so then they can rise
and fly—fly away with him.

(12) May a rain of lovely flower petals
mixed with cool and perfumed water
Descend in a song and extinguish the flames
of the fires that burn in hell.
May the beings who live there look upon
this sight, and suddenly
Be overcome by happiness. And then
may they think to themselves,
"Who could have done this thing?"
And may they turn and see
Before them the One who holds
the Lotus in His Hand.

(13) And then may the hell beings
hear a voice that
calls to them and says:
"Come my friends, so far away,
cast away your fears now,
and come be at my side;
Come to the one whose power
has stripped away your agony
and thrown you into joy."
And when they lay their eyes on this one,
on Gentle Voice himself,
may every miserable creature there
Burst forth in a song, a song
that roars throughout the hells,
a song that sings:
"You are the bodhisattva who protects
every single living being,
overcome by your love for them;

(14) "You are the youth divine,
with your flowing locks,
body blazing in light;
How could it be
that you have come to us,
and smashed the terrors here?
Are you not the one
to whom a thousand gods
would run, to touch
The tips of their crowns
at your lotus feet?
The one whose eyes glisten
In tears of compassion for us?
The one on whom
A constant shower of petals falls?
See him now—surrounded by palaces
filled with crowds of celestial maidens
singing out his praises!"

(15) Oh thus may it come to pass,
    through the power of the goodness
    that I've done:
Every suffering being in hell,
    wrapped now deep in happiness,
    standing staring up
At clouds as they gather overhead,
    and the reality
    of the bodhisattvas—
The one whose name is
    Sheer Excellence,
    and all the rest—
Uncovered fully in the light,
    sending down upon them
    showers of the rain
That brings them bliss,
    cool soft rain,
    rain of finest fragrance.

(16) And by this power may every being
Who lives in the animal realm be freed
From the terror of feeding off each other.
May those who live as craving spirits
Enjoy a life of peace and plenty,
Like humans of the isle of Haunting Voice.

(17) May a stream of milk descend from the hand
Of the Lord of Power, the Realized One,
The One Who Looks with Loving Eyes,
And may it fill the spirits who crave,
Washing them too in a gentle bath,
Leaving them cool and refreshed.

(18) And by this power may the blind
Open their eyes and see the beauty;
May the deaf hear the song of sound.
May every woman with child give birth
As Maya, the Buddha's angel mother,
Did him—without a hint of pain.

(19) May those without sufficient clothing
Be suddenly clothed; may the hungry
Be instantly filled with food.
May those who suffer now from thirst
Drink fine fresh water
And other delicious beverages.

(20) May every poor person there is
Find all the money they need;
May those who grieve be comforted.
May those who've lost hope
Find hope anew, and security
That will never leave them.

(21) May every single being who's sick
Within this entire universe
Be suddenly, totally, cured.
May every kind of disease
Ever known to living kind
Vanish now, forever.

(22) May all those in any kind of fear
Be suddenly freed from it.
May those imprisoned be released.
May those downtrodden come to power,
All of us living then as family,
In harmony with each other.

(23) May all of those who are on the road,
To anywhere at all, be safe
And comfortable, wherever they are now.
And may they without the slightest trouble
Find at the end of their journey the thing
They left their home to find.

(24) May all those who've left dry land
To travel in boats or ships
Accomplish all they set out to do.
May they cross the dangers of the waters
And then return safe to their homes,
And the arms of friends and family.

(25) May those who travel a barren waste,
Or mistake their way, who wander lost,
Suddenly come upon new companions
And find their way easily, free of fatigue,
Without the slightest danger of things
Like thieves or wild beasts.

(26) May holy angels come and protect
All those who live in fear, with nowhere
To go, no path to follow:
Small children, the elderly, those with on one
To help them; those who cannot sleep,
Those who are troubled, and the insane.

(27) May they spend every life they still have to live
Free of every obstacle to a spiritual life:
May they find firm feelings of faith,
And wisdom, and a perfect capacity
For love; may their physical needs
Be filled, may they lead good lives.

(28) May they have all they need to live, forever,
Without a moment's pause, as if they possessed
The treasure of the magic sky.
May they live together without ever quarreling,
Without ever hurting each other, enjoying instead
The freedom to live as they choose to.

(29) May every person who is small or shy,
Who has no confidence, become
Strong and full of grace.
May those who've lived a life of need
And suffered from it physically
Recover in resplendent health.

(30) May all who live in a place in society
Where they're not treated right transform
Forever to a position ideal.
May those who are looked down upon
Be raised up high, and their arrogant friends
Be tumbled to the ground.

(31) And by this goodness I have done
May every single suffering being
Give up every single harmful
Thought or word or deed;
Taking up always in its stead
Thoughts and words and deeds of virtue.

(32) May these beings never cease to strive
To reach the ultimate goal, for others;
And may their hearts be swept away
By the stream of loving conduct.
May they abandon every sort of dark behavior,
Remaining in the care of every Holy Being.

(33) May every living soul enjoy
A life immeasurably long,
Living thus forever in
A state of constant bliss,
So that even the very word "death"
Is never heard spoken again.

(34) May all the places that exist, in every world there is,
Turn instantly into gardens of elegant design,
Filled with trees that grant your every wish.
And may the Enlightened Ones, along with their daughters
And their sons, walk amidst the trees,
Singing out the sweet song of the Dharma.

(35) And in each one of these places
May the very foundation, the earth itself,
Be transformed, from sharp stones and the like,
Into the heavenly ground of lapis lazuli—
As smooth as the palm of your hand,
And soft to walk upon.

(36) And like a precious jewel
Adorning this same ground,
May all the secret worlds that exist
And all the goodness in them
Abide atop these newfound lands,
Crowded with Warrior Angels.

(37) And too, may all who live and breathe
Hear the song of birds,
The wind in the trees,
The light of the sun, and the sky itself,
Singing aloud to them an endless
Rhapsody of holy teachings.

(38) And wherever they go may they always meet
The Enlightened Ones, and their children
Who strive for enlightenment.
May they honor these Lamas—
The highest of beings—
With endless showers of offerings.

(39) May the lords of the sky
Send down the rains on time,
So to bring forth plentiful harvests.
May all existing governments
Make their decisions based on the teachings,
And thus may the whole world prosper.

(40) May every medicine come to have
The power to cure; may the secret words
Fulfil all hopes. May the minds
Of gods and spirits of sickness alike
Be overcome with thoughts of compassion.

(41) May no single living being
Ever again feel a single pain.
May they never again feel afraid,
Never again be hurt by another,
Never again be unhappy.

(42) May places of spiritual learning thrive,
Filled with people reading sacred books,
And singing them out loud as well.
May communities of spiritual practitioners
Live always in harmony, and may they achieve
The high goals for which they live together.

(43) May all those who have ever taken
The vows of a monk come to master
The arts of solitude,
Throwing off every kind of distraction,
Gradually refining their minds,
Learning perfect meditation.

(44) May nuns forever find support
For their physical needs, and live lives free
Of conflict or any outside threat.
May every person who's ever become
Ordained conduct themselves
Perfectly in their moral code.

(45) And may any of those who may have ever
Broken this code regret what they've done,
And always work to clean the karma.
May they then return to a higher birth,
And in their new life never see
Their spiritual discipline fail again.

(46) May every sage who lives in this world
Find the honor due to them, and always be offered
The food and other needs they request.
May they always take care that their hearts are pure,
And may they earn a good name that spreads
Throughout the entire world.

(47) May none of these people ever again
Undergo the pain of the lower realms;
In strength beyond the strength of gods
May they quickly win the state
Of a fully Enlightened One
Without the slightest hardship.

(48) May every suffering being there is
Make offerings over and over again
To every Enlightened Being there is.
And may the Enlightened Ones enjoy
Forever what we have offered them,
In infinite waves of bliss.

(49) May every plan there is in the heart
Of every bodhisattva to help
Every living being come true.
May everyone get every single thing
That the Enlightened Ones who shelter us
Have in mind for us to get.

(50) May those who follow the lower paths
Of self-made awakened ones, and listeners,
Attain the happiness they seek.

(51) And may we, through the kindness
Of Gentle Voice, remember in life after life
Who we are and what we practice,
Rejecting the worldly way of life
Again and again, until the day
We reach the level called Intense Joy.

(52) May we gain the mystic ability
To live off even the poorest of food,
Growing ever more strong and healthy.
In all our lives may we win the wealth
Of learning to live in solitude
With nothing more than barest needs.

(53) And when anyone ever longs to see him,
Or ask him even the slightest question,
May the shroud which covers their eyes
Be torn away, so that the High Protector,
Lord Gentle Voice Himself,
Instantly appears.

(54) We are working to achieve the goals
Of all the living things there are
In every corner of this universe;
And so by this power may we learn to do
Every single one of the things
That Gentle Voice is able to do.

(55) And may we decide that we will stay
To work to clear away the pain
Of every living being there is
Until the last day of this
Universe; until the very last
Suffering creature is changed.

(56) May every single pain that is coming
To any single being there is
Ripen now upon me instead.
May the great community of bodhisattvas
Go forth and spread through all the world,
To work for the happiness of all.

(57) The teachings of the Enlightened Ones
Are the one medicine that can cure
The great sickness of living kind.
They are the one ultimate source
Of every form of happiness.
And so by this power may the teachings remain
Long upon this planet, with all the support
They require, and all the respect they deserve.

(58) And lastly do I bow myself
Down to the One with a Gentle Voice,
The One who has been kind enough
To teach me the ways of virtue;
Thus last do I bow myself down
To the One who was kind enough
To raise me up from childhood:
I bow to You,
My Spiritual Guide.